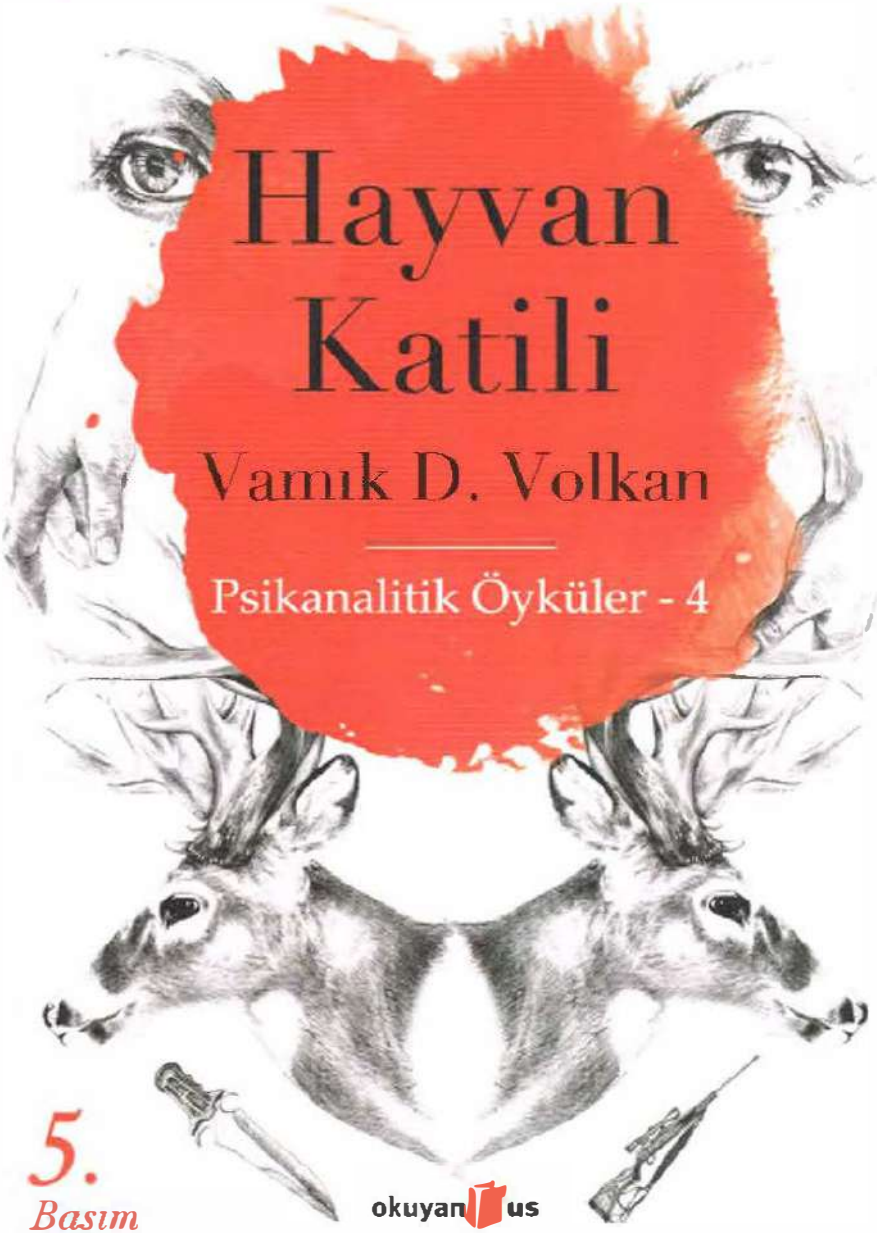
Hayvan Katili

Vamık D. Volkan

Psikanalitik Öyküler - 4

5. Basım

okuyan us

Vamık D. Volkan

HAYVAN KATİLİ

LÜTFÜ ÖZDEMİR
BİLGELİK ENSTİTÜSÜ

okuyan us

okuyanus

Psikoloji/Psikiyatri - 62

Hayvan Katili
Psikanalitik Öyküler - 4
Vamık D. Volkan

ISBN: 978-605-5134-33-4
Yayıncı Sertifika No. 16208

İ. Baskı: İstanbul, Ocak 2014
5. Basım: İstanbul, Şubat 2014

Yayın Yönetmeni: Cem Mumcu
Yayın Koordinatörü: Ayşegül Ataç
İngilizceden Çeviren: Cem Germaner
Editör: Mehmet Nuri Gerek

Dizi ve Kapak Tasarımı: Ebru Demetgül
Grafik Uygulama: Atiye Yaprak

Baskı ve Cilt: Pasifik Ofset Ltd. Şti., Cihangir Mah. Güvercin Cad. No. 3 Baha İş Merkezi A Blok Avcılar-İstanbul – Tel.: 0212 412 17 77
Matbaa Sertifika No. 12027

Orijinal Adı: Animal Killer
Copyright © 2014 by Vamık D. Volkan

Tail Buck Head Image Copyright © Abbie, 2014
Human Eye Image Copyright © KUCO, 2014
Used under license from Shutterstock.com

Bu eserin yayın hakları Okuyan Us'a aittir. Her hakkı saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

© Okuyan Us Yayın Eğitim Danışmanlık Tıbbi Malzeme ve Reklam Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kurucu: Cem Mumcu
Genel Müdür: Çiğdem Şentürk
Kreatif Direktör: Ebru Demetgül
Satış Müdürü: Özgür Doğan

Adres: Fulya Mah. Mehmetçik Cad. Eser Apt. A Blok No. 30 D. 5-6
Fulya, Şişli, İstanbul Tel.: (0212) 272 20 85 - 86 Faks: (0212) 272 25 32

okuyanus@okuyanus.com.tr
www.okuyanus.com.tr

Vamık D. Volkan

HAYVAN KATİLİ

Psikanalitik Öyküler - 4

İngilizceden Çeviren: Cem Germaner

okuyan us

YAZAR HAKKINDA

Vamık Volkan Charlottesville'de bulunan Virginia Üniversitesi'nde Fahri Psikiyatri Profesörü, Stockbridge-Massachusetts'teki Austen Riggs Merkezi Erikson Eğitim ve Araştırma Enstitüsü'nde Kıdemli Bilim İnsanı, Washington Psikanaliz Enstitüsü'nde Fahri Eğitim ve Denetim Analisti'dir.

Daha önce de Virginia Üniversitesi'ne bağlı Blue Ridge Hastanesi'nde Tıp Yöneticisi ve Virginia Zihin ve İnsan Etkileşimi İncelemeleri Merkezi'nde (CSMHI) yönetici olarak görev almıştır. Kuopio Üniversitesi (Finlandiya) ve Ankara Üniversitesi'nden onursal doktora derecelerine sahiptir. Türk-Amerikan Nöropsikiyatri Derneği'nde, Uluslararası Siyasi Psikoloji Cemiyeti'nde, Virginia Psikanaliz Derneği'nde ve Amerikan Psikanalistleri Yüksek Okulu'nda başkanlık görevleri üstlenmiştir.

Düzinelerce kitabın, yüzlerce derleme kitabın ve akademik makalenin yazarı, eş yazarı, editörü ve yardımcı editörüdür. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi* de dahil olmak üzere on altı mesleki derginin yayın kurulunda görev almıştır.

Geçtiğimiz yıllarda, Tel Aviv'deki, Rabin Merkezi İsrail Araştırmaları'nda ilk İzak Rabin Akademi Üyelerinden olan Volkan, Cambridge-Massachusetts'teki Harvard Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü, Avusturya-Viyana Üniversitesi'nde Siyasal Bilimler Profesörü ve Bahçeşehir Üniversitesi'nde Siyaset Psikolojisi Profesörü unvanlarıyla konuk öğretim üyesi görevlerinde bulunmuştur. Ayrıca Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde yine Konuk Psikiyatri Profesörü sıfatıyla hizmet vermiştir.

Volkan, eski ABD başkanlarından Jimmy Carter yönetimindeki Carter Merkezi Uluslararası Müzakere Ağı'nda da görev almıştır. Federal Soruşturma Bürosu (FBI) bünyesindeki Kritik Olaylara Müdahale Grubu'na bağlı Seçkin Danışma Komisyonu'nun başkanlığını yapmış, Arnavutluk ve Makedonya'da Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) geçici danışmanlık hizmeti vermiş, Avusturya'da ise Fulbright Bursu kapsamında görev almıştır.

Irkçılık ve soykırım psikolojisine katkılarından dolayı Amerikan Ortopsikiyatri Birliği tarafından verilen Max Hayman Ödülü ve Viyana şehri ile Dünya Psikoterapi Konseyi'nce ortaklaşa verilen Sigmund Freud Ödülü de dahil olmak üzere birçok organizasyondan çeşitli ödüller almıştır.

Volkan halen (Lord John Alderdice ve Dr. Robi Friedman ile birlikte) Uluslararası Diyalog Girişimi'ne (IDI) başkanlık etmektedir. 2007 yılında, Volkan tarafından kurulan girişimin idari üssü Stockbridge-Massachusetts'teki Austen Riggs Merkezi'dir. IDI üyeleri Lübnan, İran, İsrail, Almanya, Rusya, Türkiye, Birleşik Krallık, ABD ve Batı Şeria'dan gelen gayri resmi temsilcilerden oluşmaktadır. Dünya meselelerini psikopolitik bakış açısıyla ele almak amacıyla senede iki defa toplanmaktadırlar.

İçindekiler

Kitap Hakkında 9

BÖLÜM 1
Peter Vakasında Perde Arkasındaki Görevim 23

BÖLÜM 2
Kişiyi Bir "Ada İmrapatorluğu"nda Yaşamaya İten Nedir? 35

BÖLÜM 3
Gregory'nin Kuş Evi ve Peter'ın Rakun Deneyimi 51

BÖLÜM 4
Kara Ayılar ve Tahnitçilik 61

BÖLÜM 5
"Boş Uyku", Terapötik Regresyon ve "Kritik Eşik" Deneyimleri 75

BÖLÜM 6
Çöl Fırtınası Operasyonu, Psikolojik Denizaltı Batırma ve Kara Ayıyı Vuramamak 85

BÖLÜM 7
Yas Tutma ve Ödipal Meseleler 95

BÖLÜM 8
"Bir Kez Daha Bakmak", "Kuşu Özgür Bırakmak" ve Psikanalitik Çalışmanın Sonu 113

Kitap Hakkında

7 Aralık 1941'deki Pearl Harbor saldırısından on saat sonra Manila üzerinden Filipinler'e dönen iki yüz Japon bombardıman uçağındaki pilotlar, aşağıdaki pistte kurbanlık koyun gibi bekleyen Amerikan savaş uçaklarını fark ettiler ve görebildikleri her şeyi yok ettiler. Bu hadise, Filipinler'deki Bataan Yarımadası'nda gerçekleşecekler de dahil olmak üzere, ileride yaşanacak çok daha vahim olayların alametiydi.

Amerikan askeri havaalanına yapılan bu saldırının ardından Japon İmparatorluk Ordusu, Filipinler'i işgale başladı. O sırada, Manila'da üslenmiş ABD Uzakdoğu Askeri Güçleri'nin komutanı olan General Douglas MacArthur, toplamda yaklaşık 60000 Filipinli ve 15000 Amerikalıdan oluşan birliklerini, toparlanmaları amacıyla Bataan Yarımadası'na geri çekmeye mecbur kalmıştı. Oradaki durum o kadar kötüleşmişti ki, askerler şöyle bir marş söylemeye başlamışlardı:

Savaşçı fırlamalarız biz Bataan'da
Ne ana, ne baba, ne Sam Amca var burada
Ne teyze, ne dayı ne kuzen ne de yeğen
Ne ilaç, ne uçak ne de mühimmat
Ne de bunları ipleyen! (1)

General MacArthur, ailesi ve emrindeki personeliyle birlikte 1942 Mart'mda oradan kaçmayı başarmıştı ama geride, kendilerini sahipsiz ve terk edilmiş hisseden Amerikan askerleri kalmıştı. 90 gün süren bir kuşatmanın ardından, 9 Nisan 1942'de, Amerikalı ve Filipinli güçler Japonlara teslim oldu. Tahmini sayıları 75000 olan Amerikalı ve Filipinli savaş esirleri, kavurucu güneşin altında 55 mil yürümek zorunda bırakılmış, içlerinden bazıları Japonlar tarafından dipçik ve kırbaçlarla dövülerek öldürülmüştü. Yolda geçirdikleri ilk üç gün kendilerine hiç yemek verilmeyen savaş esirleri, suyu da mandaların kullandığı çamurlu su birikintilerinden içmeye mecbur bırakılmışlardı. Tarihe "Bataan Ölüm Yürüyüşü" olarak geçen bu olayda, 100 ila 650 Amerikalı ve 2500 ila 10000 Filipinli savaş esirinin öldüğü tahmin edilmektedir. Ölüm Yürüyüşçüleri, kapalı yük vagonlarına tepeleme doldurulup sonrasında Capas'a taşındıkları San Fernando'ya varmışlardı. Buradan da ilk başta bir Filipin Ordu Komuta Merkezi olan, sonrasında ise ABD Hava Kuvvetleri tesisine dönüştürülen O'Donnell Kampı'na bir 8 mil daha yürümeye zorlanmışlardı.

Savaş esirlerinin O'Donnell Kampı'nda karşılaştıkları dehşet verici olaylar hakkında birçok ilk elden hikâye kaleme alınmıştır. (2) Yaklaşık 40000 Amerikalı ve Filipinli esir, sözkonusu kampta sağlığa aykırı koşullar, yetersiz beslenme, dizanteri ve sivrisinek ısırığına bağlı olarak ortaya çıkan Dang humması ile beyin sıtmasından yaşamlarını yitirmişlerdir. Birçoğu, hiçbir tedavi uygulanmamış açık yaralarıyla dolaşmışlardır.Bu zaman zarfında Japon Ordusu'nun ise, yemek ve tıbbi yardımı kendi halkına sağladığı söylenmektedir. Japon yetkililere boyun eğmeye mecbur olmanın, içmeden önce pis suyu kaynatmanın

ve sürekli sinekleri kovalama zorunluluğunun yanı sıra tüm esirler korkunç bir muameleye de katlanmışlardır. İçlerinden bazılarının açık mezarların yanında boyunları vurulurken, bazıları da şiddetli yağmur ve sel nedeniyle yüzeye çıkan cesetleri yeniden mezarlara gömmek zorundaydılar. General MacArthur, söz verdiği gibi, 1944 yılının sonlarına doğru Filipinler'e geri dönmüş ve nihayet ABD Ordusu ile Filipin Uluslararası Topluluk Ordusu, 30 Ocak 1945'te O'Donnell Kampı'nı özgürlüğe kavuşturmuştu.

Bataan Ölüm Yürüyüşü'nden kurtulup O'Donnell Kampı'na da dayanabilen Amerikalılar arasında iriyarı, yakışıklı bir adam vardı. Bir yıl kadar bu kampta kalmış ve oradaki şartlar tam da hafifçe iyileşmeye başlarken Filipinler'deki bir başka esir kampına yollanmıştı. Bu yeni konumunda, O'Donnell Kampı'nda yaşadığına benzer korkunç olaylara yeniden katlanmak zorunda kaldı. Kurtarıldığı zaman, 30 kilonun üzerinde kilo kaybetmişti. Onun ismine "Gregory" diyelim.

Gregory, varlıklı bir aileden gelmekteydi. Mühendislik eğitimine başlamasının hemen ardından, denizaşırı bir ülkeye gönderilmeden önce, onunla aynı liseye gitmiş olan Libby adında yoksul bir geçmişe sahip bir kız tanıyordu. Mecalsiz ve afallamış bir halde memleketi Virginia'ya dönen Gregory, üniversiteye gitmeyip yerel bir eczanede çalışmakta olan bu genç hanımla tekrar karşılaştı. Gregory uzaklardayken Libby, bir adamdan hamile kalmış, ardından da o adamla evlenmişti. Eşi onu, çocukları henüz altı haftalıkken terk etmişti ve sonrasında da boşanmışlardı. Libby'nin küçük oğluna "Peter" diyelim.

Gregory onun hayatına girdiğinde üç yaşında olan Peter, annesi ve anneannesi ile ufak bir apartman dairesinde yaşıyordu. Onlarla aynı şehirde yaşayan öz babası, ne an-

nesi ne de onunla hiçbir iletişimde bulunmuyordu; benim bilmediğim sebeplerden ötürü, çocuk için nafaka da ödemiyordu. Peter'ın dedesi uzun zaman önce vefat etmişti. Anneannesi ise kendisi ve kızına yegâne sosyal yaşamı sağlayan, aşırı tutucu bir Baptist Kilise'ye bağlıydı. Kilisedeki güleryüzlülüklerine ve insanlığa duydukları sevgiyi ifade edişlerine karşın, iki kadın da hüsran dolu, kızgın ve büyük bir ihtimalle bunalımdaydılar. Küçük Peter yüzünden kendilerini aşırı sorumluluk yüklenmiş hissediyorlar, onu aşırı besliyorlar, üstelik çatal-bıçak kullanmayı öğrenmesinden sonra bile onu kendileri beslemeye devam ederek özyönetimine müdahil oluyorlardı. Peter, aşırı kilolu bir çocuk olmuştu. Ayrıca kendine ait bir yatağı da yoktu; anneannesi ile uyuyordu.

Savaş esirliğinin ardından normal hayata alışmakta güçlük çeken Gregory, eski arkadaşları, aile üyeleri ve onların arkadaş çevrelerinin oluşturduğu alışılagelen dış dünyadan kaçınmak adına, bu daireye sığınmıştı. Herhangi bir işte çalışmadığı için tıpkı hapisteymiş gibi zamanının çoğunu bu dairede geçirmekteydi. Libby ile de sevgili olmuşlardı. Peter'ın anneannesi hemen yandaki daireye taşınmış ve Libby eczanede çalışmaya devam ederken çocuğun asıl bakıcısı olarak kalmaya devam etmişti. Akşamları Peter halen anneannesi ile kalıyor ve onunla uyuyordu. Peter okula başladığında, müdahil yapıdaki iki kadın onun için ödevlerini yapıyor, onu *İncil* hikâyeleri dinlemeye ve itaatkâr, "iyi" bir çocuk olmaya zorluyorlardı.

Peter'ın düş kırıklığı yaşayan iki kızgın kadın tarafından hapisteymiş gibi büyütüldüğünü hisseden Gregory, bilinçsizce, çocuğun gelişmekte olan benlik temsili ile Filipinler'de oluşan kendi çaresiz özsaygısı arasında bir uyum görmüştü. Gregory, Peter'm gelişmekte olan içsel

yapılanmasını, inanılmaz bir şekilde sarsıntıya uğramış kendi benlik imgesini aktarabileceği bir araç olarak görmüştü. Kendi travmalı benlik imgesini, küçük çocuğun henüz evrilmekte olan benlik temsiline "yığıyordu."

Bir kişiye ait olan anılar, bir başkasına aktarılamaz. Ne var ki bir yetişkin kendi hasarlı benlik imgelerini bir çocuğa yığabilir ve yığdığı bu imgelerin arasına o travmatik olaya dahil olan diğer imgeleri, hatta failin imgesini bile katabilir. Ayrıca aynı yetişkin, aktardığı bu imgelere, o ilk travmanın verdiği acı ve korkuyu hafifletecek ya da o travmanın sonuçlarını kontrol altında tutacak psikolojik görevler de yükler. Bu yığılma çocukluktaki "özdeşleşme" ile yakından ilişkiliyse de, bazı özellikleri itibariyle özdeşleşmeden farklılıklar da gösterir. Özdeşlemede çocuk, yetişkinin ego ve süperego işlevlerini sahiplenerek onun imgelerini alıp özümserken birincil aktif ortaktır. Yığılmada maruz kalınan ise, yetişkinin aktif bir rol üstlenerek çocuğun gelişmekte olan benlik temsilinin içine, kendi belirli imgelerini yerleştirmesidir. Bir başka deyişle, yetişkin birey –çoğunlukla bilinçsizce– kendi benlik imgelerini ve diğer imgeleri yerleştirmek amacıyla çocuğu daimi bir depo olarak kullanmaktadır. Yetişkinin zihninde bu imgeleri yaratan deneyimler, çocuğun erişebileceği şeyler değildir. Yine de, sözkonusu imgeler onları yaratan deneyimsel/bağlamsal mesnet olmaksızın çocuğa dayatılmaktadır. (3)

Peter'ın gelişirken travmaya maruz kalan benlik temsili, Gregory'nin travmalı benlik imgesiyle iç içe geçmişti. Psikolojik açıdan dile getirmek gerekirse; bu suretle Gregory, travmaya uğramış benlik saygısını içinde taşımaktan kurtulabiliyordu. Yıllar geçtikçe Gregory, Peter'ın iki kadına olan aşırı bağımlılığı, uç noktadaki çaresizliği, ümitsizliği, aşağılanması ve etkisiz öfkesinin üstesinden gelebilmesi

için ona yavaş yavaş görevler yüklemeye başladı. Buna karşılık büyüyen çocuk da, farkında olmadan, Gregory ile kendisinin birbirine geçmiş ve kendi üzerine yığılmış travma imgelerini değiştirmek adına gerekeni yaptı. Bu, Gregory'nin "iyileşme" sürecinin başlamasına yardımcı olmuştu. Gregory, Peter'ın annesiyle evlendi.

Gregory, ailesinden kalma bir paraya sahip olduğundan dolayı, çift ve ergenlik öncesindeki Peter daha büyük, bahçeli bir eve taşmabilmişti. Anneanne ise arkada bırakılmıştı. Gregory de Baptist inancına mensuptu fakat dinle pek alakadar değildi. Libby, Gregory'nin "normal" yaşama dönüşü sırasında yanında yer alırken tutucu kiliseye olan aşırı bağlılığından da geri adım atmıştı. Gregory'nin bu sürecine, siyasi ve ticari bağlantıları olan eski aile arkadaşlarıyla yeniden iletişime geçmek ve zamanla epeyce kazançlı olacak kendi girişimini kurmak da dahildi. Ancak Gregory ve ailesi için her şey de iyi gitmiyordu. Libby'nin eğitimsiz ve basit olduğu fikrine kapılan Gregory'nin varlıklı aile üyeleri, kendilerini ona yakın hissetmiyorlardı. Aynı süre zarfında, yeni zengin Libby de kendini eski yoksul arkadaşlarından uzaklaştırmıştı. Sosyal açıdan, üçü de dışarıdan bir hayli soyutlanmış bir hayat sürdürüyorlardı. Esir kampının uzaklardan gelen yankıları, Gregory'nin dünyasında hâlâ kendini hissettiriyordu.

"Normal" yaşama uyum çabasını sürdürmek adına Gregory, Peter'ın ilk gençlik yıllarında onu avlanmaya teşvik etmişti. Daha sonra detaylı biçimde anlatacağım çarpıcı bir olayın ardından, delikanlılık çağma geçiş evresinde Peter artık aşırı kilolu değildi. Çaresizliğe teslim olmamak ve aşırı müdahil iki kadına olan bağımlılığını gizlemek –avlanan değil de avlayan olmak– Peter'ın psikolojik anlamda kurtulması açısından elzemdi ve ayrıca travmalı

yaşlı Gregory'nin yerini almayı sürdürdüğü için, bu durum Gregory için de son derece önemliydi. Silahları kontrol altında tutan bir saldırgan olmak, bir başka saldırganın hedefi olmaya kıyasla daha iyiydi.

Peter, askeri akademide yetişti ve oradan mezun oldu. Büyükannesi o akademideyken ölmüştü. Peter, önce asker sonra da sivil bir yetişkin olduğunda, avcı (ama spor amaçlı değil) olarak nam salmıştı. O artık bir "hayvan katili" idi. Özsaygısını kaybedebileceği ve boşluk hissedebileceği duygusuyla, benim "agresif zaferler" (4) dediğim şeyler topluyordu. Vietnam Savaşı'nda helikopter pilotu olarak görev yaptıktan sonra, Amerikan savaş endüstrisinde önemli bir adam haline geldi: Modern silahlara çok düşkündü ve bunun üzerinden epey para kazanıyordu. Ayrıca çok sayıda üst düzey siyasetçi ve önemli iş insanları tanıyordu. Her şeye gücünün yeteceğine inanıyordu ve abartılı bir narsisizme sahipti. Ama birey olarak başka bir yönü daha vardı. Çok içiyordu ve evlendikten sonra (Vietnam'da görev yaparken geldiği bir izin sırasında ABD'de evlenmişti) blumia olmuştu. Çok yiyor fakat karın kaslarını "eğitip" kusturmaya alıştırdığı için kilosunu kontrol altında tutuyordu. Bazen ne bulursa tıkabasa mideye indiriyor ve günde bir kereden daha fazla kusuyordu. Alkol bağımlılığı ve aşırı yemek yemesi, ona sürekli yemek yediren büyükannesi ve annesine duyduğu bağımlılık anılarını temsil ediyordu ama kilosunu kontrol altında tutuyor, "şişman" bir adam haline gelmekten kendini alıkoyuyordu. Böylelikle "içindeki" Gregory de, Japon esir kamplarında onu zayıf düşüren açlıkla yüzleşmeyecekti. Blumia'sının ardında da bu vardı.

Bu kitap, Peter'm iç dünyasını anlatmaktadır ve Gregory de bu dünyada "ikamet" etmektedir. Gerçekte ben hiçbir

zaman Peter ya da Gregory ile tanışmadım, gerçek isimlerini de bilmiyorum. Peter, psikolojik tedavi gördüğünde kırklı yaşlarının ortalarında; Gregory ise altmışlarının sonundaydı. Tüm bunların üzerinden yirmi beş yıl geçti, onların hâlâ yaşayıp yaşamadıklarını da bilmiyorum. O sıralar, Peter'ın psikanalistinin gözlemcisiydim. Onunla, tatil süreçleri hariç beş sene boyunca haftada bir kez görüşür ve Peter vakasıyla ilgili önerilerimi aktarırdım. Peter, benim varlığımdan ve onun hayatında oynadığım rolden hiç haberdar olmadı. Bunun karşılığında ben de onun kim olduğunu öğrenmek gibi bir dürtü hissetmedim.

Meslektaşlarımın çalışmalarını gözlemlerken bol bol not alma âdetim vardır. Peter benim hastam olmadığı için, elbette hayatı hakkında benim bilmediğim pek çok şey olmalıydı. Not almasaydım, bunca yılın ardından bildiklerimi de unuturdum. Ayrıca, Peter'ın psikanalistiyle de yirmi yıldır temas kurmamıştım. Ne var ki, tuttuğum notlar sayesinde Peter'ın iç dünyasını ve tedavi sırasında o dünyada ne tür değişimler olduğunu yeterince anlatabilirim.

Okurlar bunca zaman sonra neden Peter hakkında yazdığımı merak edebilirler. (5)

Burada neyi amaçlıyorum?

Peter'ın iç dünyasına ve psikanaliz sürecinde o dünyadaki değişimlere dair yazmaya beni asıl iten, dostum Gerard Fromm oldu. 2013 kışında Dr. Fromm, Stockbridge'deki (Massachusetts) Austen Riggs Merkezi – Erik Erikson Eğitim ve Araştırma Enstitüsü'nün müdürüydü. 2003'ten beri her yıl kış aylarını Kıdemli Erikson Araştırmacısı olarak Erikson Enstitüsü'nde geçirirdim. 14 Aralık 2012 sabahı, Austen Riggs Merkezi'ne yıllık ziyaretimi

yaptığım sıralarda, Stockbridge'den çok da uzak olmayan Newtown'da (Connecticut) inanılmaz derecede korkunç bir trajedi gerçekleşti. Silahlı bir adam, Sandy Hook İlkokulu'na baskın yaparak yaşları altı ile yedi arasında değişen yirmi çocuğu ve altı yetişkini öldürdü. Bu trajedi medyada, akademik çevrelerde ve ABD'deki her evde hararetli tartışmalara yol açtı; herkes masum insanların toplu halde öldürüldüğü diğer olayların anılarına dönüyor, kayıplarının yasını tutanlara nasıl yardım edebileceğini düşünüyor, silah taşıma yasaları tartışmaları yeniden gündeme getiriyordu. Dr. Fromm, benden Austen Riggs Merkezi'nde yas tutma ve yasın travma ile bir aradalığına ve olayla ilgili diğer konulara dair bir dizi seminer vermemi rica etti. Bu konulara, ne tür bir insanın okullarda ya da alışveriş merkezlerinde kasten insan öldürebileceğinin yanı sıra şiddetli kayıplar ve travma sonuçlarının kuşaklararası aktarımı da dahildi. Dr. Fromm, kısa bir süre önce kuşaklararası aktarımlar konusunda bir kitabın editörlüğünü üstlenmişti (6), bense Gabriele Ast ve William Greer ile aynı konuda bir kitap yazmıştım. (7) Dr. Fromm ile yaptığımız görüş alışverişi sonunda, bu kitabı yazmaya karar verdim.

Peter, Vietnam Savaşı yıllarında askerlik yaptığı zamanlar dışında kimseyi öldürmemişti. Sivil yaşamında ise sadece hayvanları toplu halde öldüren bir "katil"di. Kanımca, onun iç dünyasına bir göz atarsak, ne tür psikolojik motivasyonların bir erkeği ya da kadını katliam yapmak için silah kullanma dürtüsüne –belki de "ihtiyacına"– yönelttiğini anlamak adına bir adım atabiliriz. Bu noktada, masum çocukları ve yetişkinleri toplu halde öldüren tüm katillerin kendi psikolojik maskeleri olması gerektiğini de hemen eklemeliyim. Daha önce hiç böyle bir insan üzerin-

de inceleme yapmadığım için içlerinden bazılarının ortak psikolojik motivasyonları olup olmadığını söyleyemem. Yukarıda da belirttiğim gibi, Peter'ın vakasında onun sadece hayvanlara karşı sıradışı saldırgan ve ölümcül eylemler durumundaki motivasyonlarına atıf yapılmaktadır ve o vaka bizi, benzer ya da ilgili ama kendine özgü yanları da olan diğer motivasyonlara, yani toplu halde insan öldürenlerin motivasyonlarına yöneltmeye yardımcı olacaktır.

Peter, bir yetişkin olarak abartılı bir ihtişam sergileyen biriydi. Bu kitapta, benzer kişilik özellikleri gösteren insanların iç dünyalarını betimleyeceğim. Bunlar, narsisistik kişilik bozukluğu yaşayan insanlar olarak bilinirler. İktidar, zekâ, zenginlik ve güzellik gibi konularda "bir numara" olmaya çalışırlar. Aşırı görkemli ve kendilerine düşkündürler; bir insanın sahip olabileceği en iyi şeyler nelerse, her şeyin onların hakkı olduğuna inanırlar. Hırslı, dik kafalı, konuşkan, baştan çıkarıcı, hatta karizmatik görünürler. Bu özelliklerin çoğu Peter'da da rahatlıkla görülebiliyordu. Bu kişilere biraz daha yakından bakıldığında özdeğer duygusunun kırılgan olduğu ve bağımlılık hissi, aşağılık duygusu, imrenme, öfke, paranoyak düşünceler yaşadıkları ve hayranlık toplama ihtiyacı içinde oldukları da görülür. Biriktirdikleri ihtişam imgelerini değersizleştirdikleri imge birikimlerinden ayrı tutar ve ikisini birbiriyle bütünleştirmezler. Peter, ihtişamını –bu vakada– hayvanlar üzerinde iktidar ve zulüm uygulayarak teyit ediyordu. Onunkisi *zararlı* bir narsisistik kişilik bozukluğuydu ve kendisine dair kurguladığı "bir numara" olma imgesini güç ve zulmü bir araya getirerek teyit ediyordu. Bu kitabın amaçlarından biri de, kötücül narsisistik kişilik bozukluğu gösteren bir kişinin psikanalizi sürecindeki bazı teknik konuları açıklamaktır.

Narsisizm, kişinin kendini korumasına yönelik bir duygudur ve insani işlevler açısından cinsellik, saldırganlık ve kaygı kadar normaldir. (8) Dolayısıyla, çeşitlemeleri de mevcuttur ve "sağlıklı" ya da "sağlıksız" olabilir. Sağlıklı narsisizme sahip bir çocuk, bağımsız bir birey olmak üzere büyürken sadece aile üyeleri tarafından sevildiğini hissettiğinde değil, başkaları tarafından reddedildiğinde de kendini sever. (9) Yetişkin biri olduğunda bu kişi, kayıp ya da travmalarla karşılaştığında özdeğerini korumayı başarabilir. 1960'larda ve 1970'lerde Amerikan psikanaliz çevrelerinde, özellikle Heinz Kohut ve Otto Kernberg tarafından sağlıksız ve abartılı narsisizme sahip insanlar üzerine çok sayıda inceleme yapıldı. Kohut, otoerotizmden uyarlanabilir ve kültürel açıdan değerli narsisizme giden bağımsız bir gelişim çizgisi önerir. Anne ile ilgili eksiklikler çocukta bir saplantıya yol açar ve çocuk kendisiyle ilgili görkemli ve teşhirci bir imge geliştirir. Kohut, bunu "büyüklenmeci benlik" olarak adlandırır. Anneyle ilgili eksiklikler çok fazla değilse, görkemli benlik olgun ihtirasları ve özsaygısı olan bir benliğe dönüşür. (10) Edith Jacobson'u (11) izleyen Kohut, narsisizme dair metapsikolojik bir kavrayış geliştirirken; Kernberg, narsisist kişilik bozuklukları olan kişileri anlatırken nesne ilişkileri çatışmasında odaklanır. Örneklediği bu tür bireylerde, libidinal yatırım normal bir şekilde bütünleşmiş bir özyapıya yöneltilmemiştir; bu bireyler bütünleşmemiş bir özyapıya sahiptirler. (12) Nesne ilişkileri çatışması, libidinal ve saldırganca yüklü benlik ya da nesne imgelerinin bütünleşme ve bütünleşmeme gerilimini ya da onları başkaları üzerinden dışsallaştırma ve yeniden içselleştirme ile ilgili gerilimleri içeren bir durumdur. Kernberg "görkemli benlik" ifadesini, bu tür hastaların genelde açıkça teşhir ettikleri libidinal olarak yüklü ben-

liğin her şeye kadir kısmını betimlemek için de kullanır. Bu bireyler, değersizleştirilmiş veçhelerini gizli tutarlar. Zararlı kişilik bozuklukları olan bireyler, tipik narsisistik kişilik bozuklukları olan bireylerle ortak özelliklere sahip olsa da düzenli olarak yaptıkları başka bir şey daha vardır: Büyüklenmeci benliklerini korumak ve sürdürmek adına aşırı sadist tavırlar sergilerler. Aynı bireyde, mazoşizm de mevcuttur fakat klinik tabloya bakıldığında aşırı sadizmin dışa vurulduğu, mazoşizmin ise saklandığı görülür. Bu kitapta, Peter'm tedaviye başladığı ilk zamanlarda ne denli parçalı, yani bütünleşmemiş bir iç dünyası olduğunu örnekleyeceğim. Ancak aynı zamanda anneyle ilgili eksikliklerinin, Peter'ın kötücül narsisistik kişilik bozukluğu geliştirmesinde nasıl bir rol oynadığında da odaklanacağım.

Peter'm durumunda, kötücül narsisist kişilik gelişimi ve kuşaklararası ruhsal imge aktarımı birbirine dolaşmıştı; çünkü kendisine, üzerinde yığılı olan imgeleri korumak adına ayrıca agresif ve sadistçe görevler de veriliyordu. Bu kitabın diğer hedefleri ise, kuşaklararası travma aktarımının, bunun bir sonraki nesil üzerinde ortaya çıkardığı çarpıcı sonuçların ve sözkonusu sonuçların bu tip bireylerin tedavisi sırasında iyileşmeleri önünde nasıl bir engel teşkil ettiğinin detaylı klinik örneklendirilmeleridir.

2010 yılında Nancy Sherman, Irak ve Afganistan'da savaşmış askerlerin kalpleri, zihinleri ve ruhları açısından anlatılmamış savaşı ele aldığı bir kitap yayımladı. Kitapta askerlerin taşıdıkları suçluluk duygusu ve travmalar, karşılaştıkları kayıplar ve sivil hayata dönüşlerinde yüzleştikleri bocalamalar da yer alıyordu. (13) Bu kitabı kaleme almaya başladığımda medya, ABD Ordusu'nda gerçekleşen salgın niteliğindeki intiharları bildiriyor ve bizler de 2012'de askerlerin muharebe meydanlarından çok, inti-

har sonucu öldüklerinden haberdar oluyorduk. Savaş ve savaş benzeri durumlarda tecrübe edilen ağır kayıplar ve travmalar, psikolojik etkilerini çoğu zaman orduda görevli erkek ve kadınların sivil hayata dönüşlerinde de kendini gösterir. Geri dönen bu askerler, kimi zaman yaratıcı şekillerde travmanın devam etmekte olan etkisinin üstesinden gelebilirken, kimi zaman intiharı ya da bu külfeti bir başkasına yüklemeyi seçebilirler.

Peter'ın durumu, daha yaşlı ve travmatize olmuş bir kişiye ait psikolojik imgenin bir nesilden ardından gelen nesle aktarımı ve bununla mücadele etmek için ihtiyaç duyulan psikolojik vazifeler adına güçlü bir örnek. Bir çocuğun, farkında bile olmadan nasıl da daha yaşlı bir insanın geçirdiği muazzam bir travmayı silme teşebbüsüne mecbur bırakıldığını görüyoruz. Anlatılmamış savaşlar, muharebe meydanını gerilerinde bırakmış olsalar dahi, yalnızca askerlerin kendilerinde mevcut olmazlar; arkalarından gelen nesil ve hatta onu da takip eden nesilde de canlı tutulurlar.

Bu kitabın bir hedefi daha var: 1970'lerde psikanaliz dalında ders vermeye başladığımdan beri her zaman inandım ki, psikanaliz tekniğini öğretmek ve bu tip bir tedavinin farklı evrelerini anlatmak adına en iyi yol, üst düzey psikanalist eğitimcilerin böylesi vaka tedavilerinin başlangıcından varılan sonuca dek detaylı izahatı sağlamalarından geçer. Bu yöntemle, psikanaliz alanındaki meslektaşlar ve genç öğrenciler, kendi tecrübe ve teknik hamlelerini kitapların yapraklarında tasvir edilenlerle kıyaslayabilirler. Sigmund Freud'un zamanından itibaren her daim birçok farklı psikanalitik okul var oldu. Ancak şimdi, Leo Rangell'in de "çoğulculuğun yükselişi" (14) adını verdiği bir dönemde, bu okullara aşırı miktarda rastlıyor ve ara-

larındaki rekabetin genelde psikanalitik kuruluşlar içindeki cebelleşmelere dönüştüğünü fark ediyoruz. İşte bu yüzden, baştan sona bir tedavi sürecini içeren çeşitli okullardan gelecek güvenilir sunumlar –psikanalitik kavramların ve özellikle psikanalitik tekniklerin farklı şekillerde idrak edilmeleri sebebiyle– yapılan uygulamaların neticelerini açık ve anlaşılır biçimde göstermelidir. Bu farklı tekniklerin hedefleri nelerdir? Her biri analiz edilenin içsel yapısında neleri değiştirmek istemektedir? Analiz ettiklerimizin çocukluk deneyimleri hakkında, şimdi ve burada analistlerine neler gösterdikleriyle ilgili bağ kurmak için çok mu şey bilmemiz gerekir? Rüyalara da odaklanmalı mıyız? Psikanalitik süreci ileri taşımak adına rüyaları can alıcı bir kaynak olarak kullanmalı mıyız? Farklı okullar, bireylerin farklı seviyedeki kişilik yapılanmalarına nasıl yaklaşır? Bunlar, çok önemli sorulardır. (15)

Bütünsel psikanalitik süreçler hakkındaki bilgilerimi temin etme konusunda payıma düşeni yaptığımı düşünüyorum; fakat bir örnek daha çok faydalı olacaktır, ki bu kitap aynı zamanda denetim sürecine dair meseleleri de gözler önüne sermektedir. (16) Bu bilgileri temin etme esnasında, her zaman analiz ettiğim bireylerin kimliklerini korumak hususuna çok dikkat ederken, iç dünyalarındaki psikolojik olayları değiştirmedim. Bu kitapta da bu ilkemi sürdüreceğim. (17)

Peter'm hikâyesinden çok uzaklaşmamak adına, bu vakanın örneklendirdiği psikolojik fenomeni açıklayan birçok teorik kavramı ve açıklamaların kaynakçalarını, dipnotlarda gösterdim.

BÖLÜM 1

Peter Vakasında Perde Arkasındaki Görevim

1980'li yıllarda akli denge bozukluğu, şeker hastalığı ve nörolojik kusurlar gibi kronik bedensel sorunlar yaşayan bireyler için yatarak ve ayakta tedavi imkânlarına sahip 600 yataklı -Charlottesville'deki Virginia Üniversitesi'ne bağlı- Blue Ridge Hastanesi'nde yöneticiydim. Orada, idari görevlerimin yanı sıra psikanaliz alanında da hem deneyim kazanmak hem de ders vermek adına zaman buldum. Bir gün, psikanalist olmak için öğrenim gördüğüm zamanlardan eski bir akıl hocam beni aradı. Bana yakın bir zaman önce hastası olan Dr. Pine ile tanışarak onun bir psikanalist olarak uzmanlık sürecini tekrar başlatmak adına yardım etmek isteyip istemediğimi sordu. Psikiyatrist olan Dr. Pine'm Virginia'ya biraz uzakta olan bir psikanalitik kuruluşta kendi eğitim analizinden geçtiğine ve burada oldukça rahatsız edici ailevi sorunlar yaşayana değin mesleğini icra ettiğine dair beni bilgilendirdi. Eski akıl hocam, Dr. Pine'm kişisel sorunlarını detaylı olarak vermese

de, bana eşinin onu terk etmesi ve ardından boşanmaları sonucu Dr. Pine'ın oldukça depresif hale geldiğini ve psikanaliz çalışmalarını bıraktığını anlattı. Onun ve eski eşinin çocuk sahibi olmadıklarını ve dört yıl boyunca yalnız yaşadığı süreçte işyerinin kapalı kaldığını da öğrendim. Sözkonusu telefon konuşmamızdan bir yıl kadar önce ise Virginia'ya yerleşmiş, bir muayenehane açıp psikanaliz alanında çalışmaya başlamıştı. Kısa bir zaman önce, tekrar hazır hissettiğinde psikanaliz mesleğini icra etmeye dönmek üzere, eski akıl hocamla beraber ikinci kez kendi psikanaliz sürecini başlatmıştı.

Umulmadık bir biçimde, sonradan Peter olduğu ortaya çıkan ve psikanaliz arayışında olan bir kişi Dr. Pine'ı görmeye gelmişti. Psikanalitik dünyadan yıllardır uzak kalmış olan Dr. Pine, bu konuda birine danışması ve denetim analizi alması gerektiğini hissetmişti. Kimi arayacağını pek de bilemeden, şahsi analistinden tavsiye istemiş ve eski akıl hocam olan bu kişi de bizi tanıştırmayı uygun görmüştü. Geriye dönüp baktığımda, eski akıl hocamın beni aramadan evvel Dr. Pine'ı görmeye gelen bu adam hakkında bir şeyler duyduğundan şüphelenmiştim. Lakin o, bu kişi hakkında bana hiçbir şey söylememişti ve ben Dr. Pine ile buluşmayı kabul etmiştim. Artık hayatta olmayan eski akıl hocamla bir daha asla –mesleki görüşmelerde bulunduğumuzda bile– Dr. Pine hakkında konuşmadık.

Dr. Pine beni görmeye geldiğinde, benden daha genç bir adam bekliyordum ancak hemen hemen benle aynı yaştaydı. Oldukça kibardı ve akıl hocamın da bahsettiği hikâyesini, pek de yeni eklemeler yapmadan anlatmıştı. Virginia'daki yeni yerinde görüşmemizden on ay kadar evvel bir ofis açmış, yerel telefon rehberine psikanalist olarak ilan vermiş ve değerlendirme ile kısa süreli tedavi

için birçok hastayı kabul etmişti bile. Bir psikanalist arayışındaki Peter isimli kişi telefon rehberini açtığında onun ismini görmüş ve telefon görüşmesinin iki gün sonrasına randevu almıştı kendisinden. Eğitim gördüğü mesleğe geri dönmeyi arzuladığı için bu olay Dr. Pine'ı oldukça heyecanlandırmıştı. Fakat Peter ile gerçekleştirdiği birkaç görüşmenin sonucunda, onunla ne yapacağı konusunda kafası karışmış ve Peter'ın analize uygun olup olmadığına bile emin olamamıştı. Mesleğine geri dönme dileği haftada dört kez görüşmek üzere anlaştığı Peter'ı hastası olarak kabul etmesiyle gerçekleşen Dr. Pine, şimdi benden ona danışman olmamı rica ediyordu. Cevabım olumluydu ve bu durum, beş yıl boyunca benim ofisime haftada bir gelmesiyle neticelenmişti. Bütün bu zaman boyunca Dr. Pine'ın hayatı hakkında daha çok şey öğrenmeme rağmen, hiçbir zaman mahrem bilgiler edinmedim. Benimle daha çok mesleki bir ilişki yürütmüştü ve dışarıda asla görüşmemiştik. Hiçbir psikanalitik toplantıya gelmemesi bir yana, bildiğim kadarıyla Virginia'ya gelip de işine tekrar başladıktan sonra geçen beş yıl içinde yalnızca Peter'ı analiz etmişti. Okuyucuyla şimdi paylaşacağım oldukça önemli bilgileri, Dr. Pine'm Peter ile beş yıllık çalışmasına dahil olmam sayesinde öğrendim.

Dr. Pine'ın ofisine yaptığı ilk ziyaret sırasında Peter, onu geçmişte ağır bir içki alışkanlığı olduğuna ve Adsız Alkolikler toplantılarına katıldığına dair bilgilendirmişti. Peter'm mesleği, sabah dokuz-akşam beş arası bir ofiste sürekli masa başında olacağı bir mesai gerektirmiyordu; siyasetçilerle, iş dünyasıyla ve silah sanayisinden diğer kişilerle görüşmek üzere devamlı hareket halindeydi. Dr. Pine'a başvurmadan belli bir zaman önce, üstesinden gelebilse de, artık bir âdet halini almış içkili iş yemeklerine

katılıyordu. Dr. Pine'ı görmeye gelmeden önce bir hafta sonu, eşi Patsy ile birlikte güney eyaletlerinden birçok valinin ve iş dünyasından önemli isimlerin de yer aldığı Richmond-Virginia'daki bir yemekli davete katılmışlardı. Görünen o ki, bu yemekli davette çok fazla alkol almış ve geceyi, masada yanında oturan bir valinin üstüne istifra ederek sonlandırmıştı. Patsy çok utanmıştı. Eve döndüklerinde eşine derhal bir psikanaliste başvurmasını, aksi halde onu kesinlikle terk edeceğini söylemişti.

Patsy, eski bir valinin kızı olarak Güney'de dünyaya gelmişti. Çiftin nasıl tanıştığına dair detayları anımsayamıyorum. Üç kızları vardı ve biri uzaktaki bir üniversiteye girmişti. Diğer ikisi ikiz kardeşlerdi ve halen lisede okuyorlar, evde yaşıyorlardı. Patsy, psikanalizden geçmişti ve belli ki bu ona Peter ile yaşamaya devam etmesi ve kızlarını yetiştirmesi (okuyucunun da göreceği gibi, şüphe yok ki oldukça zor bir şey) için yardım sağlamıştı. Yemekte gerçekleşen hadise, anlaşıldığı üzere canına tak etmiş, onu oldukça üzmüştü ve Peter'dan kesinlikle değişmesini talep etmişti.

Eşinden gelen bu kesin uyarı sonrası Peter, telefon rehberine bakınmış, Dr. Pine'ın ismini görmüş ve bir görüşme için onu aramıştı. Birkaç gün sonra psikanalistin ofisine gittiğinde kendini ABD'nin en önemli insanlarından biri olarak nitelendirmişti. Peter, Vietnam Savaşı'nda ülkesine hizmet etmişti. Savaşın başlangıç tarihi hakkında hiçbir resmi beyanname bulunmadığından, genel görüş, savaşın 1950'li yılların ortaları ya da sonlarında başladığıdır. Savaş, 1975 yılında sonlanmadan önce Peter, modern silahlardan günümüzde halen devlet sırrı olarak kalanlara dek askeri teçhizat üretim ve satış işine dahil olmuştu. Dr. Pine'a, ilişkili olduğu şirketin başarısını, öncelikli ola-

rak kendisinin lobicilik ve üretimdeki parlak becerilerine borçlu olduğunu söylemişti. Peter, ABD'nin sahip olduğu nüfusun, ürettiği silahların Amerikalı canları koruması itibariyle kendine bağlı olduğunu belirtmişti. Ayrıca, silahlarının binlerce, hatta milyonlarca düşmanı da öldürebileceğini söylemiş; bu sırada Dr. Pine da, silahlar hakkında konuşurken Peter'ın onların ölümcül işlevlerine karşı hiçbir duygusal tepki vermediğini not düşmüştü.

Peter, Patsy'ye bağımlı gibi gözüküyor ve onun kendisini terk etmesi ihtimalinden epey kaygı duyuyordu ama aynı zamanda, ailesiyle olan yakınlığına dair bir eksiklik hissettiğini de açıklıyordu. Dr. Pine'a cinsel açıdan çekingen olduğunu söylüyor ve şu yorumda bulunuyordu: "Aslında çocuklarımdan pek hoşlanmıyorum. Büyüğünün evden uzak olduğuna memnunum. İkizler ise sinirlerimi bozuyorlar. Onlarla anneleri ilgileniyor." Bunun ona ne kadar yanlış geldiğine değinmesine karşın, durumu düzeltmek adına da herhangi bir adım atmıyordu. Patsy'yi, iradesi kuvvetli diye tarif ediyor ve isteksizce, ailenin sosyal yaşamını onun idare ettiğini söylüyordu. Anne ve kızlar, kendilerine ait ayrı bir yaşam sürüyor gibilerdi. Peter, Patsy ile kavga etmemeyi tercih ediyordu ve sağlam bir bahane bulamamışsa sosyal etkinliklerde ona eşlik ediyordu; ama bu gibi durumlarda kendisini bir robot gibi hissettiğini dile getiriyordu.

Peter, kazandığı para miktarı hakkında böbürleniyordu. Patsy ve çocuklar maddi açıdan iyi bakılıyorlardı. Ailenin çok güzel bir evi vardı ve Peter yalnız kalabileceği, kocaman özel bir odaya sahipti. Kendisini bir avcı olarak tanımlıyordu ve hobi olarak da tahnitçilikle uğraşıyordu. Çalışmadığında ya da avlanmadığında tahnitçi dükkânlarına gidip diğer avcılarla sohbet ettiğini söylü-

yordu. Bu tip mekânların bir başka dünyaya ait olduğunu ve oradayken kendisinin de başka bir kişi haline geldiğini ima ediyordu. Tahnitçideyken belaltı şakalar bile yapıp gülebiliyordu. Dr. Pine, Peter'ın bazı avlarının, içlerinin doldurulup özel odasında duvara asıldığını öğrenmişti.

Dr. Pine çocukluğu hakkında bilgi edinmek istediğinde Peter, bir özet şeklinde, öz babasının kendisi altı haftalıkken aileyi nasıl terk ettiğini ve Gregory'nin o üç yaşına geldiğinde hayatına nasıl dahil olduğunu anlatmıştı. Gregory, savaş tecrübeleri hakkında hiç konuşmasa da Peter onun denizaltılarda çalıştığını, imha uzmanı olduğunu, 30 kilo kaybettiği Bataan Ölüm Yürüyüşü'nden kurtulduğunu ve yoldaşlarının birçoğunun kurtulamadığı işkencelere katlandığını biliyordu. Gregory, Peter'a iyi davranmıştı ve Peter da onu bir kahraman olarak görüyordu. Hatta çocukluğundan itibaren ihtiyar adama "baba" diye sesleniyordu. Gregory, Peter'ın askeri akademiye gitmesini sağlayan ve ona avcı olmayı öğreten kişiydi.

Dr. Pine'a göre Peter, çocukluk anıları hakkında fazla konuşmak istememiş ve alelacele konuyu Vietnam'da helikopter pilotluğu yaptığı savaş tecrübelerine getirmek üzere değiştirmişti. Dr. Pine'a, emri altında -üçü psikiyatrist- yirmi doktor olduğunu söylemişti. Peter, bilhassa tıp mesleğinde en aşağı seviyede gördüğü üç psikiyatrist olmak üzere, doktorların hiçbirini pek takdir etmiyordu. Dr. Pine'ı ya da psikanalizden geçmeyi de gerçekten çok umursamadığını eklemişti. Dr. Pine'dan daha akıllı olduğuna emindi ve onun aksine kendisi, çok güçlü isimlerle sıkı iş ilişkisi içindeydi. Tek istediği doktoru haftada dört kez görmeye gelmekti. Bu sayede eşi, psikanaliz geçirdiğine inanıp onu terk etmeyecekti.

Elli dakika dolduğunda Dr. Pine, Peter'dan tekrar gelmesini istemiş ve böylece birlikte nasıl ilerleyeceklerine karar vereceklerini söylemişti. Birkaç gün sonra Peter, Dr. Pine'ın ofisine tam zamanında gelmiş ve gelir gelmez de yarım milyar dolarlık bir projeye katılımına dair uzunca bir tartışmaya girişmişti. Özel şoförlü lüks arabasıyla Washington'a gitmeden önce bazı senatör ve kongre üyeleriyle içkili bir iş yemeğinde yer almıştı. Dr. Pine'a evde ipleri nasıl elinde tuttuğunu göstermeye uğraşıyor ve analistin, güçlükle de olsa kavrayacağı beklentisiyle, haşmetli durumunun heyecanını paylaşıyordu.

Dr. Pine bana, Peter'ın görkemli bir kale içinde yaşadığını ancak kapıları kitleyip Dr. Pine'ın içeri girmesine ve etrafa bakınmasına izin vermediğini anlattı. Bütün bunlara rağmen Dr. Pine, önemli bir kişinin kendisini psikanalist olarak kabul edip görmeye gelmesinden, koltuğunda oturmasından memnundu; her ne kadar o kişi, onu daha ikinci muayenede ağır bir biçimde küçümsemiş olsa da... Bu ziyaret, Peter'ın Dr. Pine'ın bu konu hakkında hiç söz hakkı yokmuşçasına, birkaç gün ava çıkacağını ve döndüğünde onu haftada dört kez görmeye geleceğini söylemesiyle bitmişti.

Peter, Dr. Pine'm ofisinde beş gün sonra yeniden boy göstermiş, Alaska'ya gidip helikopterle bir geyik sürüsü üzerinde uçtuğunu ve tüm sürüyü bir makineli tüfekle vurduğunu anlatmıştı. Kurşunların hayvanları nasıl da yere düşürdüğünü, hatta bazılarını parçalara ayırdığını hevesli bir biçimde tasvir etmişti. Heyecanlı hissediyordu. Dr. Pine bana Peter'ı dinlemenin ve makineli tüfeği ateşlerkenki halini göstermek üzere yaptığı vücut hareketlerinin kendisini ürküttüğünü söyledi. Dr. Pine ilgilenmek üzere bir hastasının olmasını çok istemişti ancak şimdi ne Peter'a

ne söyleyeceğini ne de ne yapması gerektiğini biliyordu. Peter'm toplu hayvan katliamı yapmasının sebebini, eşinin ondan psikanalizden geçmesine dair bulunduğu talepten kaynaklanan aşağılanma hissiyatına bağlıyordu. Doktor, başka vesilelerle de bütün bir geyik sürüsünü avlayıp avlamadığını sorduğunda Peter "Evet," demişti. Kabul edilebilir ve alışılagelmiş tarzdan uzak bu avlanma dürtüsü, Peter'm özellikle birinden ayrı düşmesi ya da her şeye gücünün yeteceğine dair inancına karşı bir tehditle yüz yüze geldiğinde ortaya çıkıyordu. Mesela, Patsy'nin Güney'e ailesini ziyarete gitmesi ya da ABD Kongresi'nin bazı silahların üretimi hakkındaki izni (Peter'm almak adına epey çaba sarf ettiği) reddetmesi gibi. Analist, Peter'ın eşine nasıl bağımlı olduğunu ve bu bağımlılığı inkâr etmek amacıyla nasıl iktidarını, gücünü ve sadizmini gösterebileceği farklı yollar aradığını bir kez daha not ediyordu.

Dr. Pine, sakinleşip korkusunu kontrol altına alabildiğinde, beş senedir uzak kaldığı psikanalistlik kimliğine tekrar tutunabiliyor ve Peter'ı, son av seyahati ile kendini tedaviye gitmeye mecbur hissetmesi arasında bir bağ kurmaya yönelik teşvik etmeye çalışıyordu. Peter ise onun sözünü kesmiş ve hayvanları katlettiği başka av seyahatlerinden detayları paylaşmaya devam etmişti. Katliama bağımlıydı ve onu yapabilmek, ardından da hakkında övünmek için daha fazla fırsat arıyordu. Bunun üstüne büyük hayvan avına ilişkin gelenekleri ve töreleri, kendi avlanma yöntemlerini etkileyen ve savaş halinde insan avına izin veren dini dogmanın varlığından çok farklı olmayan kuralları içeren uzunca bir öğüt vererek devam etmişti. İşle meşgul olmadığında, Peter uzak bölgelere seyahatlerde bulunmuştu. Kaplan, kobra ve diğer egzotik canlıları avla-

maya gittiği Hindistan gibi... Bir bakıma hayvanlara karşı özel bir savaş veriyordu.

Peter, Dr. Pine'a Vietnam Savaşı sırasında düşmana karşı gerçekleştirdiği gözü pek helikopter saldırılarından ötürü milli bir kahraman haline geldiğini anlatmıştı. Düzinelerce düşman savaşçıyı öldürmesinin yanı sıra, nasıl Vietnamlı kadın ve çocukları, aralarında Vietkong gerillaları bulunduğu için yukarıdan makineli tüfekle taradığını da hiçbir vicdan azabı belirtisi olmaksızın tarif ediyordu. Analistinin bir şey söylemesine fırsat vermeden, Peter bu kadın ve çocukları öldürmesini, Amerikalı hayatları korumak için yaptığını belirten söylemlerle aklamaya çalışmıştı. Üç Bronz Yıldız Madalyası almış olmaktan aşırı derecede gurur duruyordu. O, savaştan canlı çıkarken helikopter kuvvetlerindeki kırk sekiz arkadaşı öldürülmüştü. Peter, "peacenik'ler" diye adlandırdığı savaş karşıtı eylemcilere duyduğu öfkeyi de onlara "katil" diyerek dile getiriyordu. Ona göre savaş karşıtı eylemciler, Amerikalıların düşmanların ellerinde ölmesini istiyordu. Sonra Dr. Pine'm gözlerinin içine bakarak, evindeki üstün kaliteli silahlarından bahsetmişti. Bilhassa Sovyet yapımı olan ve Vietnam'dan getirdiği, avlanırken de kullandığı AK-47 tüfeğinin üzerinde durmuştu. Dr. Pine benle, Peter'm onu da "savaş karşıtı eylemci" ya da "katil" olmakla suçlayıp AK-47'siyle vurmakla tehdit edebileceğinden duyduğu korkuyu paylaştı. Tam da bu koşullar altında Dr. Pine, Peter'm tedavisine başlamayı ve onu haftanın dört farklı gününde olmak üzere dört kere görmeyi kararlaştırmıştı.

Peter ilk resmi tedavi seansına geldiğinde, Dr. Pine onun psikanalitik kanepeye uzanarak başlamasını ümit ediyordu ama Peter kanepeyi, kendisinin kontrolde olduğunu gösterme arzusuyla reddetmişti. Dr. Pine, hastasının

kanepede uzanmayı bağımlılığın bir göstergesi olarak algıladığını ve bunu kabul edilemez gördüğünü hissetmiş, bu yüzden yüz yüze çalışmayı kabul ederek, hastasına kendisini ne zaman hazır hissederse o zaman kanepeye uzanabileceğini söylemişti.

Peter hiç vakit kaybetmeden Virginia'daki eviyle Washington arasında, kimi zaman özel şoförünün kullandığı arabayla kimi zaman da özel helikopteriyle nasıl mekik dokuduğunu anlatmaya başlamıştı. Samimi olduğu nüfuz sahibi yetkililerden ve hangileriyle çokça zaman geçirdiğinden bahsediyordu. "Sanırım size şu füzeden söz edebilirim," dedi tepeden bakan bir ses tonuyla ve füzenin ismini söyleyip ekledi: "Bu gizli bir bilgi değil." Belirsiz bir düşmana, belki de analiste yönelik duyduğu kişisel korkuya karşı yeterli savunmaya sahip olduğuna dair kendine güven vermeye çalışıyor gibi gözüküyordu.

Dr. Pine'm şaşkına döndüğü ve pek konuşmadığı tedavinin ilk haftasında, Peter içmeyi tamamen bırakmıştı ve kendini kusturması da artık onun için bir problem teşkil etmiyordu. Kendi kendini tedavi etmişti! Bir başkasına, yani analistine olan bağımlılık ortadan kaldırılmıştı. İlerleyen saatlerde av hatıraları (bir çıngıraklı yılan ve bir Amerika kara ayısı) üzerindeki çalışmalarından ve kara ayıya doğal gözükecek gözler bulmak için yaptığı tahnitçi ziyaretlerinden bahsetti.

Tedaviye başlayalı daha bir ay bile olmamışken, Peter, şirketine kırk milyon dolarlık bir silah anlaşmasını getirmişti ve bu yüzden kendini oldukça güçlü hissediyordu; fakat yine de memnun değildi. Şimdiyse içkiyi bıraktığından beri her şeyin daha iyi gittiğini, artık bir içki bağımlısı yerine bir meclis üyesi olduğunu söyleyerek tedavisine son vermek istiyordu. Ayrıca, artık fazla yemediğini ve is-

tifra etmediğini de öne sürüyordu. "Siz iyi bir adamsınız, umarım burada bitirsem üstünüze alınmazsınız," diyerek Dr. Pine'ı avutmaya çalışıyordu. Bununla birlikte, tedaviyi sonlandırmak için Dr. Pine'ın müsaadesini de istiyor gibiydi.

Tam da bu zamanda, Dr. Pine bana danışmıştı. O anki mevcut verilere dayanarak Peter'ın vakasını tartıştıktan sonra Dr. Pine'la birlikte, ertesi gün hastasıyla buluştuğunda şu açıklamayı yapmasında karar kıldık: "Bu odada iki kişi var. Siz buradasınız çünkü dediğiniz gibi, eşiniz psikanalitik bir tedavi görmeniz konusunda ısrar etti. Ben ise, telefon rehberindeki ilanda gösterildiği gibi, psikanalist olarak buradayım. Ben eşinizin bir ajanı değilim ve benle görüşmeye devam etmeyi seçerseniz gelecekte de eşinizin bir ajanı olmayacağım. Her bir araya geldiğimizde, siz benim ofisimde olmanızın tek sebebinin eşinize psikanaliz tedavisinde olduğunuzu düşündürtmek olduğunu söyleseniz bile, ben her daim hayatınızdaki olayların anlamları üzerine, bu odada eşinizin dileğine uymak üzere neden bulunduğunuz da dahil, meraklı olacağım. Böyle anlamları siz bana katılmadıkça ve siz de merak duymadıkça bulamam. Bu süreçte hayatınızda daha iyi anlamış olmayı ve değiştirmeyi seçebilmeyi dilediğiniz şeyler var mı, bunu merak edebilirsiniz. Tedaviye devam edip etmeyeceğinizin kararı size aittir."

Peter tedaviye devam etmeyi seçti. Tarif edeceğim üzere, benim "cam fanus" olarak adlandırdığım bir duygu yönlendirme işlemi geliştirdi. (1) Bu durumda hastanın sergilediği abartılı narsisizm, hayalinde cam fanus içinde bulunan ve kişinin bir numara olarak tüm hükmünü sürdüğü bir krallık yaratır. Böylesi bireyler dışarıyı bu camın içerisinden izlerler ve tehlikeleri kendi muazzam-

lık hislerine olan karşıtlıklarına göre değerlendirirler. Bu tip tehlikelerden, barındıranları değersizleştirerek, bu da yetmediği zaman sembolik manada -seyrek olarak da fiilen- onlardan kurtulmayı denerler. (2) Peter, psikolojik çıkarımlarının bütünüyle farkında olmadan bu olgu için kendisi bir isim koymuştu. Buna, içinde yalnız yaşadığı "ada imparatorluğu" adını vermişti. Ada sahibi olan bir kişiyi tanıyordu ve bu kişiye derin bir biçimde gıpta ediyordu.

Dr. Pine'a, Peter'ın başlangıçta analistini bu düşsel adadan uzak tutacak şekilde davranacağını söyledim, beklentisi bu yönde olmalıydı çünkü aynı Vietnam'da, emri altındaki üç psikiyatristle olduğu gibi, giriş izni vermiyordu. Dr. Pine'ın bu adaya kabul edileceği, orada kalmaya ve Peter ile etrafa bakmaya izin alacağı uygun ana değin beklemesi gerekiyordu. Peter'ın onu küçümsemeyi sürdüreceğini de söyledim. Bu küçümsemenin Dr. Pine'la doğrudan bir ilgisi yoktu; Peter'ın, ona bu şekilde uygunsuz bir kişi olmasından başka bir seçenek bırakmayan, kişilik yapılanmasının yönergelerindendi. Peter'ın bazı hikâyelerini duymanın beni de istifra edecek gibi hissettirdiğini kabul edebilirim. Eğer ki Dr. Pine psikanalitik kimliğine tutunup kendisine yapılan saldırıları kişisel bir sorun olarak algılamaz ve Peter'ın ne yapacağı, nasıl davranacağı, ayrıca analistin zihninde sebep olacakları hakkında merakını canlı tutabilir ise, Peter'ı analiz etmeyi denemek üzere beraberce oldukça ilginç bir yolculuk yapabilecektik.

BÖLÜM 2

Kişiyi Bir "Ada İmrapatorluğu"nda Yaşamaya İten Nedir?

Peter'ın vakasını gözlemlemeye başladığımda, Dr. Pine, Peter'ın kitabın giriş bölümünde aktardığım çocukluğu ve Gregory ile ilişkisi hakkında çoğu bilgiye sahip değildi. Bu bilgiler ve Peter'ın çocukluğuna dair ileride bahsedeceğim diğer hikâyeler, benim için tedavinin ancak dokuzuncu ya da onuncu ayında erişilebilir hale gelmişti. Buna rağmen Dr. Pine ve ben, Peter'ın, gösterdiği kimi belirtiler ve ofisteki davranış şekillerini gözlemlemek suretiyle narsisistik kişilik yapılanmasına sahip olduğu kanısına varmıştık. Ben ise birkaç yıl evvelinde, içlerinde narsisistik kişilik bozukluğu da bulunan, aşağılık kompleksine sahip hastaları görmeye başlamış (1), ayrıca onlardan elde ettiğim gözlemlerimi ve bulgularımı kaleme almış, haklarında dersler vermiştim. (2) Bu, Dr. Pine ile çalışmayı rahatlıkla kabul edişimin sebeplerinden biriydi.

Kişilik yapılanması, bireyin günden güne davranışlarında kendini gözlemlenebilir, alışılmış ve -aşağı yukarı

beklenen şartlar altında- bir hayli tahmin edilebilir modellerde gösterir. (3) Bu model, nispeten istikrarlı ve büyük ölçüde de egoya uyumludur. Hedefi ise kişi ile çevresi arasında istikrarlı ve iki taraflı bir ilişkiyi sürdürmek, bunun yanında kişinin içruhsal -ve insanlarla- uyumunu saptamaktır. Bununla birlikte kişilik yapılanması, kronik bir şekilde uyumsuz olabilir ve kişilerle ya da nesnelere bağlı olarak yaşanan problemlerin daimi kaynağı halini alabilir. Buna rağmen, uyumsuz kişilik yapılanmaları da ego ile uyumlu, bu yapılanmaya sahip kişice kabullenilmiş ve sorgulanmaz özelliktedir. Bu uyumsuz kişilik yapılanmalarından biri, narsisistik kişilik bozukluğudur.

Benim on yıllar önce psikanalitik çalışmalara başladığım zamanlardaki bilgilerimizle kıyasladığımızda, 0-12 ay arasındaki bebekler üzerinde yapılan yakın tarihli bilimsel gözlemlere göre, bu yaş grubunun zihninin çok daha aktif halde olduğunu biliyoruz. Yaşa uygun tecrübeler ile merkezi sinir sisteminin olgunlaşması arasındaki etkileşimin, psikanalistlerin "ego işlevi" dediği olgunun ve başkalarıyla ilişkilerden ("nesnel ilişkiler") kaynaklı zihinsel imgeler oluşturma yetisinin gelişimi üzerindeki etkisi, -özellikle 1970'lerden itibaren- bilimsel olarak çalışılmıştır. (4) Elde ettiğimiz bir bulgu ise şudur: 0-12 ay arasındaki bebeklik döneminde hiç kimse, ne kadar potansiyel ve yetenek barındığı fark etmeksizin, tam anlamıyla ayrı bir benliğe sahip değildir. Sözkonusu bebeğin zihni, kafa karışıklığına neden olan bir durumdaymış gibi değerlendirilebilir. Çocuğun hakiki "ben" algısının küçük bir parçası oldukça yavaş gelişir. Bebekler, başarıyla tamamlamaları gereken birçok görevin arasında, kendilerini koruyucularından psikolojik olarak ayrıştıracak ve başkalarından da farklı hale getirecek şekilde büyümektedirler. (5) Bir diğer vazife

ise onu hoşnut edenin de, onu hayal kırıklığına uğratanın da anne (ya da bir başka koruyucu), yani aynı kişi olduğunu öğrenmektir ve buna bağlı olarak sevilen ve reddedilen bebek de tekil bireydir. Bebeğin, karşıt olanların onarılmasını başarması gerekmektedir. (6)

Bebekler üzerinde yapılan bilimsel gözlemlerin öncülerinden Daniel Stern, bize bebeğin günde dört ila altı kez beslendiğini hatırlatır. Her bir beslenme tecrübesi birbirinden farklı düzeylerde haz yaratır. Bir bakıma, çocuk büyüdükçe değişik tecrübeler çocuğun zihninde "iyi" ve "kötü" olarak sınıflandırılır. (7) Hem sevmek ve hayal kırıklığına uğratmak hem de sevilmek ve hayal kırıklığına uğratılmak. Bunlarla bağlantılı olan insanların simaları da birleştirme eğiliminin işlevleri tamamlanana kadar ayrı görülür. Çocuğun tamamlanmış benliğine ait *öznel hissi*, onun bireysel kimliğidir. Çocuk bu bütünleştirici görevi biyolojik ya da çevresel sebeplerden dolayı tamamlayamazsa, bireyin kimliği yetişkinlikte bile bölünmüş kalır. Narsisistik kişilik bozukluğu olan bu tip kişiler için normal gelişimde ortadan kaybolan gelişimsel bölünme, savunmaya yönelik bir ayrışmaya yol açar. Narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerin "bir numaralı" hususu, psikolojide "büyüklenmeci benlik" adı verilen özelliği yansıtır. (8) Bağımlılık ve aşağılık hissiyle alakalı olan kısımlarına ise "acıkmış benlik" denir. (9) Bu iki kısım birbirlerinden "savunmacı bölüştürme mekanizması"yla ayrılır.

Narsisistik kişilik yapılanmasına uyum sağlamanın birçok yolu vardır. Örneğin, büyüklenmeci kendiliklerini şöyle diyen bir davranış biçimi arkasına saklayan mazoşistik narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireyler bile bulunmaktadır: "Ben dünyanın bir numaralı acı çekeniyim." (10) Büyüklenmeci kendiliklerine gündelik olarak tutuna-

bilenler ise, bu bozukluğun ihtiyaçları ile çevreleri arasında bir uyumu yakalayabilmektedirler. Bu insanlar, hatta Otto Kernberg'in "sahte yüceltme" (11) şeklinde tabir ettiğine sahip olan insanlar bile, savunmacı bölüştürmeyi kullanımlarını etkin bir biçimde saklayabilirler. Benzer içsel dünyalara sahip olup da "başarılı" bir uyuma sahip olan başkaları da vardır. "Başarılı" kelimesi ile yalnızca bireyin toplumdaki duruşunu kastetmiyorum. Büyüklenmeci kendiliğin dengeli çizgisi ve diğerleri tarafından onaylanması sonucunda, bireyin içsel talepleri ve insanlarla olan ilişkileri arasında ortaya çıkan uyumu tarif ediyorum. Diğerleri, kendini genellikle bir organizasyonun, hatta bazen bir ülkenin lideri olarak tanıtan böylesi bir insanı üstün olarak saymaktadır. (12) Peter için çalışan ve/veya onun işinin teknik ve mesleki kısımlarına dahil olanların, diğerleri onu küstah addederken, Peter'ı üstün olarak tanımlayabileceklerinden şüphelenmiştim. Peter'ın yetişkin haliyle, reddetmesine karşın var olan "aç benliğini" saklamayı beceremememesinden ötürü onun "başarılı" bir narsisistik kişilik bozukluğu bulundurduğunu söyleyemezdim.

Dr. Pine, Peter'm büyüklenmeci kendiliğini sergilerken başkalarına bağımlılık kaynağını kaybetmemek adına çokça çabaladığını not almıştı. Örneğin, hükümet binasındaki oldukça başarılı müzakerelerin ortasındayken ya da bir valinin ofisindeyken, Patsy'yi beş ila on kez arardı. Dr. Pine'a, eşinin "harika" bir aşçı olduğunu ve onu, sofrada akşama ne olacağını öğrenmek için yemek zamanından önce aradığını söylemişti. Her şey onun kontrolü altında olmalıydı. Aşırı miktarda yedikten sonra, yediklerini çıkarmadan önce içindekileri birkaç saat kontrolü altında muhafaza ederdi. İçindeki ya da hakkındaki "kötü" bir şeyi saklayamadığmda bile Peter, bu vasfı ve/veya bunu

yönetimini "bir numara" olarak nitelerdi. Mesela, kendini dünyanın "en iyi bulimia hastası" olarak görürdü; hoş olmayan bu arazları mutlaka üstün olmalıydı. Sonrasında karın kaslarını nasıl da kendi isteğiyle istifra edebilecek şekilde eğittiğiyle övünürdü. Peter'ın büyüklenmeci kendiliğini korumak için ayrıca "saldırgan zaferler" elde etmesi ve sadizm uygulaması gerekiyordu. Peter'ın içsel dünyasını en iyi tarif eden teşhis, kötücül narsisistik kişilik bozukluğuydu.

"Tipik" narsisistik kişilik bozukluğu gösteren kişiler, aç benliklerini yansıtan ya da büyüklenmeci kendiliklerini tehdit eden insanları bastırmak adına genelde alay, kötüleme, incitici görüş bildirme ya da basitçe hayaller kullanırken; kötücül narsisistik kişilik bozukluğuna sahip olarak saydığımız kişiler ise, başkasına acı ve hatta fiziksel hasar vermek gibi (Peter'ın durumunda hayvanlara yönelik fiziksel hasar) daha abartılı sadistçe dışavurumlar gösterirler. Fiziksel acı ve yaralanma cinsel ilişki için de gereksinim halindeyse, kötücül kişilik yapılanmasına sahip kişinin ayrıca cinsel sapkınlığı olduğunu da söyleriz. Peter bir geyik ya da kurt sürüsünü katlederken yaşadığı heyecan hissini tasvir ediyor fakat bu hissiyatı cinselleştirmiyordu. Hatta Dr. Pine'a cinsel olarak ne kadar çekingen olduğunu söylemişti.

Rutin günlük yaşantıda herkes bir şey için bir başkasının yardımına gereksinim duyar. Narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bir kişi, şu iki kategori altında sıklıkla ihtiyaç duyduğu bir yardımcı tayin eder: Bunlardan ilkinde, "diğer" kişi daha üstün olandır, yani hastanın büyüklenmeci kendiliğinin bir uzantısı niteliğindedir ve/veya hastanın büyüklenmeci kendiliğine tapan bir kimsedir. Örneğin Peter, çeşitli vesilelerle şoförünün doğrudan

Thomas Jefferson'ın soyundan geldiğini tekrarlıyordu. Ben, Bay Jefferson'ın üniversitesinde (Amerika'nın üçüncü başkanı ve doğum yeri genelde Charlottesville olarak gösterilir) yani Virginia Üniversitesi'nde çalışıyordum ve burada bu tarihi kişilik üzerine epeyce çalışmam olmuştu. Peter'ın şoförünün ismini duyduğumda da onun Thomas Jefferson'ın soyuyla doğrudan alakalı olmadığını biliyordum. Ancak görünüşe bakılırsa, Peter onun öyle olduğuna "inanıyordu." İkinci kategori olarak ise, narsisistik kişilik bozukluğuna sahip kişi için yardımcı, aşağı derecededir. Bu alt rütbedeki kişiyle mukayese edildiğinde, narsisistik kişilik bozukluğundan mustarip kişinin büyüklenmeciliği doğrulanabilir. Ya da yardımcı, bu kişinin büyüklenmeci kendiliğine karşı bir tehdit niteliği taşıyorsa bu tehlike, onu taşıyanın aşağı derecede bulunmasından ötürü ortadan kaldırılır. Bu sebeple, hastanın tedaviye *başlar başlamaz* yoğun narsisistik duygu yönlendirmelerine dair dışavurumlar geliştirmesi şaşırtıcı değildir. Bu vaziyet klasik psikanaliz tekniklerine eklemeler yapma fikrini gözden geçirmeyi gerektirir. 1912'de Freud, psikanalistlerin tecrübelerindeki gelişimin aranan nitelikte bir uzlaşmaya yol açacağını yazmıştı. (13) 1919'da ise psikanaliz anlayışının henüz tamamlanmadığını ve çoğu yöntemin edinimler arttıkça değiştirilebileceğini kabul etmişti. (14) Psikanaliz tekniklerinin gelişeceği beklentisindeydi. Yıllar içinde yeni teorik yönelmeler ortaya çıktıkça ve psikanalistler daha öncesinde psikanaliz geçirmeye uygun olmadıkları düşünülen adaylarla çalışmaya başladıkça Freud'un takipçileri yeni teknik yaklaşımları gerekli gördüler.

Psikanalistler daha öncesinde ego zayıflıkları ya da eksikleri nedeniyle yaklaşılamayacak saydıkları hastalarla çalışmaya başladıklarında, destekleyici önlemlere baş-

vurdular. Bu tip yaklaşımları da "psikanaliz için hazırlık" şeklinde adlandırdılar. (15) Fikir ise, bahsi geçen destekleyici yöntemlerle hastanın egosunun güçlendirilmesiydi; bu güçlendirme sağlandıktan sonra da hasta analize hazır olacaktı. Bazı analistlerin destekleyici önlemler hakkındaki fikirleri esaslı teorik prensipler altında ezilip hastanın ego işlevlerinde yükselişe sebep olurken, diğer hallerde de bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde analistin hastasının hayatının yöneticisi haline gelmesine yol açmıştır.

"Analiz için hazırlık" dönemlerinin çoğu psikanalitik nitelik taşımadığı için, analistler bu tip hastaların tedavisini psikanalitik psikoterapi ya da yoğun psikoterapi şeklinde tanımlamışlardır. Genelde bu durumlarda, zaten oldukça gerilemiş hastalarda daha da fazla gerilemenin kötü olduğuna dair örtük bir algı vardır. Terapötik gerileme olmadan teknik, psikanalitiğe ait olamazdı. Peter koltuğa uzanmayı reddetmiş olsa da, Dr. Pine ve ben, ona "destekleyici terapi" uygulama yönünde karar kıldık. Peter'm vaziyeti karşısında bu tip bir yaklaşım izleseydik bunun etkili olmayacağını düşünmüştüm. Yaklaşımımız en başından itibaren psikanalitik olacaktı. Peter'm tedavisinin bu evresinde, yaklaşımımıza hastanın tedaviye direncini ve duygu nakli göstergelerini analistin zamanından önceki müdahaleleri olmadan not düşmek dahil olacaktı.

Görünürde, narsisistik nakil belirtileri çok çeşitli olabilir ancak yakından bakıldığında tüm bu çeşitliliğin nedeni aynıdır: Büyüklenmeci kendiliği korumak ve sürdürmek. Hasta, analist sanki dünyadaki tüm terapistlerden daha iyiymiş ve daha üstün olanmış gibi davranabilir. Fakat hasta bunu büyüklenmeci kendiliği için bir kalkan gibi kullanır. Peter'ın yaptığı gibi, bu tip bir birey çoğunlukla terapisti aşağıdaki insan olarak değerlendirir ki böylece

terapiste kıyasla büyüklenmeci kendiliği parlayabilmeye devam etsin. Eğer her şey yolunda giderse bu tip göstergeler hastanın, durumu analistiyle beraber gözlemlemesi ve bu konuda meraklı olması halinde "işlenebilir narsisistik nakil" durumuna evrilir. Uzunca bir sürenin ardından, genelde yıllar sonra böylesi hastaların işlenebilir narsisistik nakilleri, çoğu zaman nevrotik kişilik yapılanmasına sahip kişinin aktarım nevrozuna uygun hale gelen bir vaziyete dönüşür.

Narsisistik kişilik bozukluğu taşıyan insanlar, analistlerinde karşı cevapları tetikler. Bunlar, eğer hasta analistini dünyanın en iyi analisti olarak görüyorsa kıvanç; analistine astı gibi davranıyorsa sıkıntı ve sinir olabilir. (16) Dr. Pine'ı denetlerken baş odak noktalarımdan birinin verdiği karşılıklar olduğunu ve bunları, süreçten kopmadan Peter'la tedavisel işbirliği geliştirmesinin gerekliliğini korumak için ehlileştirmesi adına ona yardım edeceğimi biliyordum. Böylece Peter'a davranışları, düşünceleri, duyguları ve bunların bilinçdışı kaynaklarını merak etmesi için gerçekten yardımcı olacaktı. Analistin beklemesi ve hastanın narsisistik nakil göstergelerine zamanından önce "saldırmaması" gerekir.

Dr. Pine ve Peter düzenli olarak haftada dört kez yüz yüze buluşmaya başladıktan sonra, Peter çoğunlukla başka bir dünyadaymışçasına Dr. Pine'ın karşısına oturur ve konuşmazdı. Bazen Dr. Pine'm ofisinin bir köşesine bakarken, bazen de Dr. Pine'a bakardı. Dr. Pine kapanışı yaparken hastasının kendisini görmezden gelir gibi davrandığını düşünürdü. Analist, Peter'ın bu uzun sessizliklerinde aklında olan biteni öğrenmeye gerek duyduğunda, Peter ilk başlarda bunu yanıtlamazdı. Sonraları, Dr. Pine'a bir "ada imparatorluğunda" olduğunu söylemişti. Kendine

özel koca odasında, duvarda av ganimetleriyle (doldurulmuş hayvanlar) saatlerini harcarken adasında yalnız olduğunu düşlediğini de gönüllü olarak eklemişti. Bir adada yalnız yaşamanın nasıl olduğunu daha fazla tasvir etmeden, Dr. Pine gibi birinin (anlaşılan o ki, aşağı derecedeki) onun bu tecrübesini anlayamayacağını söylemişti.

Peter'ın bir "ada imparatorluğundan" bahsetmesi beni pek şaşırtmadı. Bu olaya fazlasıyla yakın davranış sergileyen narsisistik kişilik bozukluğu hastalarını daha önce de analiz etmiştim. Örneğin, aynı Peter gibi bir adada yaşayan bir hastam vardı. Onun tecrübesini tarifi, "Cuma'sız bir Robinson Crusoe" gibi olmasıydı. Tıpkı Peter gibi mesleki anlamda epey başarılı olan bir başka hastam ise, "demir küre" içinde yaşıyordu. Bir kadın olan başka hastam ise, kendini "cam fanusta bir çiçek" olarak tanımlamıştı. (17) Bahsettiğim bu son hasta analitik koltuğumda uzanırken, bazen söylediklerim çevrili olduğu bu cama çarpıp bana geri sekiyor gibi görünürdü. Sözlerim dünyasına giremez ve beni duymazdı. Sözkonusu hastayla çalışmam, bana aylar sonra anlattığı rüyasında, içinde çiçeği barındıran cam balonun yere düşüp kırıldığını söylemesiyle şiddetli biçimde değişti.

Bir demir küre, bir cam fanus ya da bir koza, hastanın büyüklenmeci kendiliğini aynı suyun bir adayı çevrelediği gibi sarmalar. Lakin bu tip duvarlara sahip olan ya da bir ada krallığında yaşayan hastalar oldukça yoğun -kimi zaman saklı- nakil göstergeleri taşırlar. Demir bir kürede olsalar bile daima yalnız krallıkları dışarısındaki "diğerlerini" gözlemlemek adına yollar bulur (örneğin tedavideyken, analist) ve yabancının tehlike mi arz ettiğini, yoksa hayranlık mı beslediğini görüp bu kişinin kendi aç benlikleri için bir depo ya da büyüklenmeci kendilikleri için bir

kalkan olup olamayacağına bakarlar. Tedavi halindeyken gerçekleşirse bunu "koza nakli" yerine "cam balon nakli" olarak isimlendirmeyi tercih ediyorum. Çünkü camın saydamlığı hastanın dışarıyı düzenli olarak gördüğünü de barındırır.

Sessiz kalmadığında ya da adasında yalnız olduğunu sergilemediğinde Peter seanslarda şundan bundan övünmeye devam ediyordu. Büyüklenmeciliğini sergilediğini daha fazla örneklendirerek okuyucu sıkmayı arzulamıyorum. Dr. Pine (sanıyorum ki benim desteğimle), Peter'ın ona karşı olan yaklaşımına müsamaha gösterdikçe, yavaşça ve nazikçe Peter hakkında daha fazla veri toplamaya başlamıştı. Bu veriler ışığında Peter'ın neden kötücül narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bir birey haline geldiğini daha iyi anlayabilirdi.

Narsisistik kişilik bozukluğundan mustarip hastalarla yaptığım önceki çalışmalarımdan, kişinin çocukluğunda duygusal anlamda aç bırakıldığının ve ikili ilişkilerde soğuk, verici olmayan bir anne ya da anaç kişi tarafından aşağılandığının notunu düşmüştüm. Fakat yine aynı şartlar altındaki ikili bir ilişkide, eğer anne ya da bakıcı çocukta benzersiz bir şey görürse, çocuğa büyük bir görev de yükleyebilir. Örneğin, ailesinin ekonomik bir çöküş yaşayıp tüm malvarlığını kaybetmesinin ardından doğan bir çocuk, bilinçsizce, anne ya da bir başka aile üyesi tarafından ailenin kayıp servetini gelecekte yeniden kazanacak kişi olarak seçilebilir. Bu, çocuğun benzersizliğini "gerçek" kılar ve çocuk büyüklenmeci kendiliğinin özünü geliştirir. Bazen de soğuk annelik edilen çocuk, çevresinde bir "kurtarıcı" bulur. "Kurtarıcının" gerçekçi/hayal ürünü imgesinin içselleştirilmesi büyüklenmeciliğin çekirdeğine evrilir. Ve kimi zaman çocuk, hatta yetişkin birey dış dünyadaki

aşağılayıcı durumları tersine çeviren büyüklenmeci çekirdeği yeniden doldurmak adına aynı "kurtarıcıya" ya da yerine geçen kimseye ihtiyaç duyar.

Narsisistik kişilik bozukluğu geliştiren bireylerde, sözkonusu tersine çevirme mahareti hiçbir zaman tam anlamıyla başarılamaz. Yapabileceklerinin en iyisi alt derecede, aşağılanmış, travmatize olmuş benlik imgelerinin ve hiç bulamayacakları arzuya dayalı olguları, içselleştirilmiş nesne imgeleri yordamıyla aramanın toplanması ile büyüklenmecilik, saldırganlıkla şişirilmiş üstün benlik ve içselleştirilmiş nesne imgelerinin toplanmasının *beraberce* elde bulundurulmasıdır. İkinci bahsedilen şekildeki içselleştirilmiş nesne imgelerinin derlemesi, çocukta, ailenin gelecekteki kurtarıcısı gibi benzersiz yanı gören anne ya da anaç kişinin imgesini de barındırabilir. Kendi saptadığı ya da gelişmekte olan benlik temsilinin üzerine yığılan bu "kurtarıcı" imgesi, çocukluktaki çaresizliği, duygusal açlığı ve aşağılanmayı tersine çevirme gereksinimini kışkırtabilir.

İmgelerin iki toplanma şekli de savunmacı bölüştürmeyle birbirinden ayrıldığı için narsisistik kişilik bozukluğu barındıran bireyler hiçbir zaman "ortalama" nedir "öğrenemezler" ya da "çok azını öğrenebilirler." Bu, gerçekliği değerlendirme yetisinde güçlüklere yol açar. Bu bireyler, yetişkinliğe geçtiklerinde son derece zeki olabilirler fakat büyüklenmeci kendiliklerini korumalarını ve sürdürmelerini gerektirecek şekilde algıladıkları yakın tehditlerin var olduğu alanlarda, gerçekliği değerlendirme yetileri zayıflar. Bölüştürücü iki kısım arasındaki gerilim, bireyin ödipal evre[1] öncesi birincil çatışmalarının kaynağıdır. Meselenin farkına vardıklarında anne ya da babayı ayrı olarak tutarlar. Bu çatışmanın çözümündeki ilerleme,

hasta, tedavinin sonraki aşamalarında iç dünyasını olayla bütünleştirene kadar vuku bulamaz. Narsisistik kişilik bozukluğu hastaları, insanlarla ve içselleştirdikleri nesnelerle ilişkilerini kendi kontrolleri altında tutmaya itilirler. Bu açıdan, bazen nevrotik takıntılı bireyler olarak görünebilirler. Ama takıntılı bireyler, diğer kişinin duygusal derinliğini, ona soğuk kalıyor olsalar da anlayabilirler. Salman Akhtar'm da belirttiği üzere: "Takıntılı mükemmeliyeti arar, narsisist onu iddia eder." (18)

İlk aylarda Dr. Pine, Peter'm çocukluk anılarına girmeyi denedi. Başlangıçta Peter, "mutlu şişman bir çocuk" olduğunu söyleyip doktora "orada bir sorun olmadığını" garanti etti. Yavaş yavaş müdahil, sinirli ve bunalımlı annesinin ve anneannesinin ona nasıl davrandıklarına dair detayları elde etmeye başladık. Gelişim yıllarında, birlikte uyumak zorunda bırakıldığı anneannesi küçük Peter'm önünde cımbızla yüz kıllarını alırmış. Peter'm "kırmızı bikini" olarak anımsadığı kırmızı iç çamaşırları giyermiş. Çocukluk hayallerinde anneannesini – onu hep baskı altında tuttuğu ve aşağıladığı için– "cadı" kavramıyla bağdaştırmış. Ona itaat etmek zorundaymış, aksi takdirde Tanrı onu cezalandırabilirmiş.

Öz babasından gelen aşağılamalar da mevcuttu. Peter beş yaşındayken annesi onu babasının yeni eşi ve –erkek olan– tek çocuklarıyla birlikte yaşadıkları yere götürmüş. Peter'a kapıyı çalması ve kendini adamın oğlu olarak takdim etmesi gerektiği söylenmiş. O da bunu yerine getirmiş. Kapıyı açan adam ise ona bağırıp kapıyı yüzüne çarpmış. Korku içindeki çocuk sokak köşesinde onu bekleyen annesinin yanma dönmüş ve bu olayı uç noktada bir aşağılanma olarak kafasına kazımış.

Peter, annesinin ettiği bir telefonla mı yoksa bir başka sebeple mi gerçekleştiğini hiç öğrenemese de, bir ay sonra babası onu panayıra götürmüş. Burada Peter abur cubur yemiş ve bolca kusmuş. Babası da bir daha asla dönmemiş. Peter'ın panayırdaki anısı, baba ve oğlun fiziksel olarak tek gerçek birliktelikleriydi. Dr. Pine, Peter'ın çocukken kusması ile yetişkin halinde gösterdiği belirtilerin arasında bir ortak nokta bulmaya kalkışmıştı; fakat Peter iki olay arasında bağ kuran bu açıklamayı dikkate almamıştı. Öz babası tarafından zarar görmüş olduğunu düşünmekten daha üstündü o! Babasına, onun eşine ve oğluna ne olduğunu hiç bilmediğini de açıklamıştı. Nerede olduklarını hiç araştırmamıştı. Görünüşe göre babası ve ikinci eşi, Peter ve annesinin daha sonraları Gregory'nin aldığı büyük bir evde yaşayacakları bu şehri o çocukken terk etmişlerdi. Peter, öz babasının ikinci eşi ve oğlunun isimlerini unuttuğu konusunda ısrarcıydı. Dr. Pine "o ahmağa," yani öz babasına hâlâ bir şekilde duygusal anlamda bağlı olabileceğini söylediğinde de kızmıştı. Birden fazla kez Gregory'nin soyismini aldığını belirtmişti ve hayranlık duyduğu Gregory, onun "babasıydı." Büyürken ve sonrasında, yetişkin hale geldiğinde, annesi hiçbir zaman ilk eşi hakkında konuşmadı ve Peter da asla bu konu hakkında bilgi edinmedi.

Burada büyük bir sıçrama yaparak, Peter'ın Dr. Pine ile dördüncü yılındaki bir analizinden neler öğrendiğini gözden geçirirken anlattığı bir rüyasına geçeceğim. Böyle yapmamın sebebi, bu rüyanın ve Peter'ın çağrışımlarının Gregory'nin onun hayatına girişini en iyi şekilde özetlediğini düşünmemdir: "Ben çok daha gençtim, çocuktum ve yakışıklı bir adamla beraber ayakta duruyordum (bu adam Gregory'ye benziyordu). Kızıl tilkilerin vadi boyun-

ca koşuştuğunu ve rahatsız edici sesler çıkardığını gördüm. Adam orada güçlü bir figür olarak durdu ve vadideki tilkileri zapt edebileceğini söyledi. Sonra da bir başka hayvanı gösterdi. Biçimi bozulmuş, kalın, hantal bacaklı ve boynuzu olmayan bir geyik."

Peter bu rüyasını anlattığında, içsel dünyası hakkında çok daha fazlasını biliyordu. Kızıl, rahatsız edici tilkileri kolayca annesi ve anneannesi olarak tanımlamıştı. Tilkilerin rengi ona anneannesine dair zihinsel çağrışım olan "kırmızı bikinilerini" hatırlatıyordu. Anneannesini hiç âdet döneminde görmediyse de, rüyada bir an için kadınların, özellikle de yıllar boyu beraber uyuduğu anneannesinin cinsel bölgesi gözlerinin önüne gelmişti. Yakışıklı adam, yani üvey babası, annesinin "vadisini" (vajinasını) fethedebilir ve böylece bir baba figürüne dönüşebilirdi. Bu adam, Peter'ın iki kadından ne kadar bıktığının ve kadınların onun "erkekliğini aldığının" (boynuzlar yok) farkına varmıştı. Peter, Gregory'yle nasıl özdeşleşeceğini anlamış, böylece avcılığa başlayıp hem bedensel hem de duygusal anlamda bozulmuş benliğinin temsilcileri olarak yüzlerce geyiği öldürmüştü. Peter'ın analizindeki dördüncü yılın detaylarına daha sonra tekrar geri döneceğim.

Peter, Dr. Pine'a Gregory'yi nasıl idolleştirdiğini, onu nasıl "kurtarıcısı" olarak tayin ettiğini rahatlıkla anlatabiliyordu. Ayrıca özellikle Gregory onu avcılıkla tanıştırdıktan sonra kendine olan güvenini yeniden kazanmak için Gregory'ye olan ihtiyacını dile getiriyordu. Peter'ın, Gregory'nin sarsılmış benlik imgesini aktarabileceği bir hazne olduğunu ve sözkonusu imgeyi gelecekteki olası travmalardan koruması adına görevler yüklendiğini gösteren bilgileri toplamak içinse daha fazla zamana ihtiyacımız vardı. Sonraki bölümde, Gregory'nin Japon esir

kamplarından kaynaklanan hasarlı benlik imgesini dışsallaştırmasını ve bunu Peter'a yığmasını ele alacağım.

Peter, tedavisinin ilk dokuz ya da on aylık sürecinde –ender durumlarda– Dr. Pine'a, "ada imparatorluğuna" giriş iznini verecekmiş gibi gözüküyordu. Aşağıdaki buna bir örnektir.

Sessiz kalmanın, nüfuzlu isimlerden kendine pay çıkarmanın ya da ABD'deki en önemli kişi olmakla övünmenin yanı sıra, Peter, seanslarını günlük faaliyetlerinin tarifleriyle de geçiriyordu; ki bu narsisistik kişilik yapılanmasının iki tarafını da gösteren bir durumdur. Gelgelelim, çocukluk tecrübelerini yetişkin olarak nasıl yeniden yaşadığını ve onları nasıl koruduğunu, analistiyle birlikte araştırmayı ve takip etmeyi reddediyordu. Bir gün hiçbir duygusunu dışa vurmadan, o dönemde on altı yaşında olan ikiz kızlarından birinin, geçici ehliyet sahibi ve on sekizine henüz basmış sevgilisiyle beraberken geçirdikleri korkunç bir trafik kazasını anlatmıştı. Kız ve sevgilisi kurtulmuşlardı... Belli ki bu olay Patsy'yi epey endişelendirmiş ve onu Peter'a "mükemmel" yemekler yapmak gibi gündelik işlerinden alıkoymuştu. Bu hadiseyi ifade ederken Peter ayrıca otuz üç yıldır araba kullandığıyla ve hiçbir sorun yaşamadığıyla övünmüştü. Dr. Pine, pek düşünmeden, empati kurduğunu göstermek istemiş ve hastasının, kızının ucu ucuna kurtulmasından ürkmüş olabileceğini not almıştı. Peter, alaycı bir ses tonuyla kendisine işe kaçta geldiğini sorunca ise şaşırmıştı. Dr. Pine çok mu yorgundu? Yoksa Peter'ın ürkebileceği üzerine aptalca bir görüş paylaştığından mı kaynaklanıyordu bu? Bundan kısa bir süre sonra Peter, ABD başkan yardımcısı adına düzenlenen ve şirketinin 100.000 dolar bağışta bulunduğu bir kokteyl partisine katılmak için bir seansını kaçırmıştı. aslında hem

bu seansa gelebilir hem de partiye katılabilirdi. Bunu duyduğumda, yapılan eylemin analistine şu manada bir sesleniş olduğunu hissettim: "Sen beni anlamıyorsun. Canımın acıtılabileceğini ya da ürkebileceğimi duymaktan hoşlanmıyorum. Bu sebeple, senden uzaklaşacağım ve büyüklenmeci kendiliğimi şişirmek için başka bir yol bulacağım."

Bir görüşmemiz sırasında, Dr. Pine'la yukarıdaki paragrafta bahsi geçen seansı ve Peter'ın başkan yardımcısıyla olan "birlikteliğini" tartıştık ve anladık ki Peter, kızının ölüme bu kadar yakın bir deneyim geçirmesi gibi sarsıcı bir şart altında bile narsisistik savunularını bırakmaya hazır değildi. Belli ki bu ürkütücü kazayı, babasının itibarını zedeleyen kızma karşılık büyüklenmeci kendiliğinden ötürü rahatsız edici görüyordu. Ona daha iyi bir yanıt şu olabilirdi: "Kişinin kontrolü ve yetki alanı dışarısında gerçekleşenler hoş olmayabilir." Dr. Pine, kazanın, Peter'ın onun için çok mühim olan büyük işlere ve olaylara dahiliyetini etkileyecek beklenmedik dışsal bir durum olduğunu paylaşmayı becermişti. Peter, analistinin büyüklenmeci kendiliğine müdahalede bulunmadan dayanması adına ettiği takdiri dinledi. Balığa çıkma planı yaptığını (bu sefer canice geyik avlamaktansa) fakat şimdi bunun yerine seanslarına geleceğini söyledi. İlk kez müşterek bir ilgi alanı paylaşıyor olabileceklerini öne sürecek şekilde, analistine balık avlamayı sevip sevmediğini sormuştu. Analist Peter'a "ada imparatorluğunu" hatırlattı ve ada çevresindeki balıkları merak ettiğini belirtti. Eğer bu adayı ziyaret etmeye izin alırsa, Peter ile balığa çıkmakla ilgilendiğini ekledi.

BÖLÜM 3

Gregory'nin Kuş Evi ve Peter'ın Rakun Deneyimi

Bir annenin kaybettiği bir çocuğunun imgesini, ardından doğan çocuğunun benlik temsiline aktarmasının hikâyesi sarsıcı olabilir. Kaybedilenin yerini alan böylesi çocukların tedavilerinde terapist, rahatça imge yığmalarını gösteren belli işaretler bulabilir: Annenin dili, yeni çocuğa ölmüş olanın ismini söylemek üzere sıkça sürçmüş olabilir mesela. İkinci çocuğu, bir öncekinin yatağında yatmaya ve onun oyuncaklarıyla oynamaya zorlayabilir. Ve bu "yedek" çocuk, daha doğduğu gün annesinin odasına astığı ölmüş kız kardeşinin fotoğrafındaki giysi içerisinde kendiyle ilgili rüyalar görebilir. Bununla birlikte, genelde, hem bir yetişkinin çocuğun gelişmekte olan benlik temsiline yaptığı yığmalar hem de çocuğun yetişkinin imgeleriyle bağ kurması usulca gerçekleşir. Ancak bazı durumlarda, bireyi analiz ederken yetişkinin çocukken ona geçirdiği bir imgeyle kolayca bağdaştırabileceğimiz bazı olaylara rastlarız. Örneğin Gabriele Ast ve William Greer ile yazdığım

kitapta (1), Dr. Greer'in hastalarından birinin hikâyesi mevcuttur. Bu hikâyedeki kişi, benlik temsilinin geri kalanından ayrı tuttuğu bir Nazi imgesini içinde barındıran Yahudi hekimdir ve bu yanı sıkça ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple, hastanede işini gayet iyi yerine getirirken, bir başka tarafı da vardır. Cinsel ilişki sırasında kadınlara sadistçe şeyler yapmaktaydı. Çünkü bu sırada, içindeki Nazi karakteri canlanıyorve hatta kendine "Hitler" diyordu. Hitler iken kadınları ağır biçimde dövüyor, boğuyor ya da tırmıklıyordu. Tedavi aramasının sebebi de buydu.

Tedavisinin ilerleyen yıllarında bir çocukluk anısı ortaya çıktı: Soykırım yüzünden travmatize olmuş babası çok sevecen biriymiş. Çocuğunu yatağa yatırır ve onu ne kadar sevdiğini söylermiş. Fakat garip bir alışkanlığı varmış. Çocuğun odasından ayrılmak üzere arkasını döndüğünde gaz çıkarır ve çocuk da uykuya geçerken bunu koklamak zorunda kalırmış. Dr. Greer'in hastası, bu tip anılarını açtıkça, sevecen babasının nasıl da sembolik olarak bir Nazi saldırganı halini aldığını anladı; babası bu imgeyi, kendi başına geldiği gibi ezilmemesi, canının yanmaması için oğlunu saldırgan hale getirmek amacıyla ona geçiriyordu. Dr. Greer'in hastası çocukken, Nazilerin Yahudi kökenlileri toplama kamplarında gaza boğması hakkında ayrıntılı bir bilgiye sahip değildi. Bu gerçeği, daha sonra kavrayabilecek hale gelince öğrendi. Yine de konuyu derinliğine kavramadan babasının nasıl bir örnek sağladığını hissetmişti. Sonraları tedavisinde babasının onu saldırgan kişi haline getirme çabasına dair daha fazla örnek de buldu.

Peter ergenlik çağına girdiğinde onu avla tanıştıran Gregory'nin, aslında çocuğa avlanan olmaması gerektiği mesajı yolladığı bana göre açıkça belliydi; tıpkı Soykırım'da travmatize olmuş Yahudi babanın çocuğu için

yaptığı gibi. Ama Peter yüz yüze tedavisinin ilk dokuz-on ayında ikinci bölümde bahsedilen o içsel narsisistik aktarım belirtilerinden faydalanmaya devam etti. Ve böylesi psikolojik sorunlar tedavisel nitelik taşıyan terapilerde ele alınamazdı. Dr. Pine, Gregory'nin hastasının hayatındaki rolünü öğrenmek amacıyla fırsatlar bulduğunda, Peter kendisi çocukken Gregory'nin Bataan Ölüm Yürüyüşü ve esir kamplarındaki dehşet verici tecrübelerinden hiç bahsetmediğiyle ilgili analistini bilgilendirdi. Dr. Pine'm açıkça duyduğu tek şey, Gregory'nin onu avcı olması yönünde nasıl teşvik ettiğiydi.

Üstelik Peter da kadınları ve çocukları vurması, üç kez vurulması, kendisi kurtulurken birçok helikopter pilotunun yaşamını yitirmesi ve üç Bronz Yıldız Madalyası alması haricinde Vietnam'daki savaş anılarından bahsetmiyordu. Vietnam Savaşı'ndaki görevi süresince ağır biçimde sarsıldı mı, yoksa Gregory'nin ve kendisinin savaş tecrübeleri arasında bir bağ mı kurdu bilmiyorduk. Dr. Pine'm Vietnam hakkında bilgi alması için uygun şartların oluştuğu her seferinde Peter, "Neden *Platoon* filmini izlemiyorsun," diyordu. (2) Belli ki Peter, Dr. Pine'm hiçbir savaşta yer almadığını hissetmişti. Muharebe alanında bulunmanın ne olduğunu bilen üstün bir birey olarak Peter, bunu anlamayacak birine tarif etmekle zaman harcayacak değildi. Dr. Pine'a, *Platoon*'un savaşı gerçekçi yansıttığını ve analistin savaş nedir öğrenmek istiyorsa, filmi izlemesi gerektiğini söyledi.

Dr. Pine'm, dokuz ayı aşkın süredir Peter'm narsisistik aktarım belirtilerine olan toleransı tedavisel anlamda hastayı analiste bağlamaya başlıyordu. Analistinin ofisine geldiği günlerden birinde Peter, üzerinden uçan bir kuş sürüsü görmüştü. Görüşmeye de, kuşları izlemenin ona

Gregory'nin beton zemin üzerinde bir direğe yerleştirilmiş çok katlı mor kırlangıç evini hatırlattığını anlatarak giriş yapmıştı. Peter'm canlı çocukluk anılarından bir diğeri de; Gregory'nin, onun ve annesinin şehrin yoksul kısmındaki daireden başka bir eve taşınmaları sırasında kuş yuvasının bahçeye dikilmesiydi. Görünüşe bakılırsa Gregory zemini sabitlemek için epeyce çimento kullanmıştı. Yıllar sonra bile o kuş yuvası hâlâ duruyordu. Peter da, analist de bu çocukluk hatırasına pek önem vermemişlerdi.

Ama Peter'ın bunu anlatması benim ilgimi çekmişti. Çünkü bu, Dr. Pine ile görüşmelerinin başlangıcındaki genel tavrının esaslı bir değişimi anlamına geliyordu. Çevresindeki büyük isimlerden bahsetmekten, başardıklarıyla övünmekten ya da "ada imparatorluğuna" gitmekten ziyade kuş sürüsü görmesi gibi dışsal bir durumun nasıl da belli bir çocukluk hatırasını anımsattığını tarif ediyordu. Kuşları görmesini Freud'un dediği gibi bir günün kalıntısına, kuş evini anlatmasını da rüya tabirine benzettim. (3) O zamana kadar Peter hiç rüyalarını anlatmamıştı. Birkaç defa bazı şeyleri hatırlayamadığını söyleyince, Dr. Pine, rüyalarının ona unuttuklarını hatırlatabileceğini önerdi. Peter ise, "Fakat hiçbir rüyamı hatırlamıyorum" ya da "Rüyaların gerçeklikle alakasını göremiyorum," diye karşılık veriyordu. Dışsal bir olayı kendiliğinden çocukluk anısıyla bağdaştırması ise benim gözümde büyük bir değişimdi.

Ayrıca, Gregory hakkında da meraklanmıştım; "saklanma yeri" ya da temsili "hapishane" niteliğinde kullandığı o evden taşınınca, neden yıllarca dayanacak kadar güçlü ve çokkatlı bir kuş evi yapmak istemişti. Dr. Pine'a daha fazla bilgi edinmesi ricasında bulundum. Makineli tüfek gibi art arda sorularla boğmaktansa, Peter'la konuşmak, onun merakını paylaşmak gibi önerilerimi takip

ederek, kuş evi hikâyesi hakkında daha fazla bilgi alması mümkün olmuştu Dr. Pine'm. Bu sefer Peter da konuşmaya istekliydi.

Gregory'nin bu birçok "kata" kuşların yerleşmesi için numaralar koyduğunu öğrendik. Her sene göçmen kuşlar geri dönmeden ve eve yerleşmeden önce bu numaraları tekrar yazıyordu. Yıllar boyu bu kuş evi, zamanı gelince yumurtlayan, kuluçkaya yatan ve yavrusunu doğuran kuşlarla doluyordu. Gregory her yavru kuşun bacağını bantlayarak aile "dairelerinin" numarasıyla eşleştiriyordu. Eğer ki yavru kuş vakitsiz bir şekilde kuş evinden düşecek olursa, Gregory onun hangi daireye mensup olduğunu bilerek oraya geri koyuyordu. Bir insan tarafından kurtarılıp yanlış "daireye" konan yavrunun, reddedilip öleceğini biliyordu.

Gregory'nin Japon esir kamplarını yeni bir biçimde yeniden oluşturduğunu anlamıştık. Gerçek kamptahep korku ve ölüm vardı. Gregory'nin inşa ettiği yeni konak yerinde ise hiçbir yaşayana ölüm izni verilmiyordu. Yaratıcı bir şekilde, haricileştirme ve imge aktarımı faydalı hale getirilmiş, Gregory korkunç derecede sarsıcı gerçekliği tersine çevirerek kendisi ve yoldaşları (yavru kuşlar) için yeni bir "kader" oluşturmuştu. Dıştan yaratılmış bu kampta herkes yaşamı boyunca güvende oluyor ve özgürlüğe uçuyordu. Gregory, yaşadığı sürece kuş evinin ayakta kalmasını sağlama almıştı ve haricileştirme ile imge yığmalarını "oraya" yaparak bu sorunlarına da "orada" rastlayabilir ve onları orada çözebilirdi. Bu sayede içsel mücadeleyi pek fazla yaşamadan "normal" bir hayat sürebilecekti.

Bu çok katlı kuş evi meşgalesinde kullandığı psikolojik mekanizmaları öğrenmemizle, Gregory'nin ayrıca Peter'ı da, hem çocuğu hem de ona yığdığı kendi travmatize ol-

muş imgesini kurtarmak üzere, bir yavru kuş olarak kullandığını varsayıyorduk. Dr. Pine, kuş evi ve yavru kuşların kurtarılmasının Gregory için ne ifade ettiğini nasıl anladığımızı söylediğinde Peter ilk kez psikolojik açıdan düşünür gibi göründü. Kitabın ilerleyen bölümlerinde de anlatacağım üzere, konu hakkındaki fikirlerimizin geçerliliğinin asıl kanıtı ise Peter'm analizinin sonlandırılma aşamasında karşımıza çıktı.

Peter'ın annesi Libby bizim psikanalitik kanepemizde olmadığı için, Gregory'nin görevini farkında olmadan da "anlamış" mıydı emin değildik. Onun başarılı olmasına yardım etmek istediğini düşündük. Yeni evlerine taşınmadan önce Libby dine ve tutucu inançlarına geri dönmüştü. Gregorykuş evini tamamladıktan kısa bir süre sonra eşi onun yanına dini bir başka "anıt" dikmişti. Peter, analistine büyürken duyduğu bir hikâyeyi anlattı. Anlaşılan o ki Gregory ve Libby, Filipin kampından bir başka eski esiri ziyaret etmişlerdi. ABD'ye dönüşüyle beraber bu adam sosyal hayattan elini ayağını çekmiş, şehir dışında bir kulübede yaşayıp dini heykeller yapar olmuştu. Adamı ziyaretlerinde Libby gerçek ölçütlerde bir Aziz Yusuf figürü görmüştü. Figür, kavisli bir yapı üzerinde duruyordu ki, bu da bir denizaltının ön kısmını temsil ediyordu. Bataan Yarımadası'nda esir alınmadan önce, bu adam ve Gregory denizaltılarda çalışıyordu. Peter'ın annesi bu heykeli alıp mor kırlangıç evinin yanındaki beton zemine dikmişti. Hatta, iki "anıt" yıllarca yan yana durmuş, iki ebeveyn tarafından özenle bakılmış ve korunmuştu.

Gregory, Aziz Yusuf'un gözlerini kendininkiler gibi maviye boyamıştı. Bunu anlatırken, Peter çocukluğunda Gregory'yi resmen bir aziz gibi gördüğünü fark etti. Onun için, denizaltının üstünde duran Aziz Yusuf, Gregory idi.

Yusuf, Meryem ile evlenmiş ve çocuğu küçük İsa'ya bakmıştı. Aynı bu durumdaki gibi, Gregory'nin de Libby ile Peter'ı (ayrıca çaresiz Gregory'yi de temsil eden kişi) kurtarmak ve korumak adına evlendikleri kanısına vardık. Böylece çocuğu, İsa benzeri bir hale, en azından her şeye gücü yeter bir hale sokabileceklerdi. Ne var ki, başkalarına saldırganlığını dışa vurması için ona araçlar verilmesi gerekiyordu, böylece kimse onu kendi saldırganlıklarının hedefi haline getiremeyecekti. Günden güne yaptığı faaliyetlerde Gregory saldırgan değildi ve daha önce de belirttiğim gibi o ve eşi geniş bir sosyal yaşantıya da sahip değillerdi. Ama Gregory belli ki Peter'ın zihninde kendini avcı ve saldırgan gösteren bir temsil yaratabilmişti. Peter, geriye baktığında gelişme çağında Gregory'den aldığı kimliğin bu olduğunu anımsıyordu.

Şimdiki hikâye ise, Dr. Pine ve Peter, Gregory ile Libby'nin "anıtlarının" olası nedenleri üzerine yoğunlaşınca ortaya çıkmıştır. Ayrıca Peter'ın tedavisiyle birlikte değişen tavrı, sembolik önem taşıyan olayları anımsamaya, paylaşmaya yönelik ilk adımları ve bunların kendi iç dünyasındaki rollerine dair merakını da göstermektedir. Hikâyedeki olay, Peter hâlâ aşırı kiloluyken ergenliğe adım attığı ilk zamanlarında ve Gregory onu ilk ava götürdüğünde gerçekleşmiştir.

Anna Freud, Peter Blos, Martha Wolfenstein, Erik Erikson ve diğer psikanalistler, ergenlik geçişini dikkatlice incelemişlerdir. (4) Bu süreçte gençler içsel olarak çocukluktaki psikoseksüel gelişimlerini ve cisim temsillerini yeniden inceler, kimini aklından çıkarır ve kimini de değiştirip yenilerini ararlar. İkinci bir bireyleşmeden geçer (5) ve yeni kimliklerini pekiştirirler. (6) Peter ile Gregory, beraber ilk ava çıktıklarında ormanda dereden su içen bir

rakuna rastlamışlardı ve Peter da o dereden su içmişti. Peter bu hadiseyi anlatırken Gregory'nin mi onu buna teşvik ettiğini hatırlamadı. Bu avdan birkaç ay önce Peter, Bataan Ölüm Yürüyüşü hakkında araştırma yaptığını, askerlerin yürürkenki ve kamptaki fotoğraflarını gördüğünü, temiz ya da pis nereden olursa olsun su içmek zorunda olduklarını o yaşta da bildiğini söylemişti. Sözkonusu rakunun gözleri, hayvan o kadar da cılız olmamasına karşın, ona resimlerdeki çökük gözlü askerleri hatırlatmıştı. Bu suyu içerken hayalinde kendini Bataan Ölüm Yürüyüşü'ndeki ve Japon esir kampındaki Gregory'yi temsil eden bu rakunla özdeşleştirdiğinin farkındaydı. Bu hayalini de daha önce kimseyle paylaşmamıştı. Pis suyu içmek Peter'ı birkaç haftalığına epey hasta etmiş ve bu hastalık yirmi beş kilo (Gregory'nin esir olarak kaybettiğinden 5 kilo daha az) kaybetmesine sebep olmuştu.

Hastalığı atlatmasının ardından, Gregory'nin yönlendirmesi üzerine vücut geliştirmeye başlamış ve yapılı bir vücuda sahip olmuştu. Peter'ın hastalığını, iyileşmesini ve vücut geliştirmesini içeren süreç boyunca Gregory'nin Bataan tecrübesini hiç konuşmamışlardı. Bir gün Peter'ın okuluna, içinde ünlü bir albayı taşıyan bir limuzin yanaşır. Albay Peter'ı sormuş, böylece onu ayrı göstererek yüceltmiştir. Peter'a harp okuluna katılması şansını sunmuştu. Peter'a sürpriz olan bu karşılaşma aslında Gregory tarafından ayarlanmış ve planlandığı gibi Peter'ın okula kaydıyla sonuçlanmıştı.

Evden uzakken Peter, yeni okulunda akademik açıdan başarılı gidiyor ve vücut geliştirmeye de devam ediyordu. Kendisini annesinden soyutlamıştı fakat Gregory ile senede iki ya da üç defa geleneksel biçimde gerçekleşen avlara çıkıyorlardı. Bu avlar sırasında Gregory'ye hayranlık

duyar ve ondan da aynı karşılığı alarak kendine güvenini yenilerdi. Peter, büyüklenmeci kendiliğini iyice berraklaştırmış ve en nihayetinde bir ordu mensubu olmuştu. Şimdiyse seansları sırasında konuyu değiştirmeksizin ve büyüklenmeci avunmalara kaçmmaksızın, o ve Dr. Pine, onun "şişman çocuk öztemsili"nin büyüklenmeci kendiliğinden hariç biçimde hâlâ içinde barındığını gözlemliyorlardı.

Dr. Pine'a, Peter'ı koltuğu kullanmaya davet etme zamanının geldiğini söyledim. Bunu yaptı ve bu sefer Peter kabul etti. Peter'ın koltuğu kullanmasının hemen öncesindeki görüşmemizde, Dr. Pine ile, Peter'a bundan sonrasında nasıl çalışacaklarını açıklamasının ne kadar yararlı ve belki de gerekli olabileceğine dair fikir alışverişinde bulunduk. Peter'm aç benliği üzerine epey şey biliyorduk ve Dr. Pine, Peter'a psikanalizinin nasıl devam edeceğini –psikanalitik terimler kullanmadan– anlatmak konusunda benimle uzlaşıya varmıştı. Bu, psikanalitik açıdan birleşmek adına iyi olacaktı. Dr. Pine, Peter'a aklına ne geliyorsa söylemesi ve herhangi bir fiziksel hissiyatı da bildirmesi için rahat olmasını söylemişti. Kendisi sessiz kaldığında bile dinlemeye devam edeceğini ve yararlı gördüğünü düşündüğü an itibarıyla tekrar söze gireceğini eklemişti. Peter, yeni bir alanda olmaktan bahsetti ve cesur bir adam olarak bu yeni mücadeleye girişeceğini belirtti.

Peter'm yüz yüze görüşmelerden alışıldık tarzdaki psikanalitik konuma geçmesi yumuşak biçimde gerçekleşmiş olabilirdi; ancak dışsal bir olayın etkisi, tedavisindeki bu yeni evre ile çakışacak ve bunu sarsıcı bir hale getirecekti.

BÖLÜM 4

Kara Ayılar ve Tahnitçilik

Peter, koltuktaki ikinci saatine girişi, uykulu olduğunu söyleyerek yapmıştı; ama yine de Dr. Pine'a görüşmeye gelmeden önce annesinin hasta olduğunun ve hastaneye götürüleceğinin kendisine iletildiğini söyleyebilmişti. Annesinin yetmiş yaşına yakın olmasına rağmen nasıl hâlâ siyah saçlara sahip olduğunu da belirtmişti. Bir süre sessiz kalıp kara ayılar hakkında neler düşündüğünü anlatmıştı. Vurduğu bir kara ayının içi doldurulmuştu ve o ayının hâlâ canlıymış gibi görünmesi için uygun yapay göz arayışı devam ediyordu. Kara ayıların karakterinden bahsediyordu; ayıların davranışlarının tahmin edilebilir olduğundan, buna karşın kara ayının "şizofren" olduğu için herhangi bir tahrik olmadan da saldırabildiğinden... Sonra tekrar uykulu olduğunu belirtmişti.

Dr. Pine, siyah saçlı anne ile davranışları kestirilemez kara ayının arasındaki bağlantıyı fark etmiş ama doğru bir biçimde bunu kelimelere dökmenin zamanı olmadığını düşünmüştü; çünkü Peter, annesinin rahatsızlığından

ötürü epey rahatsız görünüyordu. Belli ki annesinin rahatsızlığı Peter'da düşler ve çatışmaları tetiklemişti; bekleyip bunlar üzerine meraklanmasının ardından Peter'ın rızası ile devam etmek daha iyi olacaktı. Peter güzelliği, eğitimsizliğine rağmen aileyi destekleyebilme becerisi gibi annesiyle alakalı tüm iyi şeyleri sıralamaya başlamıştı. Dr. Pine, hastasının henüz annesinin imgesine yönelmiş saldırgan hislerine dokunmayacağını ve muhtemel suçluluk duygularının bu tip hislerle bağlantılı olabileceğini not düşmüştü. Peter, kara ayıyı vurması ve onu canlıymış gibi gösterme meşgalesi ile dolaylı olarak yalnızca annesi hakkındaki duygu karmaşasını ifade edebiliyordu.

Peter annesinin memleketine, yani annesinin şimdi hastanede bir hasta olarak iştirak yattığı Virginia eyaletine yolculuk etmişti. Sonraki seansı sırasında hastaneye girer girmez bayıldığını ve acil servise götürüldüğünü söylemişti; bu "büyünün" sebebi bulunamamıştı. Bu sıra dışı olayın ardından kendini çok daha iyi hisseden Peter, ertesi gün, hastaneden taburcu edilecek olan annesini ziyaret etti. Gerçekleşenden ötürü kafası karışmıştı. Analisti ona bu konu hakkında ne düşünüyorsa dile getirmesini önerdi. Peter'ın ilk yorumları şöyleydi: "Vietnam'da vurulduğumda bile bayılmamıştım. Hastaneye girişte neden bayıldım?" Peter ağlamaklı olmuştu. Tedavisinin ilk on bir ayı süresince analistine gözyaşlarını göstereceğine ölmeyi yeğlerdi. İçinde, büyük ihtimalle annesinin hastalığına bağlı olan bir şey, onu sarsıcı biçimde değiştirmişti.

Peter, ilkokulda kadın bir öğretmen tarafından beş yüz kere, "Kötü davranış sergilemeyeceğim," yazdırılarak terbiye edildiği bir anısını ve bu cezayı annesinin yerine getirdiğini anımsadı. Annesinin kendisiyle nasıl ilgilendiğini bir kez daha kelimelere dökmüş ve annesinin o beş yüz

cümleyi onun yerine yazmasıyla bağımsızlığına nasıl müdahil olduğuna odaklanmaktan kaçınmıştı. Peter bir kez daha ağlamaklı olduğunda, analisti annesinin onun yerine iş yapmasının karışık duygulara neden olabileceğini aktarmıştı; ayrıca ve bir insanın cezaya gereksinim duymaması da benzer bir duruma neden oluyordu. Şimdi kimse ona, "Kötü davranış sergilemeyeceğim," diye beş yüz cümle yazdırmazdı. Dr. Pine, bu karışık duyguların nedenlerinin incelenmesinin daha iyi olacağını düşünüyordu. Peter hafifçe gülümseyip görüşmeyi terk etti. O öğleden sonra Dr. Pine'la bu yeni gelişmeyi tartıştık ve ben kendisine, hastası büyüklenmeci kendiliğine dair donanımını ortadan çektiğindeki yaklaşımını takdir ettiğimi belirttim.

Annesinin artık iyi olduğunu ve taburcu edildiğini öğrenmesinin ardından Peter, Dr. Pine'a haber vermeden fiziksel bir muayeneden geçmiş ve sağlıklı bulunmuştu. Sonraları annesini ziyaret ettiğinde annesinin hayatını kaybedebileceğini düşündüğü için bayıldığını itiraf etmişti. Hastaneye gitmeden önce annesiyle yedi senedir görüşmediğini fakat Gregory ile avlanma geleneğini senede bir iki kez sürdürdüğünü öğrendik. Peter başkent Washington'a, Richmond'a ya da Alaska'ya, hatta Hindistan'a ve benzeri uzak yerlere yolculuk etmekte hiç sıkıntı yaşamamıştı; fakat görünüşe bakılırsa, yedi senedir pek de uzağında olmayan bir şehirde yaşayan annesi hasta olana dek onu görmeye zaman bulamamıştı. Bu gerçeğin, kendini ne sebeple annesinden uzaklaştırdığını sorgulamasına zorladığını da kabul etmişti.

Analist bir sefer daha annesinin, Peter'ın çocukluğu boyunca ona bağımlılığını teşvik ettiğini ve bağlantılı olarak şimdi çok yüksek değer biçtiği bağımsızlık fikrine bir tehdit olarak algılanabileceğini öne sürdü. Ardından da

bu fikrin aklına geldiğini ve Peter ile paylaşmak istediğini; ancak bu ona mantıklı gelmiyorsa benimsemesinin gerekmediğini ekledi. Peter, bayıldığını paylaşmasına ve gözyaşlarını göstermesine rağmen, Dr. Pine narsisistik kişilik bozukluğunu unutmamamız gerektiğine dair önerimi izliyordu. Doktor, bu konuları ona saldırı teşkil edecek şekilde değil, içinde merak uyandıracak şekilde anlatmalıydı. Böylesi düşüncelerin üstünde biri olmasından ötürü narsisistik bir patlama yaşamadan onu dinliyor olmasını fark ederek, Dr. Pine, daha çok Peter üzerine yoğunlaşan bir tespitte bulundu: Peter'ın bayılmasının, annesinden bağımsız olma isteği ile onun ölme ihtimalinden duyacağı suçluluk arasındaki bir çatışma olabileceği... Peter dikkatle dinlemeye devam etti. Hemen sonrasında Peter ilk kez gördüğü şu rüyayı gündeme getirdi: "Tüm savaş teçhizatım üzerimde ama ağır silahlarımı taşımama müsaade yoktu. Yalnızca tabancalarımı taşımama izin vardı."

Analist, Peter'a büyük silahlarının (büyüklenmeci kendiliğini şişirenler) artık onu korumadığını anlaması için yardımcı oldu. Annesini görmeye gittiğinde bayılmış, analistine gözyaşlarını açık etmiş ve fiziksel bir zarara karşı çekincesini öğrenmesine izin vermişti. Peter, Vietnam tecrübelerini anlatarak devam etmiş ve kadın ile çocukları öldürmekten duyduğu derin pişmanlığı göstermeye başlamıştı. Koltukta dayak yemiş, acı içindeymiş ve saçlarını kökünden koparmak istermiş gibi görünmüştü. Bu yalnızca Dr. Pine değil, benim için de oldukça beklenmedikti. "Büyük silahlarından" vazgeçerek suçluluk duygusu yaşayan bir çocuktan savaş gazisi haline dönüşmesi fazla hızlı gerçekleşiyordu. Vietnam anılarında Gregory'nin rolü ile alakalı hiçbir berrak bilgi yüzeye çıkmıyordu.

Dr. Pine ve ben, Peter'ın Vietnamlı kadınları öldürmesinin, dolaylı biçimde "kötü" anne ve anneannesinin ölmesi adına duyduğu arzudan kaynaklandığını düşünüyorduk. Öldürdüğü çocuklar ise bu iki kadının ölmesini dilediği için bundan suçluluk duyan ve cezalandırılması gereken küçük Peter'ı temsil ediyorlardı. Hastaneye gittiğinde, çocukken anne ve anneannesinin ölmelerini dilediğinin farkına varması ve orada kendinden geçmesi, beklenmedik şekilde bu Vietnam tecrübelerini yüzeye çıkarıyordu.

Tuhaf ikilem şuydu: Bir analist, hastası artık bunu duymaya daha hazır bir dönemdeyse de, benim yukarıda tarifini verdiğim biçimde bir açıklama ya da yorumda bulunmalı mıydı? Benim bu konudaki duruşuma göre, bu açıklama ya da yorum yapılmamalıydı. Çünkü böylesi bir beyan, hastanın savaş sırasındaki "süperego iznini," yani savaşın gerçeği olan insanları öldürme duyusunu ortadan kaldırırdı. "Süperego izninin" ortadan kaldırılması, hastayı cinayet işlediği fikrine iterdi. Psikopat olmayan bir insan nasıl başkası ya da başkalarının katili olmayı kaldırabilirdi! Psikanalist, gerçek bir katili analiz etmeye devam edebilir miydi? Bir psikanalist de askerlerin "savaş süperegosuna" sahip olduğunu kabul etmeli miydi? Bu konu, psikanalitik çevrelerce hakkında çok yazılmayan ya da üzerinde çok durulmayan bir konudur.

Dr. Pine ve ben, Peter'ın Vietnam'daki saldırgan faaliyetlerini ve suçluluk duygusu hissiyatını mümkün olduğunca Dr. Pine'sız incelemesi gerektiğini kararlaştırdık. Çünkü doktor, onun Vietnamlı kadın ve çocukları öldürmesini muharebe alanı haricindeki bireylerin "sivil süperegoları" sebebiyle işledikleri cinayetlere bağlayabilirdi. Peter, Dr. Pine'ın onurunu kırarken ve ona savaşta olmanın nasıl bir his olduğunu öğrenmesi için *Platoon* filmini izle-

mesini önerirken, aslında kendisinin bu filmi izleme şansı bulamadığını itiraf etti. Sivil hayatına döndükten sonra, savaştaki vahşetin bir tasviriyle yeniden yüzleşemiyordu.

Laboratuvar sonuçları, annesinin hayatının kesinlikle tehlike altında olmadığını kanıtlamıştı. Onun şimdi tamamıyla iyileşerek eve dönmesi haberinin Peter'a ulaşmasından sonra, analistinin koltuğunda sadece tabancalarla donanmış olsa da dünyanın en iyi nişancısı olarak kaldığını söylemişti! Analistine zayıf tarafını, bağlılığını, bu bağlılığına sebep olanlara karşı öfkesini ve Vietnam'daki cani arzu ve hareketlerini sergiledikten sonra bu dediği, büyüklenmeci kendiliğini soruşturduklarını inkâr etmesi adına kullanmaya bir kez daha hazır olduğunun göstergesiydi. Biz ise yaptıklarına dair bu tetkikin "hatırasının" tamamen ortadan kaybolmayacağını biliyorduk. Analitik süreci devam ettikçe, gelecekte aç benliğine tekrar bakacak ve buna neden olanlara öfke duyacaktı fakat, bu sefer "büyük silahlarını" kullanmadan. Kitabın sonraki bölümlerinde, Peter gibi bir hastanın uzun bir yolda nasıl iki tarafını da birbirine karıştırması gerektiğini tarif edeceğim. Siyah ile beyazı, yani aç benliği ile büyüklenmeci kendiliğini karıştırarak gri rengini oluşturmalıydı.

Tedavisinin ikinci yılının ortasına gelen Peter, koltuğun kendisi için yabancı bölge olduğunu beyan etti. Sadece Gregory ile değil, başka tecrübeli avcılarla çıktığı ilk geyik avını da anımsamıştı. Tedavisinin ilk evresine, simgesel bir açıklama olarak, Dr. Pine'm koltuğunu kullandığı sırada annesinin onu korkutan bir hastalığa sahip olduğuna ve bundan dolayı narsisistik savunmalarını geçici olarak kenara koyduğuna inanıyorum. Av sırasında bazı tecrübeli avcılar sınırlı ekipman bulundurduğundan, onu bir çaylak olarak küçümsemişlerdi. Ta ki o gün vurulan on dört

geyiğin altısını o öldürene kadar. O çok iyiydi! Peter, koltukta açıklamaları yine duymazdan geliyordu. Koltuğu kullanmaya başladıktan sonraki sarsıcı olaylar ve bunlara verdiği ağlamaklı ve acılı karşılıklara rağmen, belli ki narsisistik savunuları geri dönmüştü ve hiç değilse bir süreliğine daha devam edecekti. Artık Peter koltukta uzanmayı bağımlı olmanın ve/veya güçten düşürülmüşlüğün işareti olarak algılıyordu. Bacağını kaybetmiş (güçten düşürülmüş) bir av yoldaşının bahsini açmıştı. Bu kişi yanında yedek bir protez taşıyordu. Peter, Dr. Pine'ın, kendisinin de yedek "silahlar" bulundurduğunu bilmesini sağlıyordu.

Peter'ın silahlarını iki yönde kullandığını fark ettim. Birincisi, silahlarını gerçekten kullanıyordu ki bunlara AK-47'si de dahildi. Gitgide daha çok ava çıkmaya başlamıştı ve bunlar onun için masraflı, hayvanlar için de epey ölümcül oluyordu. Bazı zamanlar Gregory de ona katılıyordu. Bazı psikanalitik seanslarını da kaçırmıştı. Bir seyahatinde siyah bir ayıyı vurmuş ve öldürdüğü hayvanın fotoğrafını analistine göstermek üzere getirmişti. Dr. Pine, bu av seyahatlerinin Peter'ın Gregory ile, yani birey olmasını engelleyen iki kadının dünyasından onu çekip çıkaran kişi ile beraber olma isteğini yansıttığı karşılığını verdi. Kara ayının anneyi temsil ettiği önergesinin de zamanından önce dile getirildiği kanıtlanmıştı. Peter, yine zengin ve güçlülerle olan ilişkisi hakkında böbürlenmeye ve kabiliyetlerine odaklanmaya başlamıştı.

Peter'm kullanmaya başladığı ikinci silah ise sembolik psikolojik bir silahtı. Bir buçuk yıldır sadece bir rüyasını gündeme getiren Peter, artık görüşme başına beş altı tanesini anlatıyordu. Analistinin rüyalarına duyduğu ilgiyi hissettikçe, kendini cömertçe analistinin ellerine bırakıyordu. Ancak, Dr. Pine'a da söylediğim gibi, bu sırada analis-

tini rüyalara boğması psikolojik açıdan ona tabancasıyla rüyaları kurşun gibi kullanarak ateş etmesi anlamını taşıyordu. Analistini bitmek bilmeyen rüya bombardımanına tutmakla kendi başına bağımsızlığına ulaşmaya çabalıyor olması ihtimali de mevcuttu. Beş yüz kere, "Kötü davranış sergilemeyeceğim," diye yazıyordu şimdi. Dr. Pine'a bu rüyaların anlamlarında odaklanarak zaman kaybetmesindense Peter'ın onu bunlara boğmasının *işlevi* üzerinde yoğunlaşmasını tavsiye ettim. Bu durumlarda Peter herhangi bir bağlantı sağlamıyordu çünkü her görüşmede beş ya da altı rüyanın içeriklerini anlatıyordu. Bu yaptığı yeni bir direniş şekliydi.

Bu tavsiyeme karşılık Dr. Pine, Peter'ın her şeyi olabilecek en iyi şekilde yapmak istediğinin farkında olduğunu söyledi. Bunca rüyayı açmak en iyi analitik çalışmaya malzeme sağlamak adına onun yöntemi olabilirdi. Her ne olursa olsun, daha ağırdan alarak Peter'ın koltuk üzerinde olmasının anlamını beraberce incelemeleri ve özümsemeleri daha iyiydi.

Dr. Pine, Peter'a, sunduğu şişkin sayıdaki rüyaların bir başka açıdan, küçük bir çocukken maruz kaldığı gıda şişkinliğini temsil edebiliyor olabileceğini söyledi. Rüyalara boğulması sayesinde de Peter'ın çocukken zorla yemek yediğinde nasıl hissettiğini kavrayabiliyordu. Rüya tabirleri yararlıydı ve hatta yemek gibi gerekliydi; ancak her şeyin fazlası zarardı, "iyi" bir şey "kötü"ye dönüşüyordu. Bunu anladığında lüzumsuz rüya anlatımlarının da sonunu getirmişti.

Peter, benim koltuğumda değildi. Ben ya da bir başka psikanalistin Peter tarafından Dr. Pine'dan farklı olarak algılanacağı ya da algılanabileceği şüphesini taşıyordum. Ve biz de Peter'ın annesinin ölmeyeceğinden emin olduktan

sonraki değişikliklerine farklı şekillerde yaklaşabilirdik. Annesinin tehlikeyi atlatmasının ardından Peter'ın değişen davranış tarzı üzerine bilgi açısından uzlaşmazlıklarımız olmasa da Dr. Pine, Peter tekrar saldırganca hayvanları katlederken ve ona rüyalarını ardı ardına anlatırken düş kırıklığına uğramıştı ve onun kızgın olduğunu hissediyordum. Bir görüşmemizde, Dr. Pine bana kendisini de şaşırtan bir olayı, Peter ile bir seansını unuttuğunu bildirdi. Peter, ofisine geldiğinde çıkmasına saniyeler kalmıştı ki bu olay da Peter'm öz babasının onun suratına kapıyı çarpmasını anımsatacak bir olaydı. Analist, bu yanlışını belli etmeden çalışmalarına devam etti ve sonrasındaki görüşmemizde bana söyledi.

Dr. Pine'a bunu hâlâ beraber çalıştığı kendi analistiyle konuşmasını önerdim. Bunu yaptıktan sonra çocukluk dönemindeki bazı vakitsiz kayıplarını bana anlattı; bunlara, öz babası tarafından terk edilmiş bir yetim iken annesinin ölümü ve sonrasında büyükannesinin onunla ilgilenmesi dahildi. Çocuğunu yemekle dolduran ve bağımsızlık yetisine müdahil olan anne de "eksik annedir." Hastasının babasının onu reddetmesi gibi evvelde edindiği deneyimleri duymak, Dr. Pine'm içinde kendi çocuğuna bağlı endişeler oluşturuyordu. Ona göre bunlar benim eski akıl hocamla üzerinde durdukları ikilemlerdi ve beraberce Peter ile çalışmasını sonlandırma arzusunu ateşlemişlerdi, böylece kendi çocukluk tecrübelerini hatırlamaktan kaçmabilecekti. Dr. Pine'a bu kişisel bilgiyi paylaştığı için teşekkür ettim. Benim yardımımla bile Peter ile çalışmanın zor olduğunu ama ayrıca kendi analizinde ortaya çıkan çocukluk travmalarını özümsemek ve yönetmek adına yararlı gördüğünü de eklemişti. Peter ve benle çalışmaya devam etmeye kararlıydı. Dr. Pine, iç dünyasına ait detayları bil-

mememe rağmen, Peter'la çocukluk geçmişlerinin benzerliği beni etkilemişti. Peter'ın eşi sadece onun gözünü ayrılmakla korkutmuş ve bu onu tedavi arayışına itmişti. Ben de Dr. Pine'm gözlemcisi olarak kalmaya ve sahne arkasında Peter'a yardıma devam etmeye kendimi adamıştım.

Rüyalarını Dr. Pine'a art arda sıralamayı bırakmasının ardından Peter iki görüşmeyi iptal etmiş ve bir tahnitçiler toplantısına gitmiş, epeyce içip kendini kusturma alışkanlığına geri dönmüştü. (1) Açıkça semptomatik hale geliyor ve ayık biçimde analistine döndüğünde gerçekleşenleri şöyle anlatıyordu: "Artık yalnız kalmak istiyorum." Sessiz kalmasının ardından görüşmenin sonunda analistinin onu çaresiz ve sızlayarak gören tek insan olduğu yorumunu yapıyordu. Dr. Pine onun halinden anlarcasına karşılık vermişti. Bir kez daha Peter büyüklenmecilikle uyguladığı kalkanlarını indirmiş ve kendini Dr. Pine'a yaralı bir çocuk olarak göstermeye başlamıştı. Dr. Pine bana Peter'ı dinleyeceğine ve onunla çalışacağına dair güvence vermişti. Şimdi kendi travmatize olmuş çocukluk imgelerini ve reddedilmiş nesnelerini, Peter'ınkilerden daha açık şekilde ayrı tutabileceğini düşünüyordu. Çünkü Peter bunları onun derinlemesine analitik çalışmasından sergiliyordu ve artık kendi çocukluk anılarını benden bir sır olarak saklamıyordu.

Peter analistine, evine bir ekleme yapmak üzere planlarını anlattı. Büyük bir salon inşa edecek ve tüm av ganimetlerini şimdiki özel odasından oraya taşıyacaktı; ki burası sonraki muhtemel ganimetler için de yeterli yere sahip olacaktı. Yakın bir zamanda işçiler bu ek kısmı inşa etmeye başladı. Peter'ın analitik çalışmasındaki ikinci yılın ikinci kısmı, analiste, hastaya -ve gözlemciye- Peter'ın en nihayetinde av ganimetlerini ve tahnitçilik hobisini ağırlayacak

bu salonla alakalı meşgalesinin içerdiği çoğul anlamları ortaya çıkarmayı ve özümsemeyi mümkün kılıyordu. Bu seansların detaylarını ve bu anlamların nasıl yavaşça ortaya çıktığını olayla bağdaştırmaktansa, bu meşgalesine dair birkaç anlamı sıralayarak bir psikanalitik kavramı, çok işlevlilik prensibini (2) örneklendireceğim:

1- Doldurulmuş hayvanlar, özellikle de geyik, çocukluğunda ruhu öldürülürken annesi ve anneannesi tarafından içi doldurulan hastanın kendisini temsil ediyordu. (3)
2- Bu doldurulmuş hayvanlar ayrıca annesi, anneannesi ve öz babasını da temsil ediyorlardı. Annesi ve "cadının," yani anneannesinin bağımsızlığına olan müdahalelerini hissediyordu. Heyecan arayışı öz babasının evinde kapıyı çalarken hissettiği endişe ve heyecanı ile bağlantılıydı. Kapıyı çaldığında babası onu reddetmiş ve aşağılamıştı. Bu olayın sembolik bir yeniden canlandırmasında ve iki kadın tarafından reddedilmesinin "hatıralarıyla" öz babasını (genelde kobralarla temsil ediliyordu) ve anne/anneannesini (genelde kara ayılarla temsil ediliyorlardı) öldürebiliyor ve böylece intikamını alabiliyordu. Doldurulmuş kobraları ve kara ayıları evinde tutarak onları kontrol edebilirdi.
3- Travmatize olmuş bir çocuk olmanın yanı sıra, öz temsili de Gregory'nin benlik imgesine bir depo niteliğindeydi. Ganimet odasında içinde taşıdığı Gregory'nin imgesini de hayata geçirebiliyordu. Ölü yaratıklarla çevreli bu odada saatlerini geçiriyordu. Aynı Gregory'nin her gün insanların öldüğü ve kimi zaman cesetleri gömmek ve hatta ikinci kez gömmek zorunda kaldığı Japon hapishanelerinde aylarını geçirdiği gibi. Bir kez bir av

sırasında Peter, Gregory'nin diğer avcılara cesetleri bir değil ikinci kez bile gömmek zorunda kaldığını anlattığına kulak misafiri olmuştu.

4- Ganimet odası ayrıca Gregory'nin çok katlı mor kırlangıç evinin psikolojik bir kopyasıydı. Peter, doldurulmuş hayvanların canlı gibi görünmesine takıntılı durumdaydı. Gerçeğe tıpatıp benzeyen yapay gözler ya da dişler bulmak üzere bol miktarda para harcamıştı. Ölüyü diriltme yetisine, kimin öleceği ve yaşayacağı üzerinde hâkimiyete sahip olmalıydı. Gregory'nin Filipinler'deki anılarından kaynaklanan, kendisinin de Vietnam'ı terk etmesinin ardından oluşan "hayatta kalma suçluluğunun"(4) üstesinden gelecekti.

5- Hayvanların postlarına defalarca dokunma alışkanlığına sahipti ve bu onu sonradan kaşmdırırdı. Birinin kendi cildine ya da başkasımmkine takıntılı biçimde dokunması o kişi ve diğeri arasında fiziksel/psikolojik bir sınır koymak ve bu sayede ondan ayrı olarak bireyliği sürdürebilmek adına yapılır. Daha yüksek bir seviyede bu ölüler ve savaştan kurtulmuşlar anlamını da taşır.

6- Peter, ganimet odasını ayrıca "ada imparatorluğu" olarak kullanıyordu ve orada ölüm ile yaşam üzerinde kontrole sahipti. Kimse onun büyüklenmeci kendiliğine karşı bir tehdit teşkil etmiyordu;

Küçük Peter'ı temsil eden bir doldurulmuş hayvana özellikle odaklandığında (tedavisinin ikinci yılının ikinci kısmının çoğunda), Peter hastalık hastası haline gelmişti ve doktordan doktora koşturuyordu. Kanser olduğu fikrine kapılmıştı ve analistine de bundan duyduğu korkuyu anlattı. Benim önerimle Dr. Pine, bu fiziksel endişenin zorla yemek yedirildiğine dair çocukluk travmasının hatırlanmasıyla alakalı olabileceğini öne sürdü. Yani aklmdaki

"kanser," bu istilanın şimdiki versiyonu olabilirdi. Dr. Pine bunu yaptı ancak, bunu elinde kesin bir kanıt olmadan yapamayacağını hissettim. Bana da, Peter'a da onun bu kanser korkusunun gerçek olup olmadığını bilmesinin imkânı olmadığını söyledi. Peter'ın kanser fobisi aylarca sürdü ve ben de hastasının bu belirtiyi bırakmasında yardımcı olmayı deneyen Dr. Pine hakkında dikkatli olmalıydım.

Peter, kanser fobisini atlatmak için kendi yolunu bulmuştu. Yaşlanan Gregory'yi av seyahatlerinde ona katılmaya ikna etmişti. Bir bakıma çocukluğunda başına gelenleri tekrar yaratmak istedi. Yani özellikle ergenliğe girdiğindeki gibi, onu, anne ve anneannesinin psikolojik baskısından çekip çıkaracak bir kurtarıcı araması ve bulması. Peter'ın Gregory'yi oedipus kompleksiyle ilgili problemlerle boğuşmasına sebep verecek ödipal bir babadan ziyade, aç benliğini alt edecek ideal bir nesne olarak algılamasının asıl problem olduğunu eklemeliyim. Gregory artık genç bir adam değildi ve av seyahatlerine çıkmayı istemiyordu. Peter ısrar etmişti ve telefondayken kısa bir av seyahatinde ona katılması için Gregory'ye neredeyse yalvarmıştı. Telefon etmişti; çünkü annesinin sağlıklı olduğu ilan edilince, onun yaşadığı şehri ziyaret etmeyi ve onu görmeyi de kesmişti. Gregory ona eşlik etti ama Peter onun artık iyi bir avcı olmadığının farkına varmıştı. Bu onun için büyük bir hayal kırıklığıydı.

Dr. Pine'dan şunu söylemesini istedim: Peter'ın kimliğinin sağlamlığı Gregory'nin "kurtarıcı" rolüne dayanmıyordu ve özgüvenini sürdürebilmesi için başka yollar da mevcuttu. Benim teşvik etmemle birlikte Dr. Pine kendi fikrine göre Peter'a hiçbir şeyin analitik görüşmelerinden daha önemli olmadığını söyledi. Gregory ile birlikte av seyahatlerine zaman ayırıp seansları kaçırmaktansa kendini

kanser endişesi taşımadan ya da tam tersi, kendini canı acımayacak kadar yüksek görmeden ilerleyebileceği yollar üzerine analistiyle beraber çalışmaya başlayabilirdi.

Ertesi ay, tedavisinin üçüncü yılının başlangıcında Peter, psikanalitik koltuk üzerinde elli dakikalık seans süresi dolmaya yakınken uyuyakalmaya başlamıştı. Bu bir yıl boyunca böyle sürdü. Şimdiki bölümde Peter'ın genelde "boş uyku" diye adlandırdığı konu hakkındaki hikâyeleri dile getireceğim. Bunun birkaç anlamını ve "kritik kavşağa" yönelik girişimlerini inceleyeceğim.

BÖLÜM 5

"Boş Uyku", Terapötik Regresyon ve "Kritik Eşik" Deneyimleri

Peter, kendini koltukta uykuya dalacak gibi hissetmeye, annesinin rahatsız olduğunu ve hastaneye götürüleceğini öğrendiğinde başlamıştı. Yaşlanan Gregory'nin artık güçlü avcı timsali olamayacağı gerçeğinin farkına vardığında ve mecliste savunma bütçesinin kesintisine dair tartışmaları duyunca, ilk *gerçekten* koltukta uyuma nöbetini geçirdi. Milli savunma bütçesiyle ilişkin kesintiler onaylanırsa, Peter'ın bağlantılı olduğu şirket artık daha az silah satacaktı. Soğuk Savaş'ın bitiminin ardından, aynı yaşlanan Gregory'ye benzer şekilde, değişen dünya politikaları "bir numara" olarak edindiği yeri artık desteklemeyecekti. "Artık kalkanlarımızı indirme zamanı geldi," deyip aniden uykuya dalmıştı. Büyük ihtimalle ABD ordu savunmasına değiniyordu; ama analisti kendi narsisistik savunularını da bir kenara bıraktığını anlamıştı. Analist müdahale edip Peter'ı uyandırmayı denemişti ama o tepkisiz kaldı. Analisti, on beş dakika sonra seansın sonuna

gelindiğinde, hastasını uyandırmak için sesler çıkarmaya başladı ve hastası da şaşkınlık belirtmeden oradan ayrıldı.

Peter'm koltukta uyumaları devam ediyordu. Bazen on-yirmi dakika arasında uyukluyor, bazen de tüm görüşme süresince derin nefeslerle, hatta horlayarak uykuya dalıyordu. Böylesi kısa ve uzun uyuma nöbetleri, tedavisinin üçüncü yılında alışıldık hale gelmişti. Koltukta uyuma alışkanlığının ilk aylarında hasta, uyurken tamamen "boş" olduğunu beyan etmiş ve bunları "boş uyku" diye isimlendirmişti. Bu aylar boyunca uyandığında hiçbir imge ya da rüya tarif edemiyordu. Analist, benim de onayımla, Peter'ın yeni "alışkanlığına" uygun zamanlarda merak duymak haricinde karışmadı.

Dr. Pine, Peter'ın "boş uykularını" incelemeden birkaç sene önce, Steven Levy, psikanalitik tedavi arayışındaki hastaların, özellikle de sınırdaki, narsisistik ve depresif yapıların içlerindeki boşluk hissiyatına dair şikâyetlerini konu alan bir kitap yazmıştı. Boşluk hissinin yaşandığı zamanlarda, bunun hastanın "öz edinimlerini bastırmak için gelip tedavi sürecinde zorluklara sebebiyet verdiğini" belirtmişti. (1) Zihinsel bir durum olarak, nasıl hissedildiğine ve belirli devimsel anlamına göre boşluğun hastadan hastaya değişkenlik gösterdiğini de açıklamıştı. Ben de bir hastanın, boşluğu değişik şekillerde ve farklı vakitlerde yaşayabileceğini ve bu boşluğunun anlamının da zamana göre değişkenlik gösterebileceğini ekleyebilirim. Peter'ın "boş uykusunun" anlamının, tedavisinin üçüncü yılında analizinin gelişimini nasıl değiştirdiğini ve en nihayetinde *ilerlemenin hizmetindeki terapötik regresyonu* temsil eder bir hale evirildiğini tasvir edeceğim.

Boşluk, içsel hislerin, hayallerin ve dileklerin ve ayrıca dışsal uyarıların fakirleşmesiyle vücut bulan sübjektif

bir zihinsel durumdur. İnançlar, şevk ve başkalarıyla olan ilişkiler yok olmuş ve yerini durgunluk, sıkkınlık ve yüzeysellik almıştır. Tedavisinin ilk zamanlarında Peter, "ada imparatorluğuna" sığındığında boşluk hissini tecrübe etmiyordu. Üstünlük hissiyle doluyor ve dışarıdaki insanları izlemekle yoğun nesnel ilişkiler yaşıyor, onlar hakkında düşler kuruyordu. "Boş uykusundayken" elbette beyin hücreleri çalışmaya devam ediyordu; ancak uykuya dalmadan evvel ve uyandıktan sonra uyku nöbetlerini zihinsel boşluğunun temsili olarak tarif ediyordu.

Peter'ın "boş uykuya" sığınması bana narsisistik savunularını bırakıyor ve ideal olarak gördüğü nesnenin tatmin etmeyen bir hal alması (Gregory'nin ona özgüven sağlamaması ve ABD hükümetinin ona daha az para vermesi) karşısında üstü kapalı bir şekilde şikâyet ediyor gibi görünüyordu. Tamamıyla "sevilmemek" korkutucu etkiler yaratıyor ve "boş uykuda" bulunmak bu etkileri atlatmak adına ona yardımcı oluyordu. Aynı zamanda, "boş" olduğunu hissederek ve söyleyerek dolaylı yoldan doldurulmak isteğindeydi. Tedavisindeki bu süre zarfında, mesleki amaçlarla Peter kendini kusturma ve çok içme gibi semptomlarından kurtuluyordu. Yine de onun, analistinin "sevgisini" "kötü yemeğe" çevirmeden almaya gerçekten hazır olup olmadığından emin değildim. Peter, analistini hâlâ ona libidinal tatmini sağlayamayan ya da sağlayamayacak eskimiş bir nesne olarak görüyordu. Dış dünyada Gregory onun ideal objesiydi ama bu şimdi tehdit altındaydı. Benim inancım Peter'ın kendisine benzetebileceği ve beraberce yeni içsel yapılanmalar oluşturabileceği analistinin imgesini "yeni" ve "gelişimsel" (2) olarak sürdürebilmek için daha fazla tecrübeye ihtiyacı olduğu yönündeydi. Bu sırada analisti de aktarım figürü olarak iş-

levini sürdürecekti. Analistin "yeniliği" onun gerçek dünyadaki varlığıyla alakalı olmasa da onun hastaya karşılık bir nesnel imge olmasına bağlıydı. "Yeni nesne" ile olan etkileşim, evladına bakan bir anne ile çocuğunun ilişkisine yakındır. (3)

Dr. Pine'a, hastasının sessizliklerine kulak vermesini söylemiştim. Bir araya geldiğimiz sırada Peter'ın koltuktaki yeni davranış tarzıyla ilgili, psikanalitik literatürde ters narsisizm olarak tarif edilen durumla kıyaslama yaparak bilimsel açıklamalarda bulunuyordu. (4) Peter'ın gizli saklı acılarıyla pek empati kuramıyordu. Dr. Pine'm, hastasına karşı muhtemel olumsuz ters yanıtlar vermesinden endişe duyuyordum; çünkü gözlem saatlerimiz boyunca Peter'a kızgın görünüyordu. Dr. Pine, özel hayatında yeni kayıplar yaşadığını ve şimdi Peter ile çalışınca kaybetmeye dair hassasiyetini kapsayan çocukluk hislerinin yeniden canlandığını itiraf etmişti. Benim eski akıl hocamın yardımıyla da bunların üstesinden gelmek için epey çalıştıklarını söylemişti.

Bir gün Dr. Pine, "yanlışlıkla" ofisinin kapısını kilitlemiş ve hastası psikanalitik görüşme için geldiğinde onun kapıyı çaldığını duymamıştı. Peter da oradan ayrılmıştı. Analist ne olduğunun farkına varmıştı. Hem kendine hem de Peter'a ait olan çocukluklarında öz babaları tarafından reddedilmeleri travması etkin olmuştu: Peter'a, evine giriş izni vermemişti! Peter'ı hemen yeni bir seans ayarlamak için aramıştı ve o geldiğinde Dr. Pine'm koltuğunda hiçbir şey söylemeden bir saat boyunca uyumuştu.

Dr. Pine, gerçekleşenleri benimle tartıştı ve ben bu duruma saygı gösterdim. Tavsiyem, bu olayın *ilerici* boyutunda odaklanması yönündeydi. Dr. Pine'm özür dileyip dirilen çocukluk çatışmalarını hastasıyla paylaşma fikrine

karşı durdum. Bunu yapmak, hastasının omuzlarına bir yük bindirirdi. Bunun yerine Peter ile birlikte çalışmasının, Peter'ın babası yüzünden yaşadığı aşağılanmayı analisti ve kendisi arasında yeniden nasıl canlandırdığını söylemeliydi. Aralarında yeniden yaşanmış olduğuna göre, ikisi de bu çocukluk hatırasına şimdi "dokunabilirlerdi." Dr. Pine'ın Peter'a "kapıyı kilitlemesi," ikisine de Peter'ın çocukluk acılarını berrak biçimde hissetmek ve üzerinde konuşmak için büyük bir imkân sunabilirdi.

Bir sonraki görüşmelerinde, Peter koltuğa geçer geçmez Dr. Pine benim önerilerimi takip ederek bunu beyan edebilmişti. "Eski nesne" rolünü oynamaktansa bunları belirtmesi "yeni nesne" haline bürünme şansını artırıyordu. Peter'ın ve bana söylediğine göre, hastası bunu bilmese de Dr. Pine'ın da gözleri dolmuştu. Dr. Pine, bunun üstüne kendi çocukluk tecrübelerini hastasınınkinden ayrı tutmuş ve onunla empati kurmaya başlamıştı.

Peter, daha yeni seyrettiği *Yağmur Adam* (5) filminin senaryosunu anlatmıştı. Film, iki kardeşi içeriyordu: biri bencil genç bir adam, diğeri de otistik bir bilgin. Eşinden boşanmış babaları, benmerkezci çocuğundan otistik kardeşinin varlığını saklamıştı. Babası öldüğünde bencil oğul, babasının milyonlarca dolar değerindeki malikânesinin hiç tanımadığı kardeşine gideceğini keşfetmişti. Otistik kardeşini bulup bir ülke turuna çıkmışlar ve bu da aralarında derin bir ilişki kurulmasına neden olmuştu. Peter'ın koltukta kurduğu bu bağlantılar, analistiyle beraber çıkmak istediği yeni bir yolculuktan kaynaklanıyordu. Aylar sonra *Yağmur Adam* konusuna geri dönecek ve daha başka bağlantılar da kuracaktı.

Peter'm koltukta uyuyakalmaları devam etti; fakat şimdi uyuyan zihni "boş" değildi. Bir gün koltukta, yirmi da-

kikalık derin bir uyku çektikten sonra aniden uyanıp şunu dedi: "O çıplak kadını yine gördüm." Peter, ergenliğinden beri gördüğü bir rüyayı daha önce gündeme getirmişti. Bu rüyada çıplak bir kadın, banyoda onu cezbeden bir şekilde duruyordu. Banyoya giriyordu fakat birbirlerine hiç dokunmuyorlardı. Bu kadın, oldukça müsait ve baştan çıkarıcı ama soğuktu; koruyucu ama yok ediciydi.

İlk cinsel deneyimini anımsamıştı; bir daha görmemek üzere epey zahmet verdiği bir garson kızlaydı. Genç bir adam olarak, her sevgiye dair yaşantı onun için "vur ve kaç" mantığında olmalıydı. Çünkü bir kadın onu bunaltırdı. O, sevileceği yerde can acısı bekliyordu. Patsy ile evlenme sebebinin de onu dışsal bir süperego (çok sert olmayanı) olarak görmesi olduğunu öğrendik. Saldırgan ve cinsel güdülerini sürdürebilmişti; ancak, uzun süreli bir ilişkide, en azından yüzeye bakıldığında, mekanik bir hale gelmişti.

Peter, ergenlik itibarıyla devam eden rüyasındaki kadının annesini temsil edebilme ihtimalini değerlendirebiliyordu ve Dr. Pine, Peter'ın ödipal meseleleri seansa getirip getiremeyeceğini merak ediyordu. Dr. Pine'a, ilk kez Bryce Boyer (6) tarafından tanımlanmış olan "erişmek" kavramını hatırlattım. "Erişmek," hastanın bir çatışmayla aşırı meşgul olması, bunun sembolik ifadeleri ve getirdiği savunma mekanizması üzerine kuruluydu. Çok daha alt seviyelerde ve gerginliği tetikleyici çatışma içeren bir çocukluk gelişiminden, kaçışı hedefleyen bir başka seviyedeki çocukluk gelişimiyle de bağlantılıydı. Örneğin, bir hastanın ödipal sorunlarla olan sarsıcı ilgisi, benzer bir sorunun çok daha ağır halinin üstünü örtmek için icra ediliyor olabilir. Narsisistik kişilik bozukluğu sergileyen insanlar (ayrıca sınırdaki kişilik bozukluklarına sahip olanlar)

(7) bazen savunma amaçlı olarak ödipal benzeri sorunlara sığınabilirler. Böylece, büyüklenmeci bölgelerini aç benlikleriyle (libidinalliğe bulanmış benlikleri ve saldırganlığa bulanmış benliklerine bağlı nesne imgeleri) onarma üzerine çaba göstermekten uzaklaşırlar. Dr. Pine'a, sadece ödipal sorunlarla boğulmaktansa, Peter'ın genç bir adamken cinsel ilişki yaşadığı kadınlarla ilgili henüz bütünlüğüne ulaşamadığı zihinsel temsillere karşı mücadelesinde (onlarla içli dışlı olduktan sonra onlardan uzaklaşma ihtiyacı) yanında olması gerektiğini tavsiye ettim. Önerim şuydu: "Sadece bekle ve görelim bakalım bu iş nereye gidecek?"

Melanie Klein, çocukların karşıt benlik ve nesnel imgelerini bir araya getirme tecrübelerinden bahsetmişti. Böylece içsel dünyalarının "kritik eşiklerini" (8) onarmaya başlayabilirlerdi. Bugün bazılarımız içsel dünyaları hâlâ bütünleşememiş yetişkin hastaların onarım çalışmalarına değinirken aynı terimi kullanırız. (9) Nevrotik kişilik bozukluğuna sahip hastaları (iç dünya benlikleri ile nesnel imgelerin bütünleştiği ve bunları savunusal bölüştürme ile ayrıştırmak yerine duygu tezatlığından mustarip olan hastalar) incelediğimizde, çözümlenme bizi ödipal çatışmalardan öteye götürmektedir. Yine de bizim birincil olarak bazı ya da birçok "önödipal" çatışmaları çözmemiz gerekebilir. Narsisistik kişilik bozukluğu (ya da sınır kişilik bozukluğu) yaşayan hastaları tahlil ettiğimizde ise, analitik çalışmanın başlangıcında izlenen ana yönlenme hastaların içsel dünyalarındaki karşıt imgeleri onarmasına yardımcı olmaktır. Hasta yalnızca böylesi bir onarımı başardıktan sonra ödipal sorunları gerçekten ele almaya uygun hale gelir.

Peter gibi narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bir hastanın, en başta "kritik eşik" deneyimleri edinmesine izin

vermemek adına Dr. Pine ile ödipal sorunlarda odaklanmanın boşa kürek çekmek anlamına geldiğini konuştum. Bazı analistler, ayrışmış içsel benlik ve nesnel imgelerinin bulunduğu hastaların bu özelliklerinin daha da gerilemesi halinde psikoza girebileceklerini duyumsarlar. Bu analistler, hastanın kaygılarını azaltmak adına önerilerden, açıklamalardan, sınır koymaktan ve yorumlamalardan faydalanır. Analistin hassas ama sabit yüzleşmelerinin mükerrer edinimleri, hastaya terapötik ortamda yeni "ego tecrübeleri" için kaynak sunmaktadır. Bu kaynak, kişiye ayrışmış kısımlarını onarma ihtiyacı için yardım edebilir.

Benim görüşüm, bu tip hastaların daha öte gerilemeler de (terapötik olan) yaşaması gerektiğine yöneliktir, böylece, içsel yapılanmalarını temelli değiştirebilirler. Peter gibi bir hastanın terapötik gerilemesi, analitik çalışmayla yıllar sonra hastanın analisti "yeni nesne" olarak gördüğünde meydana gelebilir. Aynı zamanda analistin de gerilemiş bir düzeyde bulunan hasta ile "buluşması" için, "başkasının hizmetinde" (10) seviyesine inmesi gerekir. Dolayısıyla analist, uygun bir vakitte bile hastanın savunusal ayrıştırma seviyesiyle sergilediğinin gerisine gitmesine müdahale etmemelidir. Bu doğrultuda, terapötik ortamda bu kadar gerilemesinin ardından yetişkin hasta, çocuklardakine benzer ruhsal büyüme adına, eğer uygun bir çevredeyse, daha sağlıklı bir gelişimsel yola doğru ilerler. Bütünleşmiş benlik temsilinin gelişimini tamamlar, onarılmış içsel ve dışsal nesnel imgelerini tecrübe etmeye de müsait hale gelir.

Dr. Pine, çoğunlukla sessiz kaldı ya da Peter'ı neyin gelişeceğini görmek üzere dinlediğini dile getirdi. Beklendiği üzere Peter, açık içeriğinin dahi, zihninin karşıtlıklarını nasıl onardığını resmeden bir rüyanın konusunu açtı. "Bir

hindinin üzerinde çalışıyordum (tahnitçi olarak). Fakat hindinin iki yarıya sahip olduğunu fark ettim. Onları bir araya getirmek istedim ama beceremedim."

Peter şimdi karşıt imgeleri onarma mücadelesini ve kritik kavşağa erişme arzusunu analistiyle tartışmaya açıktı. Bir kez daha Dr. Pine'a söylemeden hekime görünmüştü. Bu olayın yaptığı çağrışımlar, Peter'ın bu hekimin onun vücudunu bir araya getireceğine dair hayallerini yüzeye çıkardı. Psikolojik olarak yaşadığı bölünmeye fiziksel bir tedavi arıyordu. Peter *Yağmur Adam*'a yeniden değinmeye başlamıştı. İki kardeşi tek bir vücuda yerleştirmek ve onlardan tek bir insan yaratmak istiyordu. Koltukta uyuyakaldığında, gerçekte satmaya çalıştığı büyük bir füzeyi rüyasında gördü. Büyüklenmeci "füze kalkanına" geri dönmek istediğini itiraf etmişti. Bu sefer kaçınmayacağını ve ayrışmış imgelerini daha da anlamaya çalışacağını belirtti. Özellikle de annesinden hem kaçınmaya çalışırken hem de onu bu kadar yüce görmesi üzerinde durmak istiyordu. Bunu incelediği zaman Patsy ile daha farklı bir ilişki sürdürebileceğini ve kendini çocuklarına yakın hissedebileceğini söyledi.

Bir sonraki seansta, yine koltukta uykuya daldı ve uyandığında yeni bir rüyasını anlattı: "'Kral Tut' yazan bir yazıt gördüm."

Peter bu kral hakkında bir şeyler biliyordu ama bu görüşmeden sonra eve vardığında bir kitap buldu ve Kral Tut, yani Tutankamon hakkında okumaya başladı. Ertesi gün, Dr. Pine'a Kral Tut'un dokuz-on yaş civarında bir kral olup üvey kız kardeşiyle evlendiğini söyledi. Bunu büyük bir ihtimalle kitabı okumadan önce de bildiğine işaret etti. Kendini onunla bağdaştırmasından bahsetti. Dokuz-on yaşlarında anne ve anneannesiyle tıkılı kalmıştı ve Kral Tut'un da üvey kız kardeşiyle evlenmesine ben-

zer olarak bir bakıma kendisi de anne ve anneannesiyle "evliydi" (cinsel fantezilerle değil, aksine anneannesine "cadı" diye değindiğinde gösterdiği gibi saldırgan hislerle). Bu kadınlardan "özgürleşmesini" ona öğreten erkek bir figür olarak Gregory'yi nasıl kullandığını daha iyi biliyordu. Gregory'nin hayatında belirmesinin hemen ardından kendi kendine bisiklet kullanmayı öğrendiğini hatırlamıştı. Bu olayı (kendine güveninin bir sembolü) artık, gelecekteki narsisistik kişilik yapılanmasının çekirdeği olarak algılıyordu. Ergenliğine vardığında bu yapılanma, Gregory'den daha doğrudan bir destek alacak, Gregory onu "avcı", "bir numara", yani bir kral yapacaktı.

"Bir numara" görünümünün Kral Tut'unki gibi altın bir ölü maskesine sahip olmaya benzediğini ifade etmişti. İlginç bir biçimde, kitabı okurken Kral Tut'un başlığında bir kobra ve akbaba bulunan bu maskesini görmüştü. Kral Tut'un bile öldüğünü söyledi. Peter da "bir numara" olarak kalamazdı. Dolaylı yoldan ilk kez kendisinin de diğerleri gibi "ortalama" nitelikler taşıyabileceği ihtimalinden bahsetmişti.

Tedavisinin üçüncü yılının sonlarında koltukta uyumaya devam etti ancak büyük bir değişiklik vardı. Yeni deneyimleri, savunmacı gerilemesinin, analistine olumsuz karşıt hisler de yerleştirecek şekilde yalnız ve boş olmasının yansımaları değildi. Bu sefer, seanslar sırasında yeni bir bebeklik çağı yaşamayı deneyen, rahatça uyuyan bir bebekti. Küçük bir çocukmuş gibi kıvrılıyor ve güvende hissediyordu kendini. Vücut hareketleriyle de terapötik gerilemesini tecrübe ediyor ve bunu gösteriyordu. Dr. Pine, buna karışmamayı başardı ve hastasının ne yaptığını iyice anladığında, üzmeden ve ona belli etmeden kıskançlık bile hissetti.

BÖLÜM 6

Çöl Fırtınası Operasyonu, Psikolojik Denizaltı Batırma ve Kara Ayıyı Vuramamak

2 Ağustos 1990'da, Saddam Hüseyin'in güçleri Kuveyt'i işgal etti. 17 Haziran 1990'da Amerika ABD öncülüğündeki, Birleşmiş Milletler iznine tabi koalisyon kuvvetleri "Çöl Fırtınası" adıyla bilinen ve hava bombardımanıyla Iraklı güçleri Kuveyt'ten uzaklaştırmayı hedefleyen operasyonu başlattı. 24 Şubat'ta karadan da saldırı başladı ve savaş, Kuveyt'in 28 Şubat 1991'de kurtulmasına kadarki kısa bir sürenin ardından sonlandı. (1)

Körfez bölgesinde işler iyice kızışırken, Peter'm ilişkili olduğu şirket işlerini büyütüyordu ve Peter kendini birden bire kitlesel imha silahlarının satışında bulmuştu. Koltukta uyuma alışkanlığı ortadan kayboldu. Sattığı silahların yok etme potansiyelinin normal bir insana kıyasla daha da farkında olarak, onların gücünden ötürü epey heyecanlı görünüyordu. Görüşmelerine geldi ama aslında, içsel dünyasını anlamaya yönelik yaptığı yatırım, şimdilerde

bahsettikleri karşısında, yani önemli isimlerle olan ilişkisi ve kendi değeri itibarıyla artık ona önemsiz görünüyordu. Kimi zaman sattığı silahların isimlerini verirdi kimi zaman da bunların gizli silahlar olduğunu söylerdi. Her halükârda, analisti gibi sıradan bir insanın, kendisinin dahil olduğu üstün işlere kafasının yetmeyeceğinden emindi.

Heyecanlı geçen günlerin ve faaliyetlerinin ortasında, şirketinde bağlantısı olduğu kıdemli isimlerden biri (Peter'ın büyüklenmeci kendiliğinin bir uzantısı) bir kalp ameliyatı için bıçak altına yattı. ABD silah sanayiinin önemli isimlerinden bir diğeri de vefat etmişti. Bu olaylar kendiyle övünmesine karışmıştı. Peter gerilmişti ve Hindistan'da büyük bir kaplan avına çıkmak gibi bir diğer "saldırgan zafere" gereksinim duyuyordu. Sonra, Gregory ile ABD'de geleneksel avlarına çıkmak adına bu seyahati iptal etti. Büyüklenmeci kendiliğinin ihtiyar tarafından bir kez daha doldurulmasına ihtiyacı vardı. Gregory seyahate katıldı ama devamlı omuz ağrılarından yakınarak, Peter'ı onun artık bir dev olmadığı gerçeğiyle yüzleşmek zorunda bıraktı. Peter eve döndüğünde, ikizlerden küçük olanının yakınlardaki sosyal bir etkinliğe katılmak için onun arabasını aldığını ve "boş depoyla" geri getirdiğini fark etti. Bu Peter'ı öylesine kızdırdı ki, bu sebeple ikizlerle yemek masasına bile oturamaz olmuştu. Bilhassa kendini, arabanın boş deposu imgesinde görüldüğü gibi, "aç benliğini" fark etmesine iten kızına öfkeliydi.

Okuyucu, Peter'ın eski ve tanıdık psikolojik davranış kalıplarının yeniden ortaya çıktığını fark edecektir: büyüklenmeci kendiliğini, başkalarının onun gücünü görmesi adına bir bayrak gibi dalgalandırması, bunu saldırgan davranışlarla koruması ve aç benliğinin simgeler ve hatırlatıcıların araya girmesi ile oluşan öfke ve endişeyi

yaşarken büyüklenmeci kendiliğini onaylayacak ve destekleyecek nitelikte idealleştirilen nesneler araması. Peter, son zamanlarda sarsıcı bir terapötik gerileme yaşamış olsa da, yakında yeni bir savaşın vuku bulacağı gerçeği, geçmişteki savaşların ve Gregory'ye dair içinde taşıdığı imgelerin etkilerini tetiklemiş gibi görünüyordu. Okuyucu, Dr. Pine'ın da bana sorduğu gibi geride bırakılan üç yıldaki tüm terapötik çalışmanın bir hiç uğruna olup olmadığını sorabilir. Dr. Pine'a cevabım "Hayır" olmuştu. Görünürde Peter, Dr. Pine'a ilk çalışmaya başladığı zamanlardaki gibi davranıyor olmasına karşın, onda büyük değişikliklerin farkına varmak beklentisindeydim ve bu beklentim de benim narsisistik kişilik bozukluğuna sahip bireylerle yaptığım çalışmalardan kaynaklanıyordu.

Narsisistik kişilik bozukluğu bulunan hastalar terapötik gerileme geçirirlerken bu durum, tekrar ilerlemeye başladıkları anda düzelecekleri manasını taşımaz. Terapötik gerilemede analistle olan yoğun bağlılık, hastayı daha güçlü bir çalışma ittifakı için hazırlamakla beraber, daha işlevsel bir "gözlemsel ego" da geliştirir. Terapötik gerilemenin sonrasında hasta, eski belirtilerinin tekrar baş göstermesi ve/veya işleri aksatacak karakter kalıplarına geri dönüşü halinde, bunların nereden geldiğini de merak etmektedir. Neler döndüğüne ve analistiyle kendisi arasında olanlara dair ipucu verebilecek genetik belirleyiciler hakkında etkili tartışmalara yol açan çocukluk anılarını ortaya dökerler ve semptomları ile kişisel özelliklerini ehlileştirecek içsel değişiklikler yapmaya başlarlar. Özellikle hastaların rüyaları böylesi değişiklikleri gösterecek psikolojik kanıtlar sunmaktadır. Rüyaların incelenmesi büyüklenmeci kendilikle aç benliğin kafa kafaya gelmesi, birbirleriyle uyumlu

şekle sokulmaları ve daha yüksek bir kişilik yapılanmasına varılmasını daha görülebilir kılmaktadır.

Çöl Fırtınası Operasyonu öncesi, ABD askerleri Suudi Arabistan'a gitmeye hazırlanırken, Peter analistine şu rüyasından bahsetti:

"Suudi Arabistan'a gidecek bir kobra helikopterine atanmıştım. Irak saldırdığında helikopteri kaldırmaya çalışıyordum ama uyandım." Dr. Pine'a, tedavisinin başında Peter'ın böyle bir rüya görmeyeceğini, görse bile bunu hemen inkâr edeceğini ya da bastıracağını (2) ve kesinlikle bunu "ast" bir psikanalistle paylaşmayacağını hatırlattım. Dr. Pine gülmeye başladı ve rahatladı. Peter ile yaptığı onca çalışmadan sonra, her şey kaybedilmiş değildi!

Sonrasında Peter, büyüklenmeciliğine artık tutunamadığını Dr. Pine'm daha açıkça bilmesini istedi. Bir başka rüyanın sözünü açtı: "Savaş bölgesindeydim. Ama bir anda, şahane füzelere hükmetmektense sadece ok ve yaya sahip olduğumun farkına vardım." Peter'm ok ve yay imgesinin, tarihin eski zamanlara değinmesiyle beraber kendi gerilemesini de barındığından şüpheleniyordum. Peter, "ok ve yay" rüyasına dair bağlantıları vermeye başladı. Bunu yaparken bir Vietnam Savaşı gazisi değil de bir psikanalitik çalışma "gazisi" gibiydi. Yalnızca ok ve yaya sahip olmasının korkusu, ona çocukluk kâbuslarını hatırlatmıştı. Bu kâbusları artık ne inkâr ediyor ne de bastırıyordu; bir mağara içinde kaybolmuştu. Bazı mağaraların içinde iki siyahi kadın ve küçük ama gittikçe tombul bir hal alan bir yılan görüyordu. Analistinden hiçbir yorum gelmeden, Peter bu iki siyahi kadının çocukluğundaki anne ve anneanne figürleri olduğunu biliyordu; ikisinin de uzun siyah saçları vardı. Tombullaşan küçük yılan da kendisini temsil ediyordu. Bu bağlantıları verdikten sonra, Peter şunu söy-

ledi: "Şimdi biliyorum halihazırdaki kızgınlıklarımı; örneğin kızım arabanın deposunu doldurmadığında ortaya çıkan ve yeni bir savaştan duyduğum heyecan, çocukluk hislerime dayanıyor. Çocukken başkalarına çok bağımlı ve çok kızgındım! Kendi içsel savaşıma sahiptim." Sonra yirmi dakikalık bir uykuya daldı. Dr. Pine'ın koltuğundaki son uykusu da bu olmuştu.

Peter, çocukluk anılarını soruştururken Basra Körfezi'nde yaklaşmakta olan savaşa atıfta bulunmaya devam ediyordu. Her şeye muktedir olmaktan zayıf bir hale dönüyor, sonra tekrar muktedir durumuna geçiyordu. Onu iki ayrı parçadan oluşan bir giysiyi diken terzi gibi düşünüyordum. Giysinin bir parçası saldırgan desenlerle bezeliyken, diğeri bağımlılık sembollerini taşıyordu.

O zaman herkes televizyonlarında savaşı izlemişti. Ben de Iraklı askerlerin geri çekilirken özellikle petrol sahalarında çıkardıkları yangınlarla sebep oldukları olağanüstü yıkımı görmüştüm. ABD'nin inanılması güç savaş teknolojisinin sonuçlarına, televizyon ekranından bir bilgisayar oyunu izlercesine savaşı takip ettiğimde şahit olmuştum. Peter da savaşı televizyondan takip ediyordu ve Vietnam'da havaya uçurduğu cesetlerin rüyalarını görmeye başlamıştı. Bir kez daha suçluluk ve pişmanlık gösteriyordu. Pişmanlık ve keder hisleri, ilerleyişini gösteren işaretlerdi. Ancak sonra da saldırganlık ve güç unsurlarını barındıran başka rüyalar görüyordu. Sadizmini anal unsurlarla ilişkilendiriyordu. Rüyasında, işkencelerin meydana geldiği banyoları görüyordu. Tuvalet eğitimine dair hiçbir anısını olmamasına rağmen, buna anne ve anneannesinin müdahil olması ihtimalini seziyordu. Bir köpeği olduğunu öğrendim. Köpeğini atış poligonuna götürmüş-

tü ve burada silah sesi köpeğin kulak zarlarını patlatmıştı. Bu sırada, bundan ötürü hiçbir pişmanlık göstermemişti.

Çöl Fırtınası Operasyonu'nun başlangıcından beri Peter televizyonda Kuveyt'e yapılan ceset torbası sevkiyatlarını görüyordu. Sağladığı silahların ölüm ve yıkım getireceğini biliyordu; çocukluk fantezilerindeki muktedir sadizm potansiyeli gerçekleşiyordu. Şimdi, çocukluğunun erken yıllarında iki müdahil kadına olan bağımlılığını, aynı zamanda onlara saldırgan hisler beslemesini kavramaya çalışırken zor bir dönemden geçiyordu. Bu, Dr. Pine'ın onu bir kez daha ofise alamamasına sebep oldu ve bu kaçan seans için de Peter'dan ücret aldı. Dr. Pine, Peter'ın çocukluk travmalarıyla ilgili duygulanım yüklü konuşmasının, onun "bir başka parapraksi" diye adlandırdığı, Freudyen bir "dil sürçmesi" şeklinde cevap vermesine yol açtığını fark etti. Dr. Pine'm utanç duyduğunu ve kapıyı kilitleyip Peter'ı ofisine alamamasına dair hikâyeyi kısaltarak anlattığını hissettim. Dr. Pine, bir kez daha hastasının başından geçeni, onun çocukluk ortamını yakınen tartışmak adına bir fırsat olarak gördü. Peter'ın buna uyum sağladığını ve kısa süre sonra, uzun zamandır süren tedavisinde kimi zaman analistini öz babasının "kötülüğü" ile bağdaştırdığını fark ettiğini not düşmekten memnuniyet duymuştum. Babasının bu "kötülüğünü" şimdi sorguluyordu. Peter, öz babasını annesinin mi reddettiğini merak etmeye başlamıştı. Babası bu olaya bağlı olan sinirini oğlundan çıkarmış ve bu da Peter'm aşağılanmasına yol açmış olabilirdi. Artık, insanların "tümden iyi" ya da "tümden kötü" olmadığını ve üvey babasını idol olarak görmesini, avlanmaya can atmasını iki öz ebeveynine olan öfkesinin farkına varmaktan kaçınmak adına kullandığını düşünüyordu. (3)

Narsisistik kişilik bozukluğunun, çocukluk acılarını kabullenmesi için savunusal bir biçimde ortaya çıktığını; fakat bunun ayakta kalmasının ancak idealize edilen bir nesneden, Peter'ın vakasında Gregory'den gelen mükerrer bir "yeniden doldurma" ile gerçekleşebileceğinin farkına varmıştı. Yıllardır suyun üzerinde yürümeye dair rüyalar, hatta hayalleri olduğunu itiraf etmişti. Özel biri, İsa gibi suyun üzerinde yürüyebilecek biri olduğunu biliyordu ve bunu Tanrı'nın yarattığı diğer sıradan insanlar yapamazdı. Bunu, utanmasının haricinde sıradan insanların anlamayacağı düşüncesiyle kendine "sır" olarak saklamıştı.

Bir gece, rüyasında yine suyun üzerinde yürüyordu. Ertesi akşam rüyayı tekrar yaşayınca suyun üzerinde yürümesinin yalnızca bir yanılsama olduğunu fark etti. Bu rüyada su yüzeyinin hemen altında bir denizaltı vardı ve üzerinde yürüdüğü de oydu. Sahilden bakan insanlar ise onun suyun üzerinde yürüdüğünü zannetmişlerdi. Peter, izleyicileri kandırıyordu ve rüyasında bununla ilgili kafası karışınca terleyerek uyanmıştı. Onu suyun üzerinde tutan denizaltı, Bataan Ölüm Yürüyüşü'nden önce denizaltılarda çalışmış olan ve imgesi Peter tarafından İsa gibi olmak adına kullanılan Gregory'yi temsil ediyordu. Gregory ve Libby'nin bahçesinde, Aziz Yusuf/Gregory de bir denizaltı üzerinde, ayaktaydı. Fakat bu da Gregory'nin Filipinler'deki esir hayatını reddetmesi ya da bastırmasına yardımcı olan bir yanılsamaydı.

Üçüncü gece, Peter son denizaltı rüyasını görmüştü: "Bir kez daha denizaltının üzerinde yürüyordum. O dalışa geçti ve ben de suya düştüm. Sahile doğru yüzmeye başladım ve sonra da uyandım."

Dr. Pine'ın bunu yorumlamasına lüzum yoktu. Hasta ve analist, Peter'ın sahile vardığında ne bulacağını merak

etmişti. Sahilde ne bulduğu hastaya da, analiste de – ve bana da– bariz olarak gözükmüştü. Bu, Peter'm ilkin isteksizce gözüpek bir pilot olmasına karşın uçma korkusu olduğunu ve tehlikeli bir ava çıktığında da ürktüğünü açıklamasıyla gerçekleşmişti. Sahile vardığında, karşıt taraflarını daha da birleştirmiş ve "ortalama" olmanın, onun da içinde bulunan bir durum olduğunu kabullenmişti.

Büyük bir değişim ise, Peter ve birkaç başka avcı avlanmaya gittiğinde meydana gelmişti. Peter bir kara ayı ile karşılaşmış ve onu vuramayarak kendisini şaşırtmıştı. Fakat sonraları, bunun hakkında düşününce kanepedeki konuşmalar aklına gelmiş ve kara ayının annesini sembolize ettiğini anımsamıştı. İlk Körfez Savaşı birkaç ay sonra sonlanmış, silahlar susmuş ve Peter da kanepe üzerinde kendi silahları ile sadizmini susturmakla meşgul olmuştu. Şimdi eşi ve çocuklarından sevgiyle bahsediyordu ve Dr. Pine'la ben, ailesiyle olan ilişkisinin de değiştiğini sezinlemiştik.

Bazı zamanlar bir oğlu olmasını dilediğini söylemişti. Geçmişte Gregory'nin ona öğrettiği gibi oğluna avlanmayı öğrettiğini düşlermiş. "Saldırgan başarılara" sahip olma görevini oğluna aktarmak istediği gerçeğini anladı. Bu sıralarda, büyük kızının bir biyolog olmak üzere öğrenim gördüğünü ve bu öğreniminin ona çevre koruma dalında bir mevki sağladığını öğrendik. Peter, en nihayetinde bir sonraki nesle bir şeyler aktardığını düşünüyordu. Onun hayvanlara karşı sadizm işlevini kızı tersine çevirecek ve hayvanlar da dahil, doğanın şifacısı olacaktı.

Yeni salon hazır hale gelmiş ve av ganimetleri oraya yerleştirilmişti. Peter, içsel dünyasının çalışma biçimini anladıkça "saldırgan başarılara" ihtiyaç duymamaya başlamıştı ve ava olan ilgisi de azalıyordu. Artık özel odasına gidip içi doldurulmuş hayvanlarla yalnız kalmak istemi-

yordu. Aynı denizaltı gibi, "ada imparatorluğu" da batıyordu. Eşinin örgü örmek, yastık kılıfı yapmak ve çiçek yetiştirmek gibi hobileri olduğunu öğrendik. Bir akşam artık elli yaşlarındaki Peter, Patsy ile sevişmişti ve ikisinin de beraber olmaktan ne kadar keyif aldıklarını görmüştü. Ertesi gün, belki de eski büyüklenmeciliğinin bir yansıması olarak alışılmadık ve büyük bir karar almıştı: tüm av ganimetlerinden kurtulmak ve tahnitçilik meşgalesini bırakmak. Ganimetlerinin asılı olduğu duvarlara pencereler yaptırmak için birkaç kişiyi işe alacak ve Patsy'ye hediye olarak orayı çiçek yetiştirebileceği, zanaatını icra edebileceği bir yere çevirecekti. Planı gerçeklemişti. "İyileşmesinin" emaresi bile harika olmalıydı!

BÖLÜM 7

Yas Tutma ve Ödipal Meseleler

Soğuk Savaş'm sona ermesi, Sovyetler Birliği'nin çözülmesi ve Amerikalılar ile müttefiklerinin Basra Körfezi'ndeki zaferlerinin ardından, Peter bir gün uluslararası ilişkilerden bahsetmeye başlamış ve şimdi dünyanın lidersiz kaldığını belirtmişti. Üzerinden uzun bir süre geçmeden, Dr. Pine ve ben Peter'ın Gregory'yi son bir kez sınamak istediğini fark etmiştik. Peter, böylece ihtiyarın hâlâ bir idol, bir lider olarak kalıp kalamayacağını görecekti. Gregory ile, yalnızca ikisi olmak üzere kolay ve geleneksel bir av programı ayarlamış, onu tavşan avına götürmüştü. Donup kalarak bir kara ayıyı vuramamasının ardından Peter, büyük çaptaki avlanma günlerinin, geyik ve kurt sürülerini katletmeye, kaplan ya da kobra öldürmeye olan isteğinin sona erdiğini anlamıştı. Seyahat sırasında, ihtiyar adamın avlanma yetilerini tamamen kaybettiğini görmüştü. Gregory, artık başkasının büyüklenmeci kendiliğini destekleyecek idealize edilmiş bir nesne olmaya devam edemezdi. Peter'ın tavşan avından önce bildiği bir şey olmasına

karşın, bunu son kez sınamak istemişti. Dr. Pine, Peter'm değindiği lidersiz dünyayı, kendini Gregory'nin psikolojik desteğinden yoksun bulmasıyla bağdaştırmıştı. O akşam hasta, bir rüya gördü: "Kral Arthur'un şampiyon şövalyesiydim. Kralın beni harika atımın üzerinde izlemesini istemiştim. Sonra şöyle bağıran birini gördüm: 'Kral öldü!'"

Bir gün sonraki psikanalitik seansına gelip kanepeye uzandığı anda Dr. Pine'a şunu söyledi: "Geçen akşam sizin teşhislerinizin kesinlikle doğru olduğunu söyleyen bir rüya gördüm." Kral Arthur rüyasını bildirip ideal nesne olarak Gregory'yi kaybetmesinden ve lidersiz –Gregory'siz– dünyanın kendisiyle bağlantısından bahsetmişti. Bunun sonucunda, artık büyük bir at üzerindeki şampiyon şövalye olarak kalmak istemiyordu. Bazı iş arkadaşlarının nükleer silahsızlanmayı doğrulamak adına Rusya'ya gittiğini ve yakında kıtalararası roket hangarlarının tahıl ambarlarına dönüşeceğine dair şakalar yaptıklarını söylüyordu. Silah işini bırakmak için bir loto kazanmayı arzuladığını itiraf etti. Gelişmiş telekomünikasyon ya da elektrikli araba gibi yeni, saldırgan olmayan girişimlerde bulunmayı diliyordu. Maddiyatının gerçeklerini paylaştı. Şirkette maddi sebeplerden ötürü kalmak zorundaydı.

Gregory'yi daha yaşlı ve zayıf bir üvey baba olarak görmesine rağmen, kendisini üç adet Bronz Yıldız Madalyası almış bir savaş kahramanı ve Amerikan silah endüstrisinde önemli bir insan haline getirdiği için ona minnet duymaya devam ediyordu. Gregory'den aldığı desteğe rağmen, çocukluğundaki başkasına bağımlı, başarısız, sevgi arayan (libidinal nesneler) kısmı ile saldırgan/kahraman kısmını bütünleştiremediğini kolayca kabullenebiliyordu. Şimdi, Gregory ile ilişkisini daha ileri safhada incelemek

istiyordu. Böylece bunun, içsel bütünlüğünü korumasına yardımcı olup olamayacağını görecekti.

Dr. Pine'ı, Gregory'nin mor kırlangıç evi konusunu bir kez daha gündeme getirmesi için teşvik ettim. Bu gerçekleştiğinde Peter, Gregory için küçük bir kuşa benzediğini anlamıştı. Gregory için travmatize olmuş benlik imgesini aktarabileceği bir hazneydi; bir esir kampında ölmeyecek, özgürlüğe uçacak ve muktedir olacaktı. Peter, kendisi tarafından sağlanan saldırgan avcı modelini izledikçe, üvey babasının kendini bir daha asla esir kampına (ya da onun imge ve hatıralarına) dönmeyeceği konusunda güvende hissettiğinin farkına varıyordu. Bunun yerine, kronik travma sonrası semptomlardan mustarip olmadan "normal" bir hayat sürecekti. Kendisinin ve Gregory'nin travmatize olmuş benlik imgelerini içinde barındıran ve bununla başa çıkmak için bir "çözüm" arayan Peter, alışılmışın dışında sadistçe avlanma alışkanlığı ve tahnitçilik meşgalesi gibi davranış yöntemleri geliştirdiğini, bu "çözümü" sürdürebilmek için de yetişkin Peter'ın bedel ödediğini fark etti. Üzüntüyü tecrübe edebilme yetisinin etkisiyle, ödediği en büyük bedelin kendi kendisine engel olarak Patsy ve üç çocuğuyla keyifli vakit geçirmemesinin, iyi bir eş, baba ve aile adamı olmamasının olduğunu dile getirdi.

Patsy'ye çiçekleriyle ve ekinleriyle ilgilenmesi konusunda yardımcı olmaktan keyif aldığını gördüğünde şaşırmıştı. Geçmişte böyle davranışları "hanım evladı" olmak şeklinde değerlendirirdi. Şimdiyse bir erkeğin çiçeklerin güzelliğinden ve gözlerinin önünde bir hayatın gelişmesinden keyif alabileceğini anladığını söyledi. Ekinler saksılarında büyüyor ve yaprak açıyordu. İkizlere de okuldaki durumlarını ve erkek arkadaşlarını soruyordu. Lakin bunu yaparken kendini "acemi" hissettiğini de Dr. Pine'a

iletmişti. Kimi zaman, içindeki değişiklikleri büyüklenmeci tavırlarla göstermeye çalışıyordu; ganimet salonunu neredeyse bir gecede Patsy'ye yönelik bir hediyeye dönüştürmesi gibi. Artık "bir numara" ya da "aç" bir insana dönmeyi arzulamıyordu. Avcı yerine, büyük kızı gibi "çevreci" olarak adlandırılmayı tercih eder olmuştu. İçki problemi ve bulimia rahatsızlığı da kalmamıştı. Ama içini rahat ettirmek ve değişmiş bir adam olarak kendini "acemi" hissetmemek için daha çok çaba sarf etmesi gerektiğini biliyordu.

Dr. Pine'm, kendisinin içindeki değişiklikleri fark etmesini istediğinde de "acemi" gözükmüştü. Dr. Pine'a, bir ilkokul çocuğuna yüksek not verir gibi yapmamasını ya da Peter'ı gelişmek adına olan çabalarından dolayı övmemesini söyledim. Bu tip bir yaklaşım, Peter'ı utandırıp iş ve ev hayatında yeni davranışlar takınmak adına yapacağı denemelerden alıkoyardı. Eğer Dr. Pine, Peter'm cesaretini kaybettiğini hissedecek olursa, analist, "Acelemiz nedir?" ya da "Görelim bakalım nasıl gelişecek?" gibi basit yorumlar yapmalıydı. Dr. Pine bu yöntemi izlediğinde, Peter avcılık uğraşının bir başka anlamını sundu. Avcılığın sadece saldırganlığını boşaltmasını mümkün kılmadığını, üstüne, bir bakıma "doğayla iletişim" konusunda ona zevk verdiğini söyledi. Bunun üzerine Dr. Pine bir yorum yaptı ve doğayı "iyi anne" diye tanımladı.

Peter'ın onu aynı zamanda "iyi bir anne" olarak gördüğünü hisseden Dr. Pine, duygusal olarak etkilendi. Kendini iyi hissetti ve arabasını buluşmak üzere benim ofisime sürmeden önce Peter ile olan son seansının notlarına göz atmasının onu gözyaşlarına boğduğunu itiraf etti. Bir kere daha bana bebekken annesini kaybettiğini anlatmıştı. Fakat şimdi küçük bir bebekken bir annesi olmamasına

rağmen kendi içinde "iyi bir anne" imgesine sahipti. Bu kez Dr. Pine'ın bir başka "parapraksisi" yoktu. Gözetim saatini, benim eski akıl hocamın kanepesindeyken çocukluk kayıplarının yasını nasıl tuttuğu ve nasıl daha katı bir kişiliği olduğunu anlatmakla geçirdi. Peter'ın işleyen egosunun kendisiyle büyük bir uyum içinde olduğunu ve hastasının şu anda kendisini gerçekten "yeni bir nesne, ne değersiz görülen ne de üstün biri" olarak gördüğünü söyledi. "Peter'ın benimle birlikteyken çok daha rahat olduğunu ve beni artık bir tehlike ya da üstün biri olarak algılamadığını fark ettim," diye de ekledi.

Peter avlanma hakkında konuşmak yerine, televizyonda seyrettiği futbol maçları hakkında yorumlarda bulunuyordu. Bir futbol takımı onun favori takımı olmuştu ve Peter bu takımın maçlarını izlemek için seyahat etmeye başlamıştı. Bir futbol maçında sergilenen ve hissedilen öfke, bir savaş alanında ya da yüzlerce geyiği keserken duyulan öfkeden oldukça farklıydı. Arkadaş olmaya çalıştığı birkaç kişiyle birlikte Peter, özel bir futbol oyunu üzerine iddiaya girdi ve ödülü akli dengesi yerinde olmayan çocuklar için bir ev olarak vermeyi planladı. Peter bunu istemişti, Dr. Pine ve ben onu muhtaç çocuklar için "iyi bir ebeveyn" olarak test etmeyi düşündük. Ancak bu süreç boyunca annesi küçük bir operasyon geçirdi. Annesini cesaretle arayamadığını fark ettiğinde, Peter utanmış gibi göründü fakat "iyi bir annenin" ne olduğunu bulmak için diğer yerleri ve diğer etkinlikleri araştırdığını belirtti. Peter'ın analistiyle daha çok uyum yakaladığında ve kendi içinde iyi bir anne imgesine sahip olduğunda, temel çocukluk travmasından vazgeçmek için daha hazır olacağını fark ettik.

Yas tutmak, soyut ya da somut, herhangi bir önemli kayıp ya da herhangi bir kayıp tehlikesi için bile gösterilen zaruri bir psikobiyolojik tepkidir. (1) Dr. Pine ile, Peter'ın eski travmalı benliğinden vazgeçmek üzere çalışırken kederlenmeye ihtiyaç duyduğu konusunda fikir alışverişinde bulunduk. Bu ona yeni ve içselleşmiş bir benliğe daha iyi tutunmasında yardım edebilirdi. Araştırmacılar, hastalarının ve bazen hastaları tedavinin son aşamasına girdiklerinde kendi ağlamalarının hikâyelerini anlatırlar. Bu gibi durumlarda, somut bir kayıp yaşanır; yani iki kişi bir diğerini daha yakından görmeyi kaybedecektir. İki kişi aslında ayrılacaktır. Fakat ağlamak aynı zamanda prestij, onur ve yatırım gibi kendi öz ve nesnel imgelerimiz gibi soyut kayıplarla yüz yüze kaldığımızda da gerçekleşir; tıpkı Peter'ın görkemli ve istekli bir öz için yaptığı yatırım vakasında olduğu gibi. Başarılı bir ağlama süreci, ağlayan bireyin tekrar tekrar kaybettiği ya da kaybedeceği kişiler ya da nesneleri gözleri önüne getirebilmesi ve psikolojik olarak artık vazgeçilen zihinsel nesne için kaygılanmamak yeteneğini kazanmak, diğer bir deyişle bu tür nesneleri "geleceksiz" yapmak anlamına gelir. (2)

Dr. Pine ve ben hastasının analitik çalışmasının bu aşamasında, tedavinin dördüncü yılının son kısmı boyunca, analist için akılda tutulması gereken en önemli noktanın Peter'ın ağlamak üzerine yaptığı çalışması olduğuna dikkat çektik. Peter'ın eski benliğini ve nesne imgelerini genel bir şekilde gözden geçirişi ve onları değiştirme çabaları, ağlama sürecinin bir parçası olarak düşünülebilirdi. Fakat ben bunu bir kaybın *özel* bir yanı ve Peter'ın ihtiyacı olan bir ağlama seansı olarak düşündüm. Peter için ilk ve karmaşık kaybı, yetişkin Gregory'nin Peter'm çocukluğundaki kendi travmatik benliğiyle birleştirdiği travmalı imgesi

olabilirdi. Şöyle açıklamama izin verin: Bir yetişkin olarak Peter, aynı zamanda Gregory tarafından da desteklenen kendi büyüklenmeci benliğine tutunmuştur; fakat bu kez, aç yanından ayrılmış ideal bir nesne olarak. Eğer büyüklenmeci kendiliğini gerçekten kaybederse, aynı zamanda kendi çocukluğundaki travmatik benliğini de gerçekten kaybetmediği sürece, Peter kendi istekliliğinin merhametine sığınabilirdi. Kendi çocukluğundaki travmatik benliği, yetişkin Gregory'nin travmatik benliğinin yaşadığı yerde olduğu için, Peter, Gregory'nin ondaki imgesini iç dünyasından çıkarma ve onu asıl sahibi Gregory'ye geri verme ihtiyacı duyuyordu. Daha sonra, üstün bir nesnenin desteğine, "saldırgan zaferlere" sahip olmaya ya da mükemmel bir benlik elde etmeye gerçekten ihtiyaç duymayabilirdi. Bu onun kendi travmalı benliğini içselleştirdiği analitik yeni nesnenin yardımıyla değiştirmesine yardımcı olacaktı. Şimdi, Peter'ın bunu başarmak için yaptığı büyüleyici psikolojik girişimi ve gerçekten iyileşmek için değişen içyapısını dengede tutmasının hikâyesini anlatacağım.

Peter'ın, içinde yaşayan Gregory'nin içselleşmiş travmatik benliğini kaybetmek, onu Gregory'ye geri vermek ve bunu onu incitmeden yapmak için yaptığı "planı" öğrendiğimde şaşkına döndüm. Bu noktada, Dr. Pine'ın hastasına atabileceği adımlar hakkında asla bir öneri ya da tavsiye vermediğini eklemeliyim. Bu tür bir yaklaşım, analiz edilen bir yaşamı "yönetme" olabilirdi ama işe yaramazdı. Başkalarını analiz ederken meslektaşlarımı kontrol ettiğim sırada, başkalarının hayatlarının "yöneticilerine" dönüşmelerinden onları her zaman korumaya çalışırım. (3) Gerçek şu ki, psikanalitik enstitülerde, adaylara nasıl hastalarının hayatlarının "yöneticileri" olacaklarını öğreten dersler yoktur. Peter kendi "planını" önce oturup,

üzerinde düşünüp onu gerçekten tasarlayarak bulmadı. Aklına gelen ilk şey kanepedeyken psikanalitik çalışmasının bir kısmıydı. Bu başlangıçta, hiçbir kasıtlı düşünce olmadan iyileşmesinin bir parçası olarak gerçekleşti.

Bataan Ölüm Yürüyüşü'nün 50. Yıl Dönümü yaklaşıyordu ve Birleşmiş Milletler'in farklı bölgelerinde törenler yapılacaktı. Peter, haberleri takip ediyordu ve Birleşmiş Milletler Kongresi ile iletişime geçmek ve 50. Yıl Dönümü Kutlamaları'nın bir parçası olarak bazı Bataan Ölüm Yürüyüşü'nde hayatta kalanlar için farklı türlerde madalyalar elde etmek için çaba sarf eden bir grup insan olduğunu duydu. Kanepede uzanan Peter, kendisinin üç Bronz Yıldız Madalyası olduğu ve Gregory'nin hiç madalyası olmadığı hakkında konuşmaya başladı. Bu durumun adil olmadığı sonucuna vardı. Bununla birlikte, Gregory'nin Bataan Ölüm Yürüyüşü'nde ve Japon esir kamplarında hayatta kalmak için gösterdiği cesaret, Peter'm Vietnam'da yaşadığı cesur savaşında gösterdiği cesareti geçmeliydi. Aklındaki fikir şuydu: Eğer Gregory'ye bir Bronz Yıldız Madalyası verilirse, yaşlı adam travmatik benliğine tekrar sahip olmaya "zorlanacak" ve Peter da bu imge için artık bir depo olmaktan çıkacaktı. Peter, Gregory'nin yüksek mertebedeki politik ve askeri otoriteler tarafından halkın önünde onurlandırılacağı ve kendine olan güveninin de desteğini alacağı için, geçmişte onu rahatsız eden zihinsel imgeden kurtulabileceğini düşündü. Peter, diğer Bataan Ölüm Yürüyüşü'nde hayatta kalanlar için madalya toplayanların uğraşlarına katıldı ve üvey babası için Bronz Yıldız Madalyası konusunu desteklemeleri için kongre üyeleri ve senatörler ile olan temaslarını kullanmaya başladı. Dr. Pine ve ben, Peter'm bir bakıma Gregory'nin travmalı benliğini "gömmek" istediğini ve onun tam üstüne bir anıt

(Bronz Yıldız Madalya) dikmek istediğini düşündük. Peter, çocukluğundan beri onun bir parçası haline gelmiş bu imgeyi "geleceksiz" yapmaya gittikçe daha da hazır hissediyordu kendini.

Peter, üvey babasının ve diğerlerinin madalyalarının gerçekleşmesi için gerekli olan kongre onayı için birkaç ay beklemek zorunda kaldı. Yaşlı adam madalyayı almak için halkın önüne çıktığında, Peter ideal nesnesini, Gregory'yi tebrik edeceğini endişeli bir şekilde belirtti. Bu demek oluyordu ki, bu olaydan sonra psikolojik olarak konuşan Gregory, etrafta olmayacaktı ya da onun içinde olmayacaktı. Bu yüzden, Peter önceki travmalarının, çatışmalarının, isteklerinin ve endişelerinin daha fazlasını keşfetmek ve onları hatırlamaktan başka çaresi olmadığını ekledi. Peter, kanepede uzanırken kalbini daha detaylı anılarla ortaya koydu; bu sırada, kendisiyle birlikte taşıdığı ve şu anda "geleceksiz" yapmak istediği imgeleri gözden geçirerek çeşitli etkileri tecrübe ediyordu. Bu kez, aşağıda tarif ettiğim gibi, Dr. Pine ve ben, Peter'ın cinsel korkularını ve sonra da bu imgelerin ödipal yönleri ile kendisini ödipal mücadelelerden kurtarma girişimlerini duyduk.

Kongre onayını duyduktan sonraki ilk gece, bir rüya gördü:

"Rüyamda başka bir gezegende ve yalnız olduğumu biliyordum. Kırmızı bikinili kadını gördüğümde yiyecek arıyordum. Belki de bir uzay aracmdaydık. Sonra ilk gördüğüm kadın ikinci bir kadınla buluştu." Peter, bu rüyayı görürken korkmuş olabileceğini söyledi; çünkü uykusunda irkilmişti ve Patsy onu uyandırmak zorunda kalmıştı. Çocukluğunu ve o dönemki iki kadını hayal ettiğinin farkındaydı. O gün uyumadan önce, diğer bir gezegende insan yerleşimi için yapılan bir araştırma hakkında bir bilim-

kurgu filmi izlemişti. Çocukluğundaki yaşam koşullarının farklı bir dünyada olmak gibi olduğuna dikkat çekti. Peter, gerçeğe dönmek ve şu andaki dünyada olmayı istemişti. Çocukluğunda yaşadığı psikolojik hasarı genelleştirerek, insanların ozon tabakasında yarattıkları zarar ve bu tür bir zarar vermeden hayatta kalmak için hayali bir bulgu olan "yeni enerji" hakkında konuştu. Peter "doğayı", "iyi anneyi" korumak isterdi. Dr. Pine, Peter'a, içindeki Gregory imgesi olmadan ve aynı zamanda ona agresif olması için yönlendirmeler veren ve onu müdahil kadınlardan koruyan ideal Gregory'yi de kaybedeceğini söyledi. Peter'ın "yeni bir enerji," iyileşmek için yeni yollar aradığını da ekledi.

Bunu izleyen iki seansta, Peter önceki hayatını iki kadınla birlikte daha detaylı olarak hatırlayarak rüyalarıyla ilişik kurmayı sürdürdü. Hayatının ilk yıllarında büyükannesini "anne" diye çağırdığını öğrendik. Görünüşte Peter, Gregory onunla evlendikten sonra doğru kadını "anne" olarak çağırmıştı, kendine ait bir yatağı olmuştu ve büyükannesini geride bırakmışlardı. Askeri okulda okuduğu sıralarda büyükannesinin öldüğünü duyduğunda hissettiği rahatlamayı tekrar hatırladı.

Büyükannesinin onu taciz ettiğine dair bir anı yoktu. Fakat onunla bir yatağı paylaşmak oldukça travmatikti. Bazen uyanırdı ve "cadının" kolları ya da bacakları tam onun üzerinde olduğu halde uyuduğunu fark ederdi. Önceleri Peter büyükannesinin yüzündeki kıllara odaklanırdı. Şimdi genital kıllarını hatırlayabiliyor, onlara odaklanabiliyor ve genç bir adam olarak kadınlarla cinsel karşılaşmalara başlarken onun *dişli vajina* fantezileri hakkında konuşabiliyor. İlk cinsel ilişkisini yaşadığı garson kızı bir daha asla görmeyişinin bir nedeni de vajina korkusuydu. Şimdi farkındaydı ki daha gençliğindeki *dişli vajina* fantezileri ve

evliliğindeki bastırılmış cinsel duyguları yakın bir zamana kadar çocukluğunda büyükannesinin cinsel organına duyduğu korkuya bağlayabilirdi. Bu durumu anlaması Peter'a rahatlama hissi verdi.

Bazı Bataan Ölüm Yürüyüşü'nde hayatta kalanlar için Bronz Yıldız Madalyası'nın kongre izninden kısa bir süre sonra Peter, Gregory ve annesinin yıllardır yaşadıkları büyük evlerini satılığa çıkardıklarını öğrendi; ki bu sayede Güney Carolina sahilindeki bir tatil bölgesine yerleşebileceklerdi. Peter, üvey babası bir madalya alacağını öğrendiğinde, bu durumun onun üzerinde büyük bir psikolojik etki yarattığını düşündü. Öyle ki bu etki Gregory'nin yaşam şeklini, mor kırlangıç evi takıntısını ve denizaltındaki Aziz Yusuf heykeli ile annesiyle birlikte Güney Carolina'ya taşınma hayalini değiştirebilirdi. Üvey babası Peter'ı çağırdı ve taşındığında "aletlerinden" bazılarını almayı planlamadığını ve onları Peter'a vermeyi teklif etti. Gregory'nin teklifi, bir sonraki gün için, o akşam Peter'ın bir rüya görmesine sebep oldu: "Gregory'yle birlikteydim ve idari sorunlar üzerine ciddi bir anlaşmazlık yaşıyorduk."

Peter, rüyasındaki idari sorunların ya da anlaşmazlığın detaylarını hatırlayamadı. Küçükken anne ve büyükannesinin onun önünde Peter'm gerçek babasını nasıl aşağıladıklarını hatırladı. Küçük Peter, diğer çocukların babaları olduğunu ama kendisinin bir babaya sahip olmadığını biliyordu. Gregory onlara taşındıktan sonra, bir gün mahalledeki diğer çocukların önünde gururla Gregory'yi işaret etti ve "Bakın! Benim de bir babam var," dedi. Gregory'ye o kadar çok ihtiyacı vardı ki, annesini ondan alan ya da annesinin ondan çok ilgi gösterdiği Gregory hakkındaki duygularını kabul etmedi. Annesi onun için çok bir şey yapmazdı; çünkü o çalışmak zorundaydı ve bu sebeple de

oğlunun temel bakımı için çok şey yapamıyordu. Peter'm annesi kendi annesine, "cadıya", küçük Peter üzerinde söz sahibi olmasına ve Gregory'nin bir "kurtarıcı" olmasına izin verdi. Peter, Dr. Pine'a, ona gelmesi ve "aletlerini" almasını söylediğinde kendisini ne kadar kötü hissettiğini anlattı. "Alet" kelimesi ona "oyuncak bir tabancayı" hatırlatıyordu ve bu "aletle" ilgili bir olay anlattı.

Evliliklerini izleyen günlerde, Gregory, Peter'a oyuncak bir tabanca verdikten sonra annesi ve Gregory bir çeşit balayı yolculuğu için şehirden ayrıldılar. Balayları boyunca çift bir şekilde küçük Peter'ın büyükannesiyle birlikte dinlediği bir radyo programına çıktılar. Kanepede uzanırken, artık bir yetişkin olan Peter, Gregory'ye annesini ondan aldığı ve ona verdiği tabancayı alarak rüşvet almış gibi hissetmesine neden olduğu için nasıl sinirlendiğini hatırladı. Radyo programında eğlenen çifti duyduğunda, annesini ondan alan Gregory'ye duyduğu öfkesi arttı ve annesine de oğlundan çok Gregory'yi sevdiği için kızdı. Bu yüzden ertesi gün oyuncak tabancayı parçalara ayırdı. Çift geri döndüğünde cezalandırılacağını düşünerek korktu. Şimdi canlı bir şekilde olanları hatırlıyordu. Gregory, annesine oyuncak tabancayı kırdığı için küçük Peter'a ne yapılması gerektiğini sormuştu ve annesi de, "O şimdi senin oğlun. Ne istersen yap!" demişti. Üvey babasının onu cezalandırmamasına şaşırmıştı. Fakat, aynı zamanda üvey babasından korktuğunu da biliyordu.

Bu anıyı hatırlayan Peter; annesi, Gregory ve kendisi arasındaki üçlü ilişkiye dair daha fazla söz söylemeye başladı. Haftalardır kendisiyle üvey babasını kıyaslıyordu. Örneğin, Peter kendi silahlarını Gregory'ninkilerle karşılaştırıyordu. Onun silahları daha iyiydi. Peter, Dr. Pine'a, Gregory'nin hiçbir zaman yetenekli bir avcı olmadığını

fakat ava Peter'le birlikte çıktığını çünkü bunun çocuğun kendine olan güvenini artıracağını düşündüğünü anlattı. Gregory onu arayıp "aletlerini" ona bırakacağını söylediğinde, içindeki "kötü" his Gregory'nin Peter'm yaşlı adamdan bir "alet" ödünç alma ihtiyacında olduğunu düşündüğünü ima ettiği anlamına gelen bir düşünceyle ilgiliydi. Şimdi Gregory ve annesi bir başka geziye çıkıyorlardı ve üvey babası işe yaramaz bir oyuncakla ona yine rüşvet verecekti! Dr. Pine: "Gregory'ye senin de bir penisin olduğunu ve onunkine ihtiyacın olmadığını söylemek istersin," diye cevapladı. Peter kahkaha atmaya başladı ve rahatladı. Gregory'ye annesini ondan aldığı ve annesinin "bir numaralı" adamı olduğu için öfkeli duygular beslemesine rağmen, Peter için Gregory'nin hâlâ iyi yönleri vardı. Fakat ödipal konular kanepede aklına gelmeye devam etti. Peter, yetişkinlik hayatının çoğu döneminde büyüklenmeci bir benliğe tutunmak için bu tarz konuları nasıl kullandığını anlamaya başladı.

Peter, uçak okulunun "baş silahı" olarak seçilmesine rağmen bu durumu kabul etmeye başladı. Vietnam'da olduğu zamanların da dahil olduğu hayalinde uçuşan fobilerle karşılaşıyordu. Peter, "Üzerindeki kümülüs bulutları, altındaki deniz kadar tehlikelidir," diye belirtti ve bu kanepede günlerce süren bir Daedalus ve Ikarus meselesini tartışmalarına sebep oldu. Bu kitabı kaleme alırken Peter'm mı, yoksa Dr. Pine'm mı Yunan Mitolojisi'nden bahsettiğini hatırlamadım. Fakat Peter'ın Gregory ve kendisi arasındaki ödipal konuları anlamasını sağlayan Daedalus ve Ikarus hikâyesi hakkındaki tartışmaları hatırladım.

Hikâye devam ederken, Daedalus kuş tüyleri arasından kendine ve oğlu Ikarus'a Crete'den uzaklara uçmaları ve Ada'dan kurtulmalarına yardım etmek için iki çift

kanat yaptı. Oğlunu çok yüksekten uçmaması konusunda uyardı; çünkü, güneş mumu eritirdi. Ikarus'a aynı zamanda çok alçaktan da uçmaması gerektiğini söyledi; çünkü denizden gelen köpük tüyleri ıslatırdı. Ikarus çok yüksekten uçmaya başladığında, mumlar erirken ve kanatları mahvolurken, denize düştü ve boğuldu.

Peter'ın yüksekten uçma korkusu ona Ikarus'un kanatlarının birbirine yapıştığı (hadım edildiği) kaderini hatırlattı. Görünürde, Gregory'den daha yüksekten uçabilir, Gregory'den daha agresif olabilirdi; fakat, uçma fobisini Gregory'den de ve şu ana kadar Dr. Pine'dan da saklamak zorundaydı. Aynı zamanda alçaktan uçmaktan da en az suya, dünyaya, annesine ve büyükannesine dalıp gitmek kadar korkuyordu. Peter, Dr. Pine ile mor kırlangıç evlerinin özgürlüğü için yapılan bir yavru kuş uçuşu hakkındaki konuşmalarından bahsetti. Şimdi anlıyordu ki küçük kuşlardan farklı olarak doğru özgürlüğü bulamamıştı. Onun özgürlüğü kısıtlanmıştı; içindeki Gregory tam olarak esir kamplarından kurtulamıyordu. Peter şimdilerde bu durumu ve aynı zamanda bir önceki görkemine ve öfkesine tutunmasını anladığını söyledi. Girdaba kapılma korkusu ile hadım edilme korkusu arasında sıkışıp kalmıştı; kendi görkemine tutunmuş ve hayali sürdürmek için tüm korkularının üstünde tuttuğu hayvanları öldürmeyi benimsemişti.

Kısa bir süre sonra Peter başka bir fobisi daha olduğunu itiraf etti. Köprülerin üzerinden gitme korkusu (yarı yolda tıkanıp kalma tehlikesi) vardı. Dr. Pine'dan hiçbir yardım almadan daha önce kendi Daedalus ve Ikarus mitini anladığı gibi aynı şekilde bu fobisinin de sebebini yorumladı. Bu fobilerin anlamlarını düşündüğü için onlardan kurtulmak isteğini yansıtan bir rüya gördü. "Meşguldüm ve is-

temediğim bir şeyler yapıyormuş hissine kapılmıştım. Bir köprü üstünde yarı yolda takılıp kalmıştım. Ve sonra, 'Canın cehenneme!' diye söylendim ve yol boyunca sürdüm arabamı."

Daha sonra havalandığı sırada çarpışmayla sonuçlanan oldukça bilindik bir Florida uçuşu olmuştu. Kazanın gerçekleşmesinden birkaç gün sonra aslında Peter iş için Florida'ya uçmuştu ve uçuş boyunca hiç endişe duymadığını söyledi. Dr. Pine bana Peter'ın çok daha iyi göründüğünü ve daha çok bir iç gözlem içinde olduğunu söyledi.

Tedavisindeki beşinci Noel yaklaşırken Peter; karısı, üç çocuğu, en büyük kızının erkek arkadaşı, annesi ve Gregory'yi, kutlama için bir çatı altında toplayacak düzenlemeler yaptı. Dr. Pine'a bu kutlamanın iyileşmesi için gerçekten özel bir kutlama olacağını söyledi. Hâlâ Gregory'ye saygı duyuyordu fakat onunla olan özel ilişkisine dair derin düşünceleri vardı. Analizi boyunca öğrendiklerini Gregory'yle paylaşmasına gerek olmadığını biliyordu. Artık annesi tarafından reddedilmiş hissetmiyordu kendisini ve annesinin yaşadığı zor zamanları düşünüp onu takdir ediyordu. Patsy'yi baskın olarak gördüğü bir dönem olmuştu ama şimdi onu çok takdir ediyordu; çünkü bunca yıl ona katlanmıştı. İkizlerinin günlük hayatlarını duyan ve onların hayatlarında takıntılı hedefleri olmadığını fark eden bir kâşif gibiydi. Aslında, kızlar hayatlarından memnundu. Büyük kızının bir veteriner olan erkek arkadaşıyla tanışacağı için heyecan duyuyordu. Patsy ona kızının ve bu genç adamın gelecekte evlenmek için ve mezuniyetten sonra birlikte çalışmak için konuşmaya başladıklarını anlattığından beri Peter, kendini test etmek ve bu adam hakkında nasıl hissedeceğini görmek istedi.

Peter ev kadar büyük bir Noel ağacı aldı. Evin dışına taşan birkaç dalı budamaya başladığında, sesli bir şekilde kahkaha atmaya başladı. İçindeki değişiklikleri bir kez daha, tıpkı özel ganimetlerini koyduğu odayı karısına verip çoğunu tahnitçilikle uğraştığını bildiği insanlara bağışladığı tüm ödüllerinden kurtulduğunda yaptığı gibi, büyük bir hareket ile ifade etmek istediğini fark etti. Pasty onu kahkaha atarken duydu ve dışarı çıkıp komik olan ne diye sordu. Peter, kullandığı testereyi düşürdü ve Patsy'ye biraz önce neyin farkına vardığını söyledi. "Sana iyi bir eş olduğumu ve ailemi sevdiğimi göstermek için, sevgimi koca bir ağaç alarak göstermeye ihtiyacım yok" diyerek eski görkemliliğinin nasıl kendini gösterdiğini açıkladı. Patsy ona, "Peter, bu son birkaç yılda ne kadar çok değiştin biliyor musun? Sen iyi bir adamsın," dedi. Sonra da ona sarılıp, "Seni seviyorum," diye fısıldadı. Kanepede bu olayı aktarırken, Peter gözyaşlarına hâkim olamadı.

Ona göre, o akşam çok iyi geçti. Peter, kendini tarif ettiği gibi, tıpkı mutlu bir çocuk gibiydi. Gregory'den sonra, annesi ve ikizler uyumaya gittiler, mutfakta hâlâ biraz temizlik yapan Patsy'ye katılmadan önce çiçeklerle ve bitkilerle çevrili koridorda duran büyük kızı ve veteriner genç ile yalnız kalmıştı. Genç adamın veteriner kliniğinde hayvanlarla olan işleriyle ilgileniyordu. Onu dinlerken farkına vardı ki bu genç adam ve kızı "hayvan severlerdi." Onlara artık hayvanları öldürmeyeceğini söylemek istedi fakat bu kararı kendine sakladı.

Ertesi gün, bir önceki akşam kızma söz verdiği gibi bir hayvan barınağına bağış yapmak için bir çek yazmaya başladı. Büyük bir miktar bağışlamak için içinde bir istek duydu. Sonra, tekrar gülmeye başladı ve onun durumunda "normal bir insan"ın yazacağı kadar bir çek yazdı.

Peter, kanepedeyken birden, "Tanrı, öldürdüğümüz hayvanlar için bizi rahatsız hissettirir. Bunlara göre yaşamaya çalışıyorum," dedi. Çok ciddiydi.

Ailesinin bir araya gelmesiyle ilgili detayları anlattıktan sonra Peter, Dr. Pine'a: "Hiç fobim kalmadı, artık sizden saklı hiçbir sırrım yok; hepsi bu kadar, iyiyim. Sanırım tedavimi bitirebiliriz," dedi. Dr. Pine, Peter'ın isteğini benimle paylaştı ve bu olaydan sonra Peter'a, şu anda çalışmamaları gerektiğini söyledi. Önemli olaylar olacaktı: Gregory, Gümüş Yıldız Madalya'smı alacak, o ve Peter'ın annesi Güney Carolina'ya taşınacaktı. Gregory'nin madalya töreni iki aydan biraz daha uzun bir süre sonra gerçekleşecekti. Hasta ve analist, Peter'ın analizinin dört ay sonra bitmesine karar verdiler.

BÖLÜM 8

"Bir Kez Daha Bakmak", "Kuşu Özgür Bırakmak" ve Psikanalitik Çalışmanın Sonu

Gregory ve annesinin evinin satıldığı ve çiftin hayatlarının geri kalanını Güney Carolina'nın bir tatil bölgesinde, denize bakan büyük bir apartman dairesinde geçirmeyi planladıkları haberleri Peter'ı hüzne boğdu ve ağırbaşlı bir şekilde kayıp çocukluğu üzerine yas tutmasına sebep oldu. Bu süreç, bir tür "ikinci bir bakışı" içeriyordu. Bu kavram, ikinci bakış, ilk kez 1968 yılında Samuel Novey tarafından tanımlandı. O zamanlarda, analiz edilen bir kişinin bir atakla birlikte psikolojik sürecin ifadesi genellikle "kötü" olarak ve neredeyse her zaman "rol yapmak" olarak düşünülürdü. Samuel Novey'in bu kavramı terapötik bir değere sahipti. Samuel Novey, Güney Maryland'de hafta sonunu geçirmek için Baltimore'daki evinden ayrılan ve kendini doğduğu ev olduğunu keşfettiği küçük bir evin önünde bulan genç bir adamın hikâyesini yazmıştı.

Bu deneyim, Novey'i "eski sahneleri tekrar ziyaret etmenin, ilk ve en kesin işlevinin, geçmişi tam olarak öğrenmek olduğuna" ikna etmişti. "Freud, bu tezi, çocukların oyunuyla kurduğu bir benzetme üzerinden geliştirmişti. Çocukların, başta pasif olarak deneyimledikleri durumlar üzerinde bir ustalık edinebilmek için, keyifli olmayan deneyimleri tekrarladıkları görüşünü ilerletti." (1).

Analizde olan bu genç adamı doğduğu yere taşıyan bu dürtüsel yolculuğu yazan Novey, hastasının korkutucu boyutta hatırladığı çevresel özellikleri (örneğin, yetişkin standartlarına göre aslında küçük olan bir kapı ya da bir kayayı) fark etmesini tasvir etti. Novey,"Gerçeklerin ve mekânların bu şekilde doğrulanmasını, tüm bunları hatırlamamak adına bir 'eyleme dökme' hareketi olarak değil, 'daha önceki kaçınmaları tersine çeviren bir eylemlilik olarak düşünmüştüm,'" diye ekledi. (2) "Warren Polan ve ben, Novey'in "ikinci bakış" kavramına benzeyen,"kutsal yolculuk" olarak adlandırdığımız bir olgu tanımladık." dedi. Kutsal yolculuğu, kuşaklar arası olanlar dahil içsel çatışmaları kavramak amacına seslenen, kişinin kendi tarihlerindeki önemli yerleri ziyaret etmesi olarak düşündük. (3)

Gregory ve annesinin evinin satıldığını öğrendikten sonra, Peter, ayrılmak için eşyalarını paketledikleri sırada onları ziyarete gitmek için yola çıktı. Oraya vardığında, Gregory'yi boyaları karıştırıp mor kırlangıç evini tekrar boyamak için hazırlanırken gördü. Peter, kuşların birkaç ay gelmeyeceklerine ve o zamana kadar Gregory'nin çoktan taşınmış olacağına şaşırdı. Fakat sonra Gregory'nin kuş evine verdiği bunca emek Peter'ı derinden etkiledi. Peter adeta "ikinci bakışı" yaşıyordu. Annesi ve üvey ba-

bası evin içinde odadan odaya koşturmakla ve büyük bahçe boyunca yürümekle meşgulken, Peter etrafa bakındı. Zihnen ve duygusal olarak bir çocukken ve gençken orada yaşarken bir şeye maruz kaldığını anlamıştı ve aslında bu bir inkârdı. Görünüşe bakılırsa tüm bunlar Gregory'nin travmatik anılarıydı. Koca evde Gregory'nin Bataan Ölüm Yürüyüşü ya da Japon esir kamplarında hayatta kalanlar olduğunu gösteren tek bir eşya yoktu. Gregory'yi travmatik geçmişine bağlayan ne bir kitap, ne bir fotoğraf ne de bir hatıra bulabildi. Tek bir istisna vardı ve o da bahçedeki "denizaltında" Bataan Ölüm Yürüyüşü ya da Japon esir kamplarında hayatta kalanlardan biri olan bir arkadaşı tarafından yapılmış Aziz Yusuf heykeliydi. Çok katlı mor kırlangıç evinin bitişiğinde duruyordu. Gregory'nin yıllardır kuş evine harcadığış aşırtıcı emek Peter'm analizi boyunca öğrendiklerini gerçekten takdir etmesini sağladı. Gregory için mor kırlangıç evi, içinde hiçbir ölümün gerçekleşmediği ve yavru kuşların özgürlük için oradan uçtuğu esir kampının sembolüydü. Peter bunu Gregory ile paylaşmayı düşündü ama bunun yaşlı adamı duygusal açıdan rahatsız edeceğini biliyordu; bu yüzden konuyu açmadı.

Peter, üzerinde isminin yazılı olduğu büyük bir kutu bulduğu tavan arasına girdi. Hayal meyal hatırladığı kadarıyla Peter askeri okula gittikten sonra annesi onun okul eşyalarını biriktirmiş ve onları bu kutunun içine koymuştu. Bu kutu yıllardır orada açılmadan duruyordu. Şimdi Peter onu açtı ve bulduğu ilk şeyler birkaç test kitabı, karikatür kitabı, sınıflara ayrılmış okul ödevleri, kalemler ve bir dizi resim oldu. Resimlere baktığında neredeyse her zaman tek başına olduğunu fark etti; çok nadiren diğer öğrenciler ve aileleriyleydi. Bu durum ona yalnız geçmişi

hakkında bilgi veriyordu. Kutudaki eşyaları dışarı çıkardı ve kitaplardan birinin arasından aniden bir gazete kupürü düştü. Bu resim, Bataan Ölüm Yürüyüşü'ndeki insanları gösteriyordu. Peter, Gregory'le birlikte gittikleri ilk avdan önce kafasını kurcalayan Gregory'nin savaş anılarını, analizi boyunca hatırladı ve Filipinler'deki Amerikan askerlerinin fotoğraflarını aradı. Bu gazete kupürünü saklamış olduğunu görmek onu derinden etkiledi ve bunu göstermek için duraksadı. Fakat onu asıl heyecandan titreten şey, kitabın sayfaları arasında saklanmış olan siyah beyaz bir resim daha bulmasıydı. Bu Peter'ın resmiydi, muhtemelen Gregory ve Libby'nin balaylarından bir gün önce çekilmişti. Peter, bu fotoğrafta elinde oyuncak bir tabanca tutuyordu.

Bu keşiften biraz sonra Gregory, Peter'ı aşağı kata çağırdı, gelmesini ve bıraktığı "aletlere" bakmasını istedi. Peter'a ne isterse alabileceğini söyledi; silahlarını da üvey oğluna vermeye hazırdı. Peter'ın aklına gelen ilk düşünce kendi silahlarının Gregory'ninkilerden daha iyi olduğuydu. Bu "aletleri" kibarca geri çevirmenin bir yolunu ararken kekeledi ve sonunda kibarca reddetti.

Akşam üstüne doğru annesi ve Gregory'le birlikte erken bir akşam yemeğine çıktı. Eve döndüklerinde Libby ortalıktan kayboldu ve sonra Peter'ın Vietnam'dan ona ve Gregory'ye yazdığı paket lastiğiyle bağlanmış bir tomar mektupla geri döndü. Tüm bu olanlardan sonra, annesinin onu sevdiği ve mektuplarını sakladığı duygusuna kapıldı. Mektupları okudu ve hiçbirinin ölüm ve orada tanık olduğu yıkımla ilgili insanları ilgilendiren şeyler olmadığını fark etti. Libby, ona iki tane de fotoğraf gösterdi. Peter ikisinde de çocuktu; resimlerden birinde annesiyle, ikincisinde büyükannesiyle birlikteydi. İlk resme bakan Peter, bir kez daha Libby'nin ne kadar güzel bir genç kadın olduğu-

nu doğruladı. İkinci resim, uyumadan önce büyükannesinin ona nasıl kurt hikâyeleri anlattığını ve kâbuslarının nasıl kurtlarla dolu olduğunu hatırlattı.

Peter, çiftin evinden ayrılırken bebek arabasını, Gregory'nin çerçeveli lise diplomasını, mektupları ve annesinin ona biraz önce verdiği iki resmi yanına aldı. Büyükannesinin resmini almayı reddedemedi: Her durumda evden aldığı anılar arasında, çocukluğunda çevredeki bütün insanları hatırlatabilsin diye onu da aldı. Ertesi gün, Dr. Pine'ın kanepesinde Peter "problemlerinin" çözümünün tamamlandığını ve eski alışkanlıklarına geri dönmeyi planlamadığını söyledi.

Bu ve bundan sonraki seanslar boyunca Peter üzgün görünüyordu. Dr. Pine'm, onun depresyonda değil sadece üzgün olduğunu bilmesini istiyordu. Kanada'da büyük bir av partisine misafir olarak katılmak istediğini söyledi. Başka bir şirket ile bir milyon dolarlık ortaklık teklifi için yapılan görüşmelerde çok önemli bir rol oynadığı bir zamanda olmasına rağmen işinden de izin almıştı. Geçmişte bir avı öldürme şansını yakaladığında ve her şeye gücü yetiyormuş gibi bir hisse kapılmışken öldürdüğü tüm hayvanların başlarını toplayabilecek olmasına rağmen av partisine katılmayı reddetmişti. "Yapacak çok işim var," dedi analistine. "Ayrıca, seanslarımızı kaçırmak istemiyorum." Daha önceleri üstün gördüğü üvey babasının yer değiştirdiğine dair içindekileri anlatmayı sürdürdü. "Sen farklısın, ben farklıyım. Beni hiçbir şey yapmaya zorlayamazsın. Benim için doğru olanı buldum," diye ekledi ve sonra, "Bu oda tıpkı bir kırlangıç evi gibi. Yakında uçmaya hazır olacağımı biliyorum. Ikarus'unki gibi bir kaderim olmayacak benim; gerçekten özgürlüğe doğru uçacağım ve içsel huzuru bulacağım," dedi. Dr. Pine'ı bırakacağı için üzgün

olacağını biliyordu. "Şimdiden üzgünüm," diye mırıldandı. Gözetim saati boyunca Dr. Pine bana gönül rahatlığıyla Peter'm iyi olduğunu söyledi.

Kısa bir süre sonra, iki şirket arasındaki birleşme başarılı bir şekilde gerçekleşti. Yasal ve mali faktörler bu teklifi gizli tutmayı gerekli kıldı ve Peter analistine bu işin ne kadarını anlattığının farkına vardı; böyle karar vermişti çünkü ona ve birlikte yaptıkları çalışmaya büyük bir güven duyuyordu. Birleşmiş Milletler'deki başkanlık şirketi o zaman da büyük bir sallantı içindeydi ve Peter'm çoğu politik arkadaşları iç politika ile meşguldüler. Peter, dünya silah pazarını ele geçiren ve ölüm ile yıkımı sürdüren Amerikan savunma sanayii içine giren Fransızları görmüştü. Bildiği en iyi işin silahlarla ilgili olduğunu bilmesine rağmen, Peter artık onu her şeye gücünün yetmesini sağlayan bir rahatlık olarak görmüyordu. Peter ortaklıktan sonra elektronik iletişim endüstrisiyle uğraşmayı denediğini söyledi.

Peter, üvey babasının Bronz Yıldız Madalya'yı aldığı tören için oldukça heyecanlıydı. Bataan Ölüm Yürüyüşü'nden kurtulan diğer kişiler ödüllerini almışlardı ve Peter törende çok önemli politik isimlerin yanında oturmuştu. Kanepede uzanıp olayı aktarırken duygu doluydu fakat hiç kendine pay çıkarmıyordu ya da kendini övmüyordu. Psikanalitik seansından sonraki gece Peter bir rüya gördü: "Bir geyik sürüsü gördüm. Birini bile öldürmedim." Rüyasını anlatırken yüzünde büyük bir gülümseme belirdi. Dr. Pine'nın konuşmasına ya da yorum yapmasına gerek kalmamıştı.

Madalyasını aldıktan yaklaşık on gün sonra Gregory ve eşi Güney Carolina'ya taşındılar. Sonra Peter, bu kez Patsy'le birlikte, onları son kez eski evlerinde ziyaret etti. Her şey

yolunda gitti. Kanepedeki seansı boyunca Peter sadece çocukluğunu değil, aynı zamanda Dr. Pine'la olan tedavisini de gözden geçirdi. İlk yıllarını hatırlarken Dr. Pine'a karşı tavrını ve eski büyüklenmeci alışkanlıklarını "saçma" buldu. Dr. Pine ve ben Peter'ın tedavisinin son aşamasının gerçekleşmesinden dolayı memnuniyet duyuyorduk.

Güney Carolina'daki apartmanlarına yerleştikten dört gün sonra annesi Peter'ı aradı. Gregory'nin panik ataklar geçirdiğini ve kâbuslar yüzünden uyuyamadığını anlattı. Tamamen farklı bir adama dönüşmüştü, şaşkın ve korkmuş görünüyordu. Libby, ne yapacağını bilemiyordu. Peter yardım edecek miydi? Peter hemen Güney Carolina'ya uçtu ve Gregory'nin perişan halini kendi gözleriyle gördü. Peter doğrudan sorduğunda, Gregory kâbuslarında Bataan Ölüm Yürüyüşü'nden ve esir kamplarından bazı anları tekrar yaşadığını kabul etti. Peter, Gregory'yi ziyaret ettikten sonraki ilk seansına geldiğinde, kanepede oldukça sakin ve derin bir psikolojik sezgi ile, Gregory'nin fark edilip ona çektiği acılar için madalya verilmesine rağmen, Gregory'nin savaş yılları travmasının oluşturduğu benlik saygısını üvey babasına geri verme "planının" nasıl işe yaramadığını anlattı. Gerçeği söylemek gerekirse, ne Dr. Pine ne de ben bu gelişmeyi bekliyorduk. İkimiz de şaşırmıştık. Dr. Pine, Peter'm Gregory'ye ne olduğunu anlaması çabasına katılıyordu. Peter, Gregory'nin travmalı benliğine geri dönüşünde kendini suçlu hissediyordu. Eğer bir şeyler yapamazsa, Gregory'nin öleceğini, Peter'ın bir "katil" olacağını ve bu suçla yaşamaya mahkûm olacağını söyledi. Diğer yandan, eğer Gregory'ye verdiği şeyi geri alabilirse, yine başına kötü bir şey gelecekti ve asla psikolojik olarak gerçekten sağlıklı olmayacaktı.

Yeni bir "plan" yapmak zorundaydı. Gregory'nin mor kırlangıç evini kullanmasının Gregory'nin yıllarca süren başarılı hayatını Filipinler'den uzakta tutmasında asıl psikolojik aleti olduğunu biliyordu ve küçük Peter'ı aynı amaç için bir depo olarak kullanmasının yanı sıra onu "dışarıda" kontrol edebilmişti. Peter'ı kaybetmenin yanı sıra, Gregory bir de hiçbir ölümün gerçekleşmediği evini de kaybetmişti. Peter, Gregory'yi aradı ve eski evlerine geri dönmek isteyip istemediğini sordu. Gregory "evet" dedi ve büyük bir rahatlama hissetmiş gibi göründü.

Peter, arabasını çocukluk kasabasına doğru sürdü ve evin o anki yeni sahibiyle tanıştı. Bu adam, soğuk kış günlerinde Kuzey'deki bir tıp okulunda öğretmenlik yapan yeni emekli bir doktordu. Eşi ve üç çocuğuyla birlikte yaşıyordu ve oğullarının yanında olmak için bu evi almışlardı. Oğlu da ailesinin şimdilerde satın aldığı bu eve çok da uzak olmayan bir yerde görev yapan bir doktordu. Peter, üvey babası için bu evi geri satın almak istediğini söyledi. Ayrıntılara girmeden, bu yerin ailesi için manevi olarak ne kadar önemli olduğunu ve Güney Carolina'da mutlu olmadıklarını anlatmaya çalıştı. Peter, emekli doktorun ev için ödediği fiyatın iki mislini teklif etmesine rağmen, yeni sahibi evi satmayacaktı.

Evin yeni sahipleri Yahudi idi, bu yüzden Aziz Yusuf heykeli çoktan kaldırılmış ve elden çıkarılmıştı; fakat, mor kırlangıç evine henüz dokunulmamıştı. Evin yeni sahibi, bahçelerinde kuşların yuva yapmasını istemiyordu ve Peter onu mülkiyetinden dışarı çıkarırken itiraz etmedi. Peter, aynı cadde üzerinde, Gregory ve annesinin eski evlerinin neredeyse bitişiğinde, büyük bahçeli başka bir evin sahibi ile konuştu. Bu evi satın aldı ve kuş evini de eski yerinden yeni evin bahçesine taşıdı. Kuş evi sağlam bir şekil-

de tekrar kurulur kurulmaz, Gregory ve Libby bu yeni eve döndüler. Gregory, tekrar kuş evini boyamak ve her "dairenin" üzerine numaralar koymak için derhal işe koyuldu. Kısa bir süre sonra Gregory'nin panik atakları ve kâbusları kayboldu. Peter'ın yardımıyla, Güney Carolina'daki daire hiçbir mali kayıp yaşanmadan tekrar satıldı.

Yukarıda gerçekleşen beklenmedik olaylar, Peter'm psikanalitik çalışmasının son gününden hemen önce olmuştu. Dr. Pine, Peter'a olanları biraz daha incelemek için bitiriş tarihini değiştirmeleri gerekip gerekmediğini sordu. Peter bunu düşündü ve bitiş gününün değişınemesi gerektiğini söyledi. Tüm bu olanlardan sonra, beklenmedik olaylara rağmen, Peter içsel olarak metin, kendi yeteneklerinden sorumlu ve duygusal olarak sağlıklı hissediyordu. Dr. Pine, Peter'ın kararma saygı duydu. Analizinin son haftaları boyunca Peter, Patsy'yle uzun konuşmalar yaptı ve ona annesi ve Gregory'nin neden geri dönmek zorunda olduklarını ve neden kuş evini tekrar kurmalarının çok önemli olduğunu açıkladı. Eşinin desteğini ve takdirini topladı. Bu durumu çocuklarına da açıkladılar.

Peter'ın vakasında başka bir "drama" daha şahit olmayı beklemiyordum; fakat beklenmedik bir olay daha oldu. Peter'm son seansı pazartesi günü gerçekleşecekti. Bir gün önce Peter, evinde saksı bitkileri ve çiçeklerle dolu büyük holde oturup pazar gazetesini okuyordu. Dr. Pine'a kendini çok iyi ve rahat hissettiğini aktardı. Şömineden gelen bir gürültü duydu. Yanan ateş yoktu, bu yüzden sesin nerden geldiğine bakmaya gitti. Bir kuşun bacadan aşağı uçtuğunu ve köşeye sıkıştığını gördü; ne tekrar uçabiliyor ne de şöminenin içine aşağı inebiliyordu. Peter, kuşun şömineye girebilmesi için gerekli açıklığı sağlayacak baca deliğini açtı ve sonra kuş evin içine uçtu. Bu durum Peter'ı büyüledi. Dindar bir adam değildi ama bir şekilde analizinin son

aşamasından önce son bir "teste" tabi tutulduğunu düşündü. Bir kuş (kendisi) gerçekten özgürlüğe uçabilir miydi? Peter, başka bir canlının ölümüne ya da onun hayatını kurtarmaya izin verecek miydi? Dr. Pine'la olan son seansı boyunca espriyle, kahkahayla ve şaşkınlık içinde çatıya nasıl tırmandığını, kuşun şömineye uçması ve kurtulabilmesi için uzun bir sopayı nasıl kullandığı anlattı. Bahçe hortumu işe yaramadığında, onu çatıya sürüklemiş ve suyu kibarca bacanın içine fışkırtmıştı. Bu, kuşu şömineden koridora uçmaya zorlamıştı. Peter, aşağı inmiş ve büyük bir pencereyi açmıştı. Kuş uçmuş ve Peter çok mutlu olmuştu.

Bu hikâyeyi anlattıktan sonra Peter kanepeden indi ve Dr. Pine'ın önünde oturdu, kısa bir süre gülümsedi. Sonra ayağa kalktı, Dr. Pine'm elini sıkıca sıkıp, "Ben şimdi özgür bir adamım. Teşekkür ederim," dedi ve ofisi terk etti. Dr. Pine da Peter'ın vakasındaki son "dramı" tarif etmeyi bitirdikten sonra sandalyesinden kalktı, elimi sıkı bir şekilde sıkıp, "Teşekkür ederim," dedi ve ofisimden çıktı.

Çalışmamız bittikten yaklaşık bir yıl sonra Dr. Pine'dan, Peter'ı tedavi ederken onun yanında olduğum için bana teşekkür eden bir not aldım. Dr. Pine'm benim önceki danışmanım ile olan kendi tedavisi bitmişti ve bu kendisine daha rahat bir gelecek planlaması için en az benimle olan çalışması kadar yardımcı olmuştu. Bir kez daha, psikiyatrik çalışmasını kapattığı ve bu kez iyi olduğu konusunda beni bilgilendirdi. Başka bir yere yerleşmek için Virginia'dan taşındığı için bana veda etti ve ondan bir daha hiç haber alamadım. Daha önceleri bu kitapta tarif edilen en beklenmedik durumlar altında, Dr. Pine ve ben Peter'a çok daha rahat bir hayat kurması için de yardım ettik. Peter da bunun karşılığında psikanalitik literatüre travmalar ve sonuçlarının kuşaklararası aktarımının eşsiz bir örneğini sunmuş oldu. (4)

Notlar

Kitap Hakkında

(1) Bu mizahi şiir, II. Dünya Savaşı'nda savaş muhabiri olarak görev yapan Frank West Hewlett tarafından yazıldı. Filipinler'deki savaşın başlangıcında, Manila'daki Basın Birliği için çalışıyordu.

(2) Örnek verecek olursak, bkz. Hartendorp, 1967; Dyess, 2002; Knox, 2002; Boyt & Burch, 2004. Ayrıca bkz. *Filipinler'de Japonlar tarafından hapsedilen Amerikalı Savaş Mahkûmları Hakkında, Askeri İnzibat Tarafından 19 Kasım 1945'te Hazırlanan Rapor.*

(3) İyi bilinen "yedek çocuk" olgusu yığmayı resmeder (Cain & Cain, 1964; Legg & Sherick, 1976; Poznanski, 1972; Ainslie & Solyom, 1986). Bir çocuk ölür; hemen sonra anne tekrar hamile kalır ve ikinci çocuk dünyaya gelir. Anne ölen çocuğunun –onunla olan duygusal ilişkisini de içeren– görüntüsünü ikinci çocuğunun gelişen karakterine "bırakır." Şimdi, ikinci çocuk kendisine bırakılmış kişiliği devam ettirmekle görevlidir. Çocuk için bu göreve tepki vermenin farklı yolları vardır (Volkan & Ast, 1997).
Bence Judith Kestenberg'e (1982) ait olan "kuşaklararası aktarım", sarsıntıya uğramış imgelerin yığılmasını ifade eder. Ayrıca bu, "yansıtmalı özdeşim" olarak da adlandırılan, bireysel psikolojide iyi bilinen bir olgu ile ilgilidir. Yığma çocukluk dönemi boyunca meydana geldiğinde ve bırakılan görüntüler çocuğun gelişen kendilik tasarımına yerleştiğinde çocuk büyürken onun davranış örgüsüne etki edecek bir "psikolojik DNA" olarak çalışır.

(4) Volkan, 2010.

(5) 1993'te Almanca olarak Peter vakasının uzun bir özetini sundum (Volkan & Ast, 1994). Peter vakasına kısa referanslar diğer yazılarımda da bulunabilir. Örneğin bkz. Volkan, 2006, 2010.

(6) Fromm, 2011.

(7) Travmanın kuşaklararası aktarımını anlamak, Yahudi soykırımından kurtulan ikinci ve üçüncü kuşaklar ve III. Reich (Üçüncü İmparatorluk) altında doğrudan sarsıntıya uğramış kişiler üzerine yapılan çalışmalara çok şey borçludur. Bu konuda önemli çalışmalara ait birçok referans Kogan, 1995; Kestenberg & Brenner, 1996; Laub & Podell, 1997; Brenner, 2001, 2004; Volkan, Ast, & Greer, 2002 kaynaklarında bulunabilir.

(8) Rangell, 1980.

(9) Weigert, 1967.

(10) Kohut, 1966, 1971, 1977.
(11) Jacobson, 1964.

(12) Kernberg, 1975, 1976, 1980.

(13) Sherman, 2010.

(14) Rangell, 2002.

(15) Bildiğim kadarıyla sadece Arnold Cooper önde gelen psikanalistlerin sözde "yeni" okulları ve aynı zamanda eleştirmenleri tarafından belirtilen izlenimleri yansıtan görüşlerine ait güvenilir sunumlar toplamada ve yayımlamada ciddi bir çaba sarf etti (Cooper, 2006). Ayrıca bkz. Rangell, 2007 ve Boesky, 2008.

(16) Volkan, 1976, 1984, 1987, 2010; Volkan & Fowler, 2009.

(17) Christopher Bollas ve David Sundelson (1995) psikanalitik durum raporlarını sunarken gizlilikle ilgili önemli konuları ele aldılar. Gizliliği olmayan psikoterapinin imkânsız olduğunu ifade ettiler. Buna karşılık, detaylı durum raporlarını ve özellikle başlangıcından bitimine kadar psikanalitik süreçleri sunmadan, öğretim için çok önemli bir araç olan psikanalistlerin nasıl çalıştığını anlatmanın en etkili yolunu kaybederiz. Elbette her adımın, gözlem altında psikodinamik verileri değiştirmeden hastalarımızın kişiliklerini korumaya yönelik atılması gereklidir.

BÖLÜM 1

(1) Volkan, 1979; Volkan & Ast, 1994. Cam fanus nakli narsisistik kişilik örgütlenmesine sahip olan bireylerin çözümlenmesinde Arnold Modell'ın (1975) "koza evresi" ile benzerdir. Marie Rudden (2011) kendisini savunarak görkemli, tutkulu ve saldırgan hayallerle eğlendiği "özel içsel alan" ya da "koza evresi"ne geri çeken bir hasta olarak tanımladı (s. 359). Ayrıca psikanalitik literatürü bu gibi saklanılacak yerlerde inceledi. Farklı psikolojik yaradılışa sahip bireylerin böyle yerlere sürüklendiği ve kendilerini diğerlerinden gizlediği açıktır (ayrıca bkz. Ogden, 2010). Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip olan bir kişi bir krallıkta ya da cam fanus altında bir imparatorlukta yalnız yaşamayla ilgili olan fantezisini, düşüncesini ve davranışını gizleyemez.

(2) Stone (1989, 2009) meşhur cinayet vakalarıyla ilgili Amerikan ve İngiliz literatürünü taradı ve herhangi birinin onlardaki narsisistik unsuru fark edebileceğini önerdi. Açık bir şekilde genel olarak narsisizmi narsisistik kişilik yapılanmasından ayırmadı. Tahmin edildiği gibi, Stone'nun kitabındaki biyografik açıklamalar sınırlıdır. En pervasız seri katillerden biri olan Ted Bundy ile yapılan röportajları dikkatlice izledim ve hayatı ile faaliyetleri hakkında okudum (Michaud & Aynesworth, 2000) ve Stone'a Ted Bundy'nin büyük ihtimalle zarar verici kişisel örgütlenmeye sahip olduğu konusunda katılıyorum.

BÖLÜM 2

(1) Volkan, 1976.

(2) Anlamsal açıdan bakıldığında, Sigmund Freud'un çalışmalarındaki "narsisizm" terimi farklı anlamlara sahiptir. Willy Barranger (1991) bu değişik anlamları üç kategoriyle sınıflandırdı. İlk grup, aslında narsisizmi cinsel içgüdünün bir hali ya da değişikliği ile bağdaştırır. İkinci grupta vurgu, narsisistik durum gösteren nesne üzerindedir ve narsisizmin problemleri içe atılmış formlarının tespit edilmesiyle bir araya gelir. Son grup, terimi tutumlardan, hislerden, kişinin bazı hallerinin değer biçme, değerden düşürme ya da aşırı değer biçmesini gösteren kişilik özelliklerinden bahsetmek için genişletilmesini

içerir. Ben bu kitapta, narsisistik kişilik yapılanmasından bahsederken son grupta odaklanıyorum.

(3) Salman Akhtar (1992, 2009) "kişilik" teriminin "mizaç" ve "karakter" olgularım içerdiğini ifade etti. Mizaç genetik yoluyla aktarılan etkili motor varlığı ve bireyin zayıf noktaları ile ilgilidir. Buna karşın, karakter, ego-uyumlu ve mantığa uygun kılman düşünce tarzı, hayal kurma ve kişinin gelişen tecrübelerinden ortaya çıkan davranışı belirtir. Mizacı ve karakteri kişiliğin şemsiyesi altında birleştirdiğimizde kişilikten bir örgütlenme olarak bahsetmiş oluruz.

(4) Bkz. Stern, 1985; Emde, 1991; Lehtonen, 2003; Bloom, 2010.

(5) Bu konudaki güncel klasik buluş 1965'te Rene Spitz tarafından rapor edildi. Hayatın yaklaşık sekizinci ayında, bebekler yabancılara karşı belirgin bir korku, onlardan kaçma, ağlama, inleme ve hoşnutsuzluk belirtileri geliştirirler. Bu, bebeğe hiç zarar vermeyen ve niyeti iyi olan yabancıya duyulan korku "yabancı kaygısı" olarak bilinir. Bu da bebeğin çevresindeki insanları daha kesin bir şekilde ayırt etmeye başladığı anlamına gelir.

(6) Kernberg, 1976; Volkan, 1976.

(7) Stern, 1985.

(8) Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerdeki büyüklenmeci kendilik olgusu ilk kez çocukluğun yabani büyüklenmeci kendiliğini ifade eden Heinz Kohut (1971) tarafından kullanıldı. Otto Kernberg (1975) aynı olguyu narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireyleri tanımlarken kullandı. Fakat, onun kullandığı "büyüklenmeci kendilik" olgusu patolojik bir yapıya –üç unsurun birleşimi– yansır:

- Gerçek benlik temsili: Erken tecrübeler için desteklenen çocuğun benzersizliği ile ilgilidir. Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip kişilerin yaşamlarının ilk yıllarının gelişim aşamalarının incelenmesi, erken çocukluk dönemlerinde onların kendilerini ebeveynleri tarafından özel olarak algıladıklarını, örneğin aile adının ya da mirasının gelecekteki kurtarıcısı, gösterir.

- İdeal benlik: Çocuğun oral seviyedeki öfke ve kıskançlığının bastırılmışlığını dengelemek için şekillenir. Daha sonra, ileri seviyedeki hayal kırıklıkları ile ilgilenmek için eklenen dengelemelerle pekiştirilir.
- İdeal nesne: Sınırsızca olanak sağlayan annenin ya da sürekli temin eden, destekleyen ve çocuğun özsaygısını muhafaza eden bakıcının hayali görüntüsü ile ilgilidir.

Bir yazıda (Volkan, 1982) Kohut'un ve Kernberg'in narsisistik kişilik yapılandırılması hakkındaki görüşlerini karşılaştırdım (ayrıca bkz. Akhtar, 1989). Bu kitapta benim büyüklenmeci kendilik tanımım Kernberg'inkiyle benzerlik taşır. Fakat, ben Kernberg'in narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireylerdeki odağı olan nesne ilişkileri patolojisiyle onların gelişen eksikliklerinin problemlerini birleştirdim.

(9) Volkan, 1995, 2010.

(10) Cooper, 1989; Volkan, 2010.

(11) Kernberg, 1975.

(12) Volkan, 2010.

(13) Freud, 1912.

(14) Freud, 1919.

(15) Rapaport, 1960.

(16) Volkan, 1981a.
(17) Volkan, 1973, 1979; Volkan & Ast, 1994.

(18) Akhtar, 1989, s. 521.

BÖLÜM 3

(1) Volkan, Ast, & Greer, 2002.

(2) *Platoon*, 1989 yılında Oliver Stone tarafından yazılmış ve yönetilmiş bir savaş filmi. Oyuncular Tom Berenger, William Dafoe ve Charlie Sheen'dir.

(3) Freud, 1900.
(4) Erikson, 1950; A. Freud, 1965; Blos, 1967; Wolfenstein, 1969.

(5) Blos, 1967.

(6) Erikson, 1959.

BÖLÜM 4

(1) Psikanalist ile hasta arasında yapılan anlaşmaya göre; analist, kaçırılan seansları başka bir hastayı görerek dolduramadığı sürece, hasta kaçırdığı seansları ödemekle yükümlüdür. Dr. Pine, Peter'ın kaçırdığı birçok seansı dolduramadı ve Peter onlar için ödeme yaptı. Peter zengin bir adam olmasına rağmen, tedavisine başladığında Dr. Pine normal ücretten daha fazlasını istememeye karar verdi. Bunu öğrendiğimde, Dr. Pine'a, birine karşı kendimi özel bir şey yapıyormuş konumuna koymaktan kaçınmak için aynısını yapacağımı söyledim. Ben de muayene kanepeme yatan herkese standart ücretle psikanaliz sunan aynı kişi olurdum.

(2) Waelder, 1936.

(3) Shengold, 1989.

(4) Niederland, 1968.

BÖLÜM 5

(1) Levy, 1984, s. 387.

(2) 1934'te James Strachey "yardımcı süperego" olgusunu tanımladı. Psikanalist, hasta için "yardımcı süperego" olur ve "yardımcı süperego" olan psikanalistin teşhisi doğrultusunda hasta kendi katı süperegosunu değiştirir. Strachey'i takiben 1956'da Paula Heimann,

bir psikanalistin nasıl "yardımcı ego" geliştirdiğini tanımladı. Psikanalitik literatürde zaman ilerledikçe, eski terimler olan "yardımcı süperego" ve "yardımcı ego" yerlerini "yeni nesne", "analitik içe yansıtma" ya da "gelişimsel nesne" gibi yeni terimlere bıraktı. (Bkz. Loewald, 1960; Cameron, 1961; Giovacchini, 1972; Kernberg, 1975; Volkan, 1976, 2010; Tähkä, 1993; Volkan & Ast, 1994).

(3) Rapaport, 1951; Ekstein, 1966.

(4) Leonard Shengold (1985) savunmacı hal ve anal narsisizmi tanımladı. Anal narsisizme geri dönen bir kişi boşluğunu ifade etmek için beden-ego kullanır.

(5) *Yağmur Adam*, Barry Levinson'ın yönettiği 1988 tarihli bir film. İki kardeş, Tom Cruise ve Dustin Hoffman tarafından canlandırıldı. Bu kitabı yazarken *Yağmur Adam*'ın 39. Berlin Film Festivali'nde "Kara Ayı" değil de "Altın Ayı" ödülünü kazanmasını not aldığıma güldüm!

(6) Bu olgu, savunma mekanizması olarak ilk kez L. Bryce Boyer (1983, 1999) tarafından tanımlandı.

(7) Sınırdaki kişilik yapılanmasına sahip kişiler karşı benlik, nesne ve onlarla ilişkilendirilen duygusal hallerle bütünleşemezler. Narsisistik kişilik yapılanmasına sahip olan bireylerin aksine, uzun süren ya da sabit büyüklenmeci kendilikleri yoktur. Savunmacı bölünmeden kendilerinin temel savunma mekanizması olarak faydalanan narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireyler gelişmiş düzeydeki kişilik yapılanması ve sınırdaki düzey arasında dururlar.

(8) Melanie Klein, "kritik eşik" terimini ilk kez 1946'da kullandı. "Bütün nesnenin sevilen ve nefret edilen görüşleri arasındaki sentez keder ve çocuğun duygusal ve zihinsel hayatında hayati gelişmelere işaret eden suçluluk duygularına sebebiyet verir. Bu da nevroz ya da psikoz seçimleri için kritik bir birleşimdir," diye yazmıştır.

(9) Bugün, çocuğun zihninin evriminde çocuk gelişimi ve çocuk-anne etkileşimi hakkında çok daha fazlasını bilmemize rağmen, bazı çocukların bütünleşmiş benlik temsili geliştiremediklerinin de farkındayız. Çocuklukta kritik eşiğe ulaşamamanın başarısızlığı, yetişkinin bir savunma olarak ayrılmanın baskın olduğu kişilik yapı-

larınasında takılmasına sebep olur. Narsisistik kişilik yapılarınasına sahip bir hastanın tedavisinden söz edilirken Kernberg (1970), Klein'ın kritik birleşim olgusuna geri döndü. Kernberg, hasta onun ideal olgusunun aslında hayali bir yapılanma olduğunu fark ettiğinde, patolojik narsisistik benlik-yapılanmasının (büyüklenmeci kendilik) çözümlenmesinde karar kılındığını belirtmiştir.
"İdeal anne için duyulan içten hayranlık ve sevgi" ve "bozulmuş tehlikeli bir anneye duyulan nefret" aktarımda karşılaşır ve bu kritik noktada, hasta depresyon ve intihara meyilli düşünceler edinebilir; "çünkü psikanalisti ve hayatındaki bütün önemli insanları incitir ve sevebileceği ya da onu sevebilecek olanlara aslında zarar verebileceğini hissedebilir" diye yazmıştır. (s. 81) Benim deneyimlerim, analizdeki bir hasta, analitik bir iş doğrultusunda kritik eşik tecrübelerine gitmek için hazırlandığında depresyon ya da intihara meyilli düşünceler edinmediğini gösterir. "Kritik birleşim" tecrübelerine doğru giden yetişkinlerin detaylı açıklamalarını yazdım (bkz. Volkan, 1974, 1976, 1987, 1993, 1995, 2010).

(10) Olinick, 1964, 1980.

BÖLÜM 6

(1) 1991 Basra Körfezi Savaşı'nın ayrıntılı raporu için bkz. Atkinson, 1994.

(2) Bölünme, narsisistik kişilik yapılanmasına sahip bireyler için temel savunma mekanizması olmasına rağmen, itilmeden de faydalanırlar... Ne kadar durağan büyüklenmeci kişiliğe sahip olurlarsa itilmeyi kullanmak için o kadar çok yetenekleri vardır.

(3) Hatırladığım kadarıyla, Peter hiçbir zaman öz babasının nerede olduğunu ve ne yaptığını bulmaya çalışmadı. Gözlem notlarımda bununla ilgili hiçbir bilgiye sahip değilim.

BÖLÜM 7

(1) Freud'un (1917) "Keder ve Melankoli" yazısı içselleşmiş nesne ilişkileri ile ilgilenen ilk yazıdır. Nesne ilişkileri ve yetişkin kedercinin

içsel çalışması ile ilgilidir. Keder çalışması kayıp nesnenin görüntüsü ve kederli kişinin benzer benlik-görüntülerinin arasındaki içsel tesadüfle ilgilidir. Freud'un kederle ilgili görüşlerini inceledim ve özellikle "uzun ömürlü kederciler" diye adlandırdığıma odaklanarak genişlettim. Bitmeyen keder, patolojik belirtilere olduğu kadar yaratıcı aktivitelere de sebep olabilir (Volkan, 1981b, 2007a, 2007b, 2013b; Volkan & Zintl, 1993). Kaybedilen kişilerin ya da nesnelerin zihinsel imgesi onlar uysallaştırılmış, küçültülmüş, bastırılmış ya da inkâr edilmiş olsalar bile aklımızda kaldığı için yetişkin-tipi keder bir anlamda yas tutan kişi ölene kadar asla son bulmaz (ayrıca bkz. Kernberg, 2010).

(2) Tähkä'nın (1984, 1993) belirttiği gibi "normal" yas tutma sürecinin tamamlanması kederli kişinin kaybedilen insanın ya da nesnenin zihinsel imgesini "geleceksiz" görmesi anlamına gelir. Kaybedilen maddenin görüntüsünün geleceği yoktur. Mesela, genç bir adam bir süredir ölü olan eşinin ona cinsel haz vereceğini hayal etmeyi durdurur. Ya da bir kadın yıllar önce çıkarıldığı işte altındaki kademelere patronluk yapmak istemesini durdurur.

(3) Volkan, 2010.

BÖLÜM 8

(1) Novey, 1968, p. 71.

(2) Novey, 1968, p. 86.

(3) Poland, 1977; Volkan, 1979. Harold Blum 1976'da eyleme geçirme olgusunu sorguladı. "Eyleme geçirme" genellikle klasik anlamında "psikanalitik araştırma dışındaki zorlu direnç olarak düşünülür ama daha büyük bir sarsıntı için çabaları ve analitik çalışmayla rastlantısal bir aktarım gelişimini ve bilinçaltı faaliyete doğru bir adım da yansıtabilir." (s. 183)

(4) Okuyucunun Peter'ın hayatı ve psikanalitik süreci hakkında daha fazla sorusu olabilir. Peter'm içsel dünyasını ve ondaki değişimleri sadece benim için mevcut bilgilerden faydalanarak araştırdım. Ayrıca bu kitapta, Dr. Pine'ın iyileştirici olarak düşünülmeyen karşı

aktarım tepkilerine bazı referanslar yaptım ve onlara bazı açıklamalar getirdim. Okuyucu, hadiselerin arkasında bile Peter gibi bir bireyle çalışmamla ilgili duygularımı da merak edebilir.

Geçmişimden dolayı, bırakma olgusunu, psikolojik işlerin kuşaklararası aktarımlarını ve savaşın insanlar üzerindeki etkisini araştırmak için güçlü bir motivasyona sahiptim. İç ve dış savaşların zihnimde nasıl birbirine dolaştığını, neden onlarca yıl boyunca çalışmaya daha barışçıl bir dünyaya sahip olmak adına psikolojik engelleri anlamayla dahil edildiğimi, bu konulardaki bağlılığımla ilgili bazı detaylarla ve kapsamlı bir şekilde yazdım (Örneğin bkz. Volkan, 2012, 2013a).

Kaynakça

Ainslie, R. C. ve Solyom, A. E. (1986). *Hayali ödipal çocuğun yer değişimi:* Anne-bebek ilişkisinde kardeş kaybının yıkıcı etkisi. *Psikanalitik Psikoloji, 3*: 257–268.

Akhtar, S. (1989). Kohut ve Kernberg: Eleştirel karşılaştırma. D. Detrick ve S. Detrick (ed.), *Benlik Psikolojisi: Karşılaştırmalar ve Zıtlıklar,* (s. 329–362). Hillside, NY: Analytic Press.

Akhtar, S. (1992). *Bozuk Bünyeler: Ciddi Kişilik Bozuklukları ve Tedavileri. Northvale, NJ: Jason Aronson.*

Akhtar, S. (2009). Kapsamlı Psikanaliz Sözlüğü. Londra: Karnac.

Atkinson, R. (1994). Mücadele: Pers Körfez Savaşının Bilinmeyen Hikâyesi.
Boston, MA: Mariner.

Barranger, W. (1991). Freud'un Narsisizmi. J. Sandler, E. P. Person, ve P. Fonagy (ed.), Freud'un "Narsisizm olgusu": Giriş, (s. 108–130). New Haven, CT: Yale Üniversitesi Yayınları.
Bloom, P. (2010). *Neden Olduğumuz Gibiyiz Sorusunun Yeni Bilimi. New York: W.W. Norton.*

Blos, P. (1967). Ergenlikte ikinci kez bireyselleşme süreci. Çocuk Üzerine Psikanalitik Çalışma, 22: 162–186.

Blum, H. P. (1976). Rol yapma, psikanalitik süreç ve yorumlama. *Psikanaliz Yıllığı, 4*: 163–184.

Boesky, D. (2008). *Bağlamsal Psikanalitik Uyuşmazlıklar. Lanham, MD: Jason Aronson.*

Bollas, C. Ve Sundelson, D. (1995). Yeni Muhbirler: Psikanaliz ve Psikoterapide Mahremiyete İhanet. Northvale, NJ: Jason Aronson.

Boyer, L. B. (1983). Durumu Ggerileyen Hasta. New York: Jason Aronson.

Boyer, L. B. (1999). Karşı Aktarım ve Gerileme. Northvale, NJ: Jason Aronson.

Boyt, G., & Burch, D. L. (2004). Bataan: Bir Hayatta Kalma Hikâyesi. Norman, OK: Oklahoma Üniversitesi Yayınları.

Brenner, I. (2001). *Travmadan Çıkma: Teori, Fenomenoloji ve Teknik.* Madison, CT: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Brenner, I. (2004). *Ruhani Travma: Devinim Bilimi, Belirtiler ve Tedavi. New York: Jason Aronson.*

Cain, A. C., & Cain, R. C. (1964). Bir çocuğun değişimi. Amerikan Akademisi Çocuk Psikiyatrisi Dergisi, 3: 443-456.

Cameron, N. (1961). Şizofrenik hasta ve terapist ilişkisinde introjeksiyon, reprojeksiyon ve halüsinasyon. *Uluslarası Psikanaliz Dergisi, 42*: 86-96.

Cooper, A. M. (1989). Narsisizm ve Mazoşizm: Narsist-mazoşist karakter. *Kuzey Amerika Psikiyatri Klinikleri, 12*: 541–552.

Cooper, A. M. (Ed.) (2006). *Amerika'da Çağdaş Psikanaliz: Lider Araştırmacılar Çalışmalarını Sunar.* Washington, DC: Amerikan Psikiyatri Yayınları.

Dyess, W. E. (2002). *Bataan Ölüm Yürüyüşü: Bir Hayatta Kalma Hikâyesi, Lincoln, NE: Bison Kitap.*

Ekstein, R. N. (1966). Zaman ve Mekân Çocukları, Hareket ve İtici güç: Ağır olarak Akli Dengesi Bozuk Çocukların Psikanalitik Tedavisinde Klinik Çalışmalar. Doğu Norwalk, CT: Appleton-Century Crofts.

Emde, R. (1991). Psikanalitik teoride olumlu duygular: Bebekler üzerinde yapılan araştırmalardan süprizler ve yeni yönler. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi (Ek), 39*: 5–44.

Erikson, E. H. (1950). *Çocukluk Dönemi ve Toplum.* New York: Norton.

Erikson, E. H. (1959). *Kişilik ve Yaşam Döngüsü: Psikolojik Konular Üzerine Monograflar: 1.* New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Freud, A. (1965). *Çocuklukta Normallik ve Hastalık.* New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Freud, S. (1900). Rüyaları Yorumlama. *Standart Basım*, 4-5: 1–626. London: Hogarth Yayıncılık.

Freud, S. (1912). Psikanaliz uygulayan doktorlara tavsiyeler. *Standart Basım.*, 12: 111-120. London: Hogarth Yayıncılık.

Freud, S. (1917). Keder ve Melankoli. *Standart Basım*, 14: 237–258. London: Hogarth Yayıncılık.

Freud, S. (1919). Psikanalitik terapide gelişmeler. *Standart Basım*, 17: 157–168. London: Hogarth Yayıncılık.

Fromm, G. (2011). *İletişim Sırasında Kaybolma: Nesillerarası Travmalar üzerine Çalışmalar.* London: Karnac.

Giovacchini, P. L. (1972). Analitik ortamın tanımı ve yorumlanması. P. L.

Giovacchini (ed.), *Psikanalitik Terapide Taktik ve Teknikler, Cilt 2 (s. 5-94). New York: Jason Aronson.*

Hartendorp, A. V. H. (1967). Filipinler'de Japon İşgali, Manila: Bookmark.

Heimann, P. (1956). Yorumların aktarım dinamikleri. Uluslararası Psikanaliz Dergisi, 37: 303–310.

Jacobson, E. (1964). *Öz ve Karşıt Dünya.* New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Kernberg, O. F. (1970). Narsist kişiliklerin psikanalitik tedavisindeki faktörler. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi, 18*: 51–85.

Kernberg, O. F. (1975). *Sınırboyu Şartları ve Patalojik Narsisizm. New York: Jason Aronson.*

Kernberg, O. F. (1976). Nesne İlişkileri Kuramı ve Klinik Psikanaliz. New York: Jason Aronson.

Kernberg, O. F. (1980). İçsel Dünya ve Dışsal Gerçeklik: Nesne İlişkileri Kuramı Uygulandı. New York: Jason Aronson.

Kernberg, O. F. (2010). Keder süreci üzerine bazı gözlemler. Uluslararası Psikanaliz Dergisi, 91: 601–619.

Kestenberg, J. S. (1982). Hayatta kalmayı başarmış bir çocuğun analizine dayalı bir psikanaliz değerlendirmesi. M. S. Bergman and M. E. Jucovy (ed.), *Soykırım Nesilleri* (s. 158–177). New York: Columbia Üniversitesi Yayınları.

Kestenberg J. S. ve Brenner, I. (1996). *Son Şahit.* Washington: Amerikan Psikiyatri Yayınları.

Klein, M. (1946). Şizofren mekanizmalar üzerine notlar. J. Riviere (ed.) *Psikanalizin Gelişimi* (sy 292–320). London: Hogarth Yayıncılık.

Knox, D. (2002). *Ölüm Yürüyüşü: Bataan'da Hayatta Kalanlar,* New York: Mariner.

Kogan, I. (1995). Dilsiz Çocukların Çığlıkları: Soykırımın İkinci Nesline Psikanalitik Perspektif. Londra.

Kohut, H. (1966). Narsisizm çeşitleri ve dönüşümleri. Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi, 14: 243–272.

Kohut, H. (1971). *Öz Analizi: Narsisist Kişilik Bozukluğu'nun Psikanalitik Tedavisine Sistematik Yaklaşım.* New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Kohut, H. (1977). *Özün Yenilenmesi.* New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Laub, D. ve Podell, D. (1997). Tarihsel travmanın psikanalitik dinlemesi: Bilmek ve Zorunlu Haraket arasındaki Çatışma. *Akıl ve İnsan İlişkisi, 8*: 245–260.

Legg, C., & Sherick, I. (1976). Çocuğun değişimi-Gelişimsel trajedi: İlk yorumlar. *Çocuk Psikiyatrisi ve İnsani Gelişim, 7*: 79–97.

Lehtonen, J. (2003). Sinirbilimi ve psikanaliz arasındaki düş: Bir bebeğin beslenmesi beynin işleyişi ve hayal kurma kapasitesi üzerinde etkili midir? *Avrupa'da Psikanaliz , 57*: 175–182.

Levy, S. T. (1984). Boşluğun psikanalitik yönleri. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi, 32*: 387–404.

Loewald, H. W. (1960). Psikanalizin terapatik etkisi üzerine. *Uluslararası Psiko-Analiz Dergisi, 41*: 16–33.

Michaud, S. G., & Aynesworth, H. (2000). *Ted Bundy: Bir Katil ile Sohbetler. Irving, TX: Authorlink.*

Modell, A. H. (1975). Öz yeterlilik yanılması ve etkilerine karşı narsisist savunma. Uluslararası Psikanaliz Dergisi, 56: 275–282.

Niederland, W. G. (1968). "Hayatta kalan senDr.omu" üzerine klinik gözlemler. *Uluslararası Psikanaliz Dergisi*, 49: 313–315.

Novey, S. (1968). *İkinci Bakış: Psikiyatride Kişisel Geçmişin Yeniden Yapılanması ve Psikanaliz*. Baltimore: John Hopkins Yayınları.

Ogden, T. (2010). Düşüncenin Üç Halinde: Büyülü düşünme, hayal düşünme ve dönüştürücü düşünme. *Psikanalitik* Quarterly, 79: 317–348.

Olinick, S. L. (1964). Olumsuz iyileştirici tepki. *Uluslararası Psikanaliz Dergisi*, 45: 540–548.

Olinick, S. L. (1980). *Psikoterapik Araç. New York: Jason Aronson.*

Poland, W.. S. (1977). Pilgrimage: Benlik-analizinde aksiyon ve gelenek, Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi, 25: 399–416.

Poznanski, E. O. (1972). "Değişim çocuk": Çözümlenmemiş ebeveyn kederinin efsanesi. *Davranışsal Pediatri*, 81: 1190–1193.

Rangell, L. (1980). Watergate'in Aklı. New York: Norton.

Rangell, L. (2002). Psikanaliz teorisi: Evriminin değişiklikleri. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi*, 50: 1109–1137.

Rangell, L. (2007). *Psikanalitik Teoride Birliğe Giden Yol. Plymouth, UK: Jason Aronson.*

Rapaport, D. (1951). Organizasyon ve Düşüncenin Patolojisi: Seçili Yazılar. New York: Columbia Üniversitesi Yayınları

Rapaport, E. A. (1960). Psikanalitiğe Hazırlık. *Uluslararası Psikanaliz Dergisi*, 41: 626–632.

Rudden, M. G. (2011). 'Gizli koza': Karşıklı gerçekliğin yokluğunda kişisel benlik hakkında hayaller. *Uluslararası Psikanaliz Dergisi*, 92: 359–376.

Shengold, L. (1985). Savunucu hal ve anal narsisizm. *Uluslararası Psikanaliz Dergisi.* 66: 47–75.

Shengold, L. (1989). *Ruh Cinayeti: Çocukluktaki İstismar ve Mahrumiyetin Etkileri.* New Haven: Yale Üniversitesi Yayınları.

Sherman, N. (2010). *Söylenmemiş Savaş: Askerlerimizin Kalbinin, Zihinlerinin ve Ruhlarının İçinde. New York: Norton.*

Spitz, R. (1965). Yaşamın İlk Yılı. New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Stern, D. N. (1985). *Bebeğin Kişilerarası Dünyası: Psikanaliz ve Gelişim Psikolojisinden Bir Bakış. New York: Temel Kitaplar.*

Stone, M. H. (1989). Cinayet: Narsisistik Kişilik Bozukluğu. O. F. Kernberg (ed.) Kuzey Amerika Psikiyatrik Kliniği, 12: 643–651. Filedelfiya: W. B. Saunders.

Stone, M. H. (2009). *Kötünün Anatomisi. Amherst, NY: Prometheus.*

Strachey, J. (1934). Psikanalizin iyileştirici eyleminin doğası. Uluslararası Psikanaliz Dergisi, 15: 127–159.

Tähkä, V. (1984). Nesne kaybıyla baş etme. *İskandinav Psikanaliz Raporu*, 7: 13–33.

Tähkä, V. (1993). *Akıl ve Tedavisi: Psinkanalitik Bir Yaklaşım*. Madison, CT: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Volkan, V. D. (1973). Narsisistik kişilik analizinde geçişken hayaller. *Amerikan Psikanaliz Derneği Dergisi*, 21: 351–376.

Volkan, V. D. (1974). Evrensel kahkaha: İlkel bir ayrılmanın çalışması. P. C. Giovacchini, A. Flarsheim & L. B. Boyer (ed.), *Psikanalitik Psikoterapinin Yöntem ve Teknikleri*, sayı 2, (s. 425–440). New York: Jason Aronson.

Volkan, V. D. (1976). *İlkel İçselleşmiş Nesne İlişkileri: Şizofrenik, Sınırdaki ve Narsisistik Hastaların Klinik Bir Çalışması*. New York: Uluslararası Üniversiteler Yayını.

Volkan, V. D. (1979). Narsisistik hastanın cam fanusu. J. LeBoit and A. Capponi (Ed.) *Sınırdaki Hastanın Psikoterapisindeki Gelişmeler* (s. 405–431). New York: Jason Aronson.

Volkan, V. D. (1981a). Aktarım ve karşı aktarım: İçselleşmiş nesne ilişkileri açısından bir inceleme. S. Tuttman, C. Kaye, & M. Zimmermann (Ed.), *Nesne ve Benlik: Gelişimsel Bir Yaklaşım (Edith Jacobson Onuruna Makaleler)* (s. 429–451). New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Volkan, V. D. (1981b). *Bağlayıcı Nesneler ve Bağlama Olgusu: Formlar, Belirtiler ve Metapsikoloji Çalışması, Karmaşık Kederin Tedavisi*. New York: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Volkan, V. D. (1982). Narsisistik kişilik bozukluğu. J. O. Canevar, Jr. & H. K. Brodie (ed.), *Psikiyatrideki Kritik Problemler* (s. 332–350). Filedelfiya, PA: J. B. Lippincott.

Volkan, V. D. (1984). *Bir Karahindiba ile Bir Gülü Çiftleştirirsek Ortaya Ne Çıkar?: Bir Psikanalizin Gerçek Hikâyesi. New York: Jason Aronson.*

Volkan, V. D. (1987). Sınırdaki Kişilik Yapılanmasının Tedavisinde Altı Adım. New York: Jason Aronson.

Volkan, V. D. (1993). Sınırdaki kişilik yapılanmasına sahip hastaların tedavisinde yaygın olarak karşılaşılan karşı aktarım tepkileri. A. Alexan Dr.is & G. Vaslamatis (ed.),Karşı Aktarım ve Yorumlayıcı Çalışmayı Nasıl Etkilediği (s. 147–163). Londra: Karnac.

Volkan, V. D. (1995). *Çocuğa Ait Psikozlu Benlik: Şizofrenik ve Diğer Zor Hastaları Anlama ve Tedavi Etme. Northvale, NJ: Jason Aronson.*

Volkan, V D. (2006). Kimlik Adında Öldürme: Kanlı Çatışmaların Bir Çalışması. Charlottesville, VA: Pitchstone Yayımcılık.

Volkan, V. D. (2007a). "Uzun ömürlü kederciler" olarak bireyler ve toplumlar: Bağlayıcı nesneleri ve toplum anıtları. B. Wilcock, L. C. Bohm & R. Curtis (ed.), *Ölüm ve Ölme Hakkında: Psikanalizlerin Son Duruma Tepkileri, Dönüşümler ve Yeni Başlangıçlar* (s. 42–59). Filedelfiya, PA: Routledge.

Volkan, V. D. (2007b). Bırakmama: Uzun ömürlü kederci bireylerden yetki verme ideolojisine sahip toplumlara. L G. Fiorini, S. Lewkowicz, & T. Bokanowsi (ed.), Freud'un *"Keder ve Melankoli"* (s. 90–109). Londra: Uluslararası Psikanaliz Derneği.

Volkan, V. D. (2010). *Geliştirilmiş Psikanalitik Tekniği: Psikanalitik Tedavi Üzerine Bir Okuma Kitabı.* İstanbul/Londra: Oa Yayımcılık.

Volkan, V. D. (2012). İç ve Dış Savaşların Birbirine Geçmesi. G. Fromm (ed.), *İletişimdeki Kayıp: Kuşaklar Boyunca Travma Çalışmaları* (s. 75–97). Londra: Karnac.

Volkan, V. D. (2013a). *Muayene Sedirindeki Düşmanlar: Savaş ve Barış Yoluyla Bir Psikopolitik Yolculuk.* Durham, NC: Pitchstone Yayımcılık.

Volkan, V. D. (2013b). (Basımda). Baba arayışı ve bağlayıcı nesneler: Bir II. Dünya Savaşı Amerikan Yetimler Ağı (AWON) ve Filistinli yetimler hikâyesi. P. Cohen, M. Sossin & R. Ruth (eds.) *Ebeveyn Kaybının Girdabında İyileşmek: Klinik Uygulamalar ve Tedavi Edici Stratejiler. New York: Jason Aronson.*

Volkan, V. D., & Ast, G. (1994). Narsisizmin Çeşitliliği. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.

Volkan, V. D., & Ast, G. (1997). *Bilinçaltındaki Kardeşler ve Psikoterapi.* Madison, CT: Uluslararası Üniversiteler Yayınları.

Volkan, V. D., Ast, G., & Greer, W. (2002). *Bilinçaltındaki Üçüncü Reich: Kuşaklararası Aktarım ve Sonuçları. New York: Brunner-Routledge.*

Volkan, V. D., Fowler, J. C. (2009). Mükemmel Kadını Aramak: Eksiksiz Bir Psikanalizin Hikâyesi. New York: Jason Aronson.

Volkan, V. D., & E. Zintl (1993). Kayıptan Sonra Yaşam: Kederin Dersleri. New York: Charles Scribner'ın Oğulları.

Waelder, R. (1936). Çok yönlü işlev ilkesi: Çok yönlü kararlılığın gözlemi. *Psychoanalytic Quarterly,* 5: 45–62.

Weigert, E. (1967). Narsisizm: Tehlikesiz ve zarar veren türler. R. W. Gibson (ed.), *Psikiyatri ve Psikanalizdeki Ters Akıntılar,* (s. 222–238). Filedelfiya, PA: Lippincott.

Wolfenstein, M. (1969). Kayıp, öfke ve tekrar. *Çocuğun Psikanalitik Çalışması,* 24: 432–460.

(Footnotes)

[1] (Oedipus kompleksi, Freud'un kurucusu olduğu psikanalitik teoriye göre karşı cinsteki ebeveyni sahiplenme ve kendi cinsinden ebeveyni saf dışı etme konusunda çocuğun beslediği duygu, düşünce, dürtü ve fantezilerin toplamı. (*ç.n.*)

Psikoloji / Psikiyatri serisi kitapları:

Majör Depresif Bozukluk Hastalarının Tedavileri İçin Uygulama Kılavuzu, *Çev. Ayla Yazıcı*

Şiir ve Psikiyatri Kavşağında, *Yusuf Alper*

Duygudurum Bozukluklarında Atipik Antipsikotik Kullanımı, *Editör: Simavi Vahip*

Öteki Peygamberler, *Anthony Storr, Çev. Aslı Day*

Biz - Romantik Aşkın Psikolojisi, *Robert A. Johnson, Çev. Işılar Kür*

Buradan Böyle / Hayatın Psikososyopolitiği, *Erol Göka*

İç Bahçe, *Betül Yalçıner, Lütfü Hanoğlu*

Psikiyatri ve Sinema, *Krin O. Gabbard, Glen Gabbard, Çev. Yusuf Eradam, Hasan Satılmışloğlu*

Psikiyatri Tarihi, *Ali Babaoğlu*

Yaşlılık ve Depresyon, *Cem Mumcu, Çağrı Yazgan*

Kadın ve Depresyon, *Cem Mumcu, Suzan Saner, Peykan G. Gökalp*

Nöroloji ve Psikiyatrinin Örtüşen Yüzleri, *Betül Atabey Yalçıner, Lütfü Hanoğlu*

Âşiyan'daki Kâhin - Tevfik Fikret'in Melankolik Dünyası, *Serol Teber*

Aşk ve Kıskançlık, *Ayala Malach Pines, Çev. Canan Yonsel*

Kozmik Kahkaha, *Vamık D. Volkan, Çev. Banu Büyükkal*

Cesur Yeni Beyin, *Nancy C. Andreasen, Çev. Yıldırım B. Doğan*

Atlarla Yaşayan Kadın,
Vamık D. Volkan, Çev. Banu Büyükkal

"Bilimsel Bir Peri Masalı" -
Sigmund Freud'un "Aile-ve Tarihsel Romanı", *Serol Teber*

Kusursuz Kadının Peşinde, *Vamık D. Volkan,*
J. Christopher Fowler, Çev. Banu Büyükkal

Şizofreni: Sesler, Yüzler, Öyküler, *Editör: Haldun Soygür*

Depresyon Atlası, *Andrew Solomon,*
Çev. Berna Çapçıoğlu, Gülderen Dedeağaç, Funda Tatar

Şizofreni Hastalığı Anlamak ve Onunla Yaşamayı Öğrenmek,
Dr. Mustafa Yıldız

Kış Bakışı, Bir Ruh Hekiminin İç Bahçesi, *Haldun Soygür*

Canavar ve Kurbanı, Çocuk Ruhunu Anlamak, *Türkay Demir*

İnsan ve Sembolleri, *C. G. Jung, Çev. Ali Nahit Babaoğlu*

Aşk ve İrade, *Rollo May, Çev. Yudit Namer*

Kim Bu Çılgın Türkler?, *Ali Nahit Babaoğlu*

Dinamik Psikiyatri, *Edwin R. Wallace, Çev. Hakan Atalay*

İnsanın Anlam Arayışı, *Viktor E. Frankl, Çev. Selçuk Budak*

Uykusuz Çocuklar: Şizofreni Yazıları, *Haldun Soygür*

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon İlkbahar/1999,
Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon Yaz/1999,
Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Depresyon Kış/1999,
Cem Mumcu, Oğuz Karamustafalıoğlu

MSS ve Bağışıklık Sistemi 01, *E. Timuçin Oral*

MSS ve Tiroid 02, *Erhan Ata*

MSS ve Kronik Yaygın Ağrılar 03, *Arif Dönmez*

Sesler, Yüzler, Öyküler Şizofreni Olgu Kitaplığı: 02, *Haldun Soygür*

Sesler, Yüzler, Öyküler Şizofreni Olgu Kitaplığı: 03, *Haldun Soygür*

Depresyon ve Eşlik Eden Anksiyete, *E. Timuçin Oral*

Panik Bozukluğu, *Şeref Özer*

Edebiyatta Demans, *Ali Babaoğlu, Cem Mumcu*

Kişi Olmaya Dair, *Carl R. Rogers, Çev. Selçuk Budak*

Özgürlük ve Kader, *Rollo May, Çev. Ali Babaoğlu*

Yaratma Savaşı, *Steven Pressfield, Çev. Erdem İlgi Akter*

Köpek Gibi Büyütülmüş Çocuk, *Bruce D. Perry, M D., Ph. D. & Maia Szalavitz, Çev. Elif Söğüt*

Yalan Söylediğimi Nasıl Anladın?!, *Paul Ekman, Çev. Erdem İlgi Akter*

Ben OK'im - Sen OK'sin. *Thomas A. Harris, M. D. Çev. Uzm. Psk. Nilgün Sağlam, Psikolog Hanife Uğur, Dilara Akıncı*

Özerk Benlik, Kul Benlik, *Prof. Dr. M. Orhan Öztürk*

Yarının İnsanı. *Carl R. Rogers, Çev. F. Cihan Dansuk*

Varoluşun Keşfi, *Rollo May, Çev. Aysun Babacan*

Kusursuz Kadının Peşinde *(Genişletilmiş Baskı)*, *Vamık D. Volkan, J. Christopher Fowler, Çev. Banu Büyükkal*

Subliminal: Bilinçaltınız Davranışlarınızı Nasıl Yönetir?, *Leonard Mlodinov, Çev. Nuray Önoğlu*

İlginç Psikiyatrik Sendromlar, *David Enoch, Hadrian Ball, Çev. Banu Büyükkal*

Kendini Arayan İnsan, *Rollo May, Çev. Kerem Işık*

Var'olan Annenin Yok'luğu, *Jasmin Lee Cori, Çev. Erhan Akay*

Psiko 101, *Paul Kleinman, Çev. Hasan Kaplan*

A'dan Z'ye Kişiliğiniz, *Allen R. Miller, Çev. Sıla Alayunt*

Desen Mi, Demesen Mi?, *Cem Mumcu & Yıldırım B. Doğan*

Anne Baba ve Çocuk Arasında, *Dr. Haim G. Ginott, Çev. Arzu Tüfekçi*

Hayvan Katili, *Vamık D. Volkan, Çev. Cem Germaner*

okuyanus.com.tr

/okuyanusyayinevi
@okuyanus
/okuyanusyayinevi
/dizustuedebiyat
/ucgunlukdunyaedebiyati
/floradizisi
@okuyanus
@dizustuedebiyat
@ucgunlukdunyaed

Hayvan Katili

Yazar birine Peter, diğerine ise Gregory adını verdi. Ama onlar asıl isimlerini hiçbir zaman bilmeyeceğimiz yaşayan gerçek iki kişi...

Peter... Annesi ve anneannesinin pençesinde hapisteymiş gibi büyütüldükten sonra hayvanları sürüler halinde öldürmeyi hobi edinen bir silah tüccarı...
Gregory... Binlerce kişinin ölümüne şahit olduğu esir kampının travmasını üvey oğlunun benliğine yığan eski bir asker...

Gregory'ye göre avlanan değil avlayan olmak Peter'ın psikolojik anlamda kurtulmasının tek yoluydu. Bu yüzden Peter'a ilk silahını o vermişti. Bu kitap Peter'in iç dünyasını anlatmaktadır ve Gregory de bu dünyada ikamet etmektedir...

***

Psikanalitik edebiyata travmalar ve sonuçlarının kuşaklararası aktarımının eşsiz bir örneği olarak dahil olan *Hayvan Katili*, insanın içindeki öldürme güdüsünün ne şekil -ve şekillerde- ortaya çıkacağıyla ilgili eşsiz bir çalışma...

Psikanalitik öyküler dizisinin her kitabında sıradışı bir kişi ve vakayı ele alan Vamık D. Volkan duru ve incelikli anlatımıyla Peter'ı kanlı-canlı bir şekilde karşımıza çıkarıyor... Gerçek bir insanın zihninin karanlık köşelerinin, bir kurgu karakterden çok daha fazlasını vadettiğini bir kez daha hatırlatıyor.

Vamık D. Volkan

Dünyanın politik psikiyatri konusunda ilk akla gelen isimlerinden biri olan Prof. Dr. Vamık D. Volkan, yıllardır dünyanın çok çeşitli yerlerinde çalışan gruplar arasında arabuluculuk görevini sürdürüyor. Kitapları ve makaleleri 12 dile çevrildi. Çok sayıda ödül aldı. Dünya Psikoterapi Konseyi'nce Sigmund Freud Ödülü'ne layık görüldü. Ortaya koyduğu psikopolitik teoriler ve dünyanın çatışan birçok yerinde barış için yaptığı çalışmalar nedeniyle 2005 yılında Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterildi. Vamık D. Volkan'ın yayımladığımız diğer kitapları;

* Kozmik Kahkaha, Psikanalitik Öyküleri -1
*Atlarla Yaşayan Kadın, Psikanalitik Öyküleri -2
*Kusursuz Kadının Peşinde, Psikanalitik Öyküleri -3
*Körü Körüne İnanç / Kriz ve Terör Dönemlerinde Geniş Gruplar ve Liderleri

psikoloji / psikiyatri - 62

ISBN: 978-605-5134-33-4

9 786055 134334

okuyanus.COM.TR